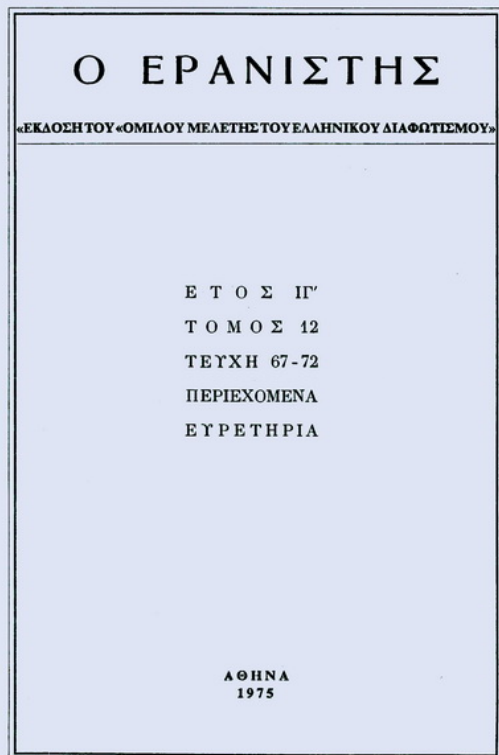

The Gleaner

Vol 12 (1975)

Βιβλία με συνδρομητές. Ι. Τα χρόνια του Διαφωτισμού (1749-1821)

Φίλιππος Ηλιού

doi: [10.12681/er.10045](https://doi.org/10.12681/er.10045)

Copyright © 2016, Φίλιππος Ηλιού

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Ηλιού Φ. (2016). Βιβλία με συνδρομητές. Ι. Τα χρόνια του Διαφωτισμού (1749-1821). *The Gleaner*, 12, 101-179.
<https://doi.org/10.12681/er.10045>

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΤΟΣ ΙΓ'

Μάϊος - Αύγουστος ΤΟΜΟΣ 12/τχ. 69 - 70

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΛΙΟΥ

Βιβλία με συνδρομητές. Ι. Τὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ (1749 - 1821).

ΧΡΟΝΙΚΑ

Τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριο Σπουδῶν τῆς Ν.Α. Εὐρώπης.

ΑΘΗΝΑ
1975

Ο ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ : "ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ,,
(ΟΜΕΔ)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ : Λουκία Δρούλια (Βασ. Σοφίας 62α, Τ.Τ. 612)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ : Λ. Βρανούσης, Έμμ. Φραγκίσκος, Λουκία
Δρούλια

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ : Έμμ. Ν. Φραγκίσκος (Άδμήτου 22, Τ.Τ. 201)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ : Π. Ραυτόπουλος (Μουσών 42)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Προκειμένου να έκδοθουν σε σῶμα, με έναία χρονολογική τάξη, οί ὡς τώρα προσθῆκες στην Έλληνική Βιβλιογραφία 1800-1863 τῶν Γκίνη-Μέξα, παρακαλοῦμε να ἀποσταλοῦν τὸ συντομώτερο γιὰ δημοσίευση στὸν Έρανιστὴ νέες τυχὸν προσθῆκες, ὥστε νὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ ἐνσωματωθοῦν στὸν ὑπὸ ἔκδοση τόμο.

ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Ι. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ (1749 - 1821)*

... ποιὸς ἔγραφε καὶ γιὰ ποιόν· ποιὸς διά-
βαζε καὶ γιατί...

Lucien Febvre

Ὁ σκοπὸς τοῦ δημοσιεύματος αὐτοῦ εἶναι διπλός. Νὰ παρουσιά-
σει μιὰ εἰδικὴ κατηγορία βιβλίων, ἐκεῖνα ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὸ
σύστημα τῆς προεγγραφῆς συνδρομητῶν καὶ ποὺ, ἐπιπλέον, δημοσιεύουν
στὶς σελίδες τους τὸν κατάλογο τῶν προσώπων ποὺ ἀνταποκρίθηκαν
στὴ σχετικὴ ἔκκληση τοῦ συγγραφέα ἢ τοῦ ἐκδότη. Κυρίως: νὰ
καλέσει σὲ βοήθεια ἐρευνητὲς καὶ βιβλιόφιλους, γιὰ νὰ ὁλοκληρωθεῖ
μιὰ ἔρευνα ποὺ σιτεύει ἀπὸ καιρὸ στὰ συρτάρια μου καὶ ποὺ πρόκειται,
ἐλπίζω, νὰ δημοσιευθεῖ σύντομα. Ἡ ἐλπίδα μου εἶναι, ὅτι τὸ σημερινὸ
δημοσίευμα θὰ προκαλέσει συμπληρώσεις καὶ προσθῆκες, ἔτσι ὥστε ὁ
κατάλογος ποὺ παρουσιάζεται ἐδῶ νὰ ἀποκτήσει τὴ μεγαλύτερη δυνα-
τὴ πληρότητα. Γιὰ ὀρισμένους λόγους στοὺς ὁποίους θὰ ἀναφερθῶ στὴ
συνέχεια, ἡ πληρότητα αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθεῖ παρὰ μόνον ὅταν
ὁ σχετικὸς ἔλεγχος γίνεи σὲ πολὺ μεγάλο ἀριθμὸ ἀντιτύπων τοῦ κάθε
βιβλίου ποὺ κυκλοφόρησε στὴν περίοδο ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει κι αὐτὸ
ξεπερνᾷ, φυσικά, τὴ δυνατότητα ἑνὸς μόνου ἐρευνητῆ.

Ἡ πρόθεσή μου δὲν εἶναι βιβλιογραφικὴ. Ὅπως εἶχα τὴν εὐκαι-
ρία νὰ ἐπισημάνω παλιότερα¹, οἱ κατάλογοι τῶν συνδρομητῶν ἀποτε-

* Τὸ δεύτερο μέρος ποὺ καλύπτει τὰ
χρόνια τῆς Ἐπανάστασης (1821 -
1832) θὰ παρουσιαστῇ σὲ ἐπόμενο
τεῦχος τοῦ «Ἐρακλιστῆ». Ἔχει ἀρχί-
σει ἡ συγγέντρωση στοιχείων γιὰ τὶς
περιόδους 1833 - 1863 καὶ 1864 -
1900.

1. Ph. Ilion, *La lecture en Grèce
à l'époque des Lumières et de la*

*Révolution (1749 - 1832). Étude des
souscriptions aux éditions en langue
grecque*, Παρίσι, E.P.H.E., 1964
(δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα)· καί:
*Pour une étude quantitative du pu-
blic des lecteurs grecs à l'époque des
Lumières et de la Révolution*, Σόφια
1969 [ἀνάτυπο ἀπὸ τὰ Actes du Ier
Congrès Intern. des Etudes Balka-

λοῦν μοναδική πηγή για τή νεώτερη ἱστορία μας : ὁ ἀριθμός τους, ὁ ὄγκος τῶν στοιχείων καί τῶν ἀριθμῶν πού περιέχουν, συνδυασμένοι μέ τή συνέχειά τους μέσα στό χρόνο, καθιστᾷ τοὺς κατάλογους αὐτοὺς μιὰ ἀπό τίς ἐλάχιστες καί πιό πολύτιμες πηγές πού διαθέτουμε, γιά νά διευρύνουμε τὸ παραδοσιακὸ πεδίο τῆς ἔρευνας καί νά ὀδηγηθοῦμε σέ μιὰ κοινωνικὴ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς πνευματικῆς ζωῆς, ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 18ου ὥς τὰ τέλη, περίπου, τοῦ 19ου αἰώνα¹.

niques et Sud - Est Européennes]. Ἐδῶ, στίς σ. 4-5 μεταφράζω ἢ παραφράζω ἱρισμένα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ δεύτερο κείμενο.

1. Τὸ θέμα ἔχει ἀρχίσει νά προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον ὥσων ἀσχολοῦνται μέ τήν ἱστορία τοῦ ἐλληνικοῦ βιβλίου. Βλ. Γ. Σ. Πλουμίδης, *Τὸ Βενετικὸν τυπογραφεῖον τοῦ Δημητρίου καὶ Πάνου Θεοδοσίου*, Ἀθ. 1967, 76 - 77· Sp. Asdrachas, «Faits économiques et choix culturels: à propos du commerce de livres entre Venise et la Méditerranée orientale au XVIIIe s.», π. *Studi Veneziani* 13, 1971, 595 - 596· Φ. Η. Ἡλιού, *Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία*, Α' Ἀθ. 1973, 39, 155, 192 - 193· A. Camariano - Cioran, *Les Académies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974, 317 ἐξ. G. Veloudis, *Das griechische Druck - und Verlaghaus «Glikis» in Venedig (1670 - 1854)*, Wiesbaden 1974, 67 - 71· K. Θ. Δημαρᾶς, *Τὸ σχῆμα τοῦ Διαφωτισμοῦ (= Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, ΙΑ' Ἀθ. 1975, 330 - 331). Γιά τὰ μεταγενέστερα χρόνια βλ. C. Papacostea - Danielopolu, «Les lectures grecques dans les principautés roumaines», π. *Balkan Studies* 11, 1970, 157 - 168 καὶ Σόφη Παπαγεωργίου, «Ἡ τυπογραφία στὴν Ἀθήνα στὰ πρῶτα ὀθωνικὰ χρόνια», *Ὁ Ἐπανιστής* 13, 1975, 69 - 71.

Μελέτη τοῦ φαινομένου στίς βαλκανικὲς χῶρες: γιά τή Βουλγαρία βλ. Manio Stoyanov, «Les "syndromites" bulgares de livres grecs au cours de la première moitié du XIXe s.», π. *Byzantinische - Neu griechische Jahrbücher* 19, 1966, 373 - 406 (σὲ συνδυασμὸ μέ τὴν οὐσιαστικὴ βιβλιοκρισία τῆς C. Papacostea - Danielopolu, στὴν *Revue des Études Sud - Est Européennes* 6, 1968, 697 - 699). Γιά τή Ρουμανία βλ. Cătălina καὶ V. G. Velculescu, «Livres roumains à listes de souscripteurs (Première moitié du XIXe s.)» στὴν *Revue des Études Sud - Est Européennes* 12, 1974, 205 - 220 καὶ τῶν ἴδιων: «Configuration culturelle roumaine dans la première moitié du XIXe siècle. Analyse des listes de souscripteurs», π. *Synthesis* 2, Βουκουρέστι, 1975, 85 - 96· C. Velculescu, «Listes des souscripteurs: méthode d'analyse, interprétation, correlations» [= *IIIe Congrès Intern. d'Etudes du Sud - Est Européen. Resumés des Communications*, Β' Βουκουρέστι 1974, 179]. — Ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα ὁ Μανουὴλ Γεδεών στάθηκε, καὶ στὸν τομέα αὐτό, ἕνας πρόδρομος· βλ. κυρίως: Μ. Γεδεών, «Ἱστορία ἀπὸ συμβάσεων», π. *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* 36, 1916, 89 κ.ἐξ. (σὲ πολλὰς συνέχειας) καὶ, τοῦ ἴδιου, «Παριστορήματα ἱστορικῆς σημασίας» στὴν *Ἐπετηρίδα*

Πραγματικά, ἓνας κατάλογος συνδρομητῶν δὲν εἶναι ποτέ, ἢ σχεδὸν ποτέ, ἓνας ξερὸς κατάλογος ὀνομάτων. Γιὰ διάφορους λόγους, ὅρισμένοι ἀπὸ τοὺς ὁποίους σχετίζονται μὲ τὸν παραδοσιακὸ χαρακτῆρα τῆς μὴ ἐπαρκῶς ἀκόμα διαφοροποιημένης νεοελληνικῆς κοινωνίας, περιλαμβάνει κατὰ κανόνα (ἀλλὰ ὅχι πάντα) :

— τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπώνυμο τοῦ συνδρομητῆ (ἀρκετὰ συχνὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του)

— τὸν τόπο διαμονῆς του

— τὸν τόπο καταγωγῆς του

— τὸ ἐπάγγελμά του

— τὸν ἀριθμὸ ἀντιτύπων γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχε προσεγγραφεῖ,

ὅλα αὐτὰ συνοδευμένα, τὶς περισσότερες φορὲς, ἀπὸ πολλαπλοὺς συνδυασμοὺς προσηγορητικῶν διατυπώσεων (π.χ. ὁ ἐντιμελογιμώτατος καὶ χρησιμώτατος κύριος...) ποὺ ποικίλουν ἀπὸ βιβλίον σὲ βιβλίον καὶ πού, ἂν τὶς ἀντιμετωπίσουμε ὀρθά, βοηθοῦν νὰ συλλάβουμε τὴν αἴσθηση ποὺ εἶχαν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς γιὰ τὴν ἱεραρχία τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου στὸ σύνολό του καὶ γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἱεραρχίες στὸ πλαίσιο τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης καὶ τῆς κάθε κοινωνικῆς κατηγορίας.

Ἄν σὲ αὐτὰ προσθέσουμε καὶ τὸ θεμελιακὸ στοιχεῖο τῆς συνέχειας μέσα στὸ χρόνο (ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 18ου ὡς τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα) τότε θὰ ἔχουμε μιὰ πρώτη ἐποπτεία τῆς σημασίας καὶ τῆς σημαντικότητος αὐτῶν τῶν πηγῶν.

Ἔτσι συγκροτημένοι, οἱ κατάλογοι τῶν συνδρομητῶν ἐπιτρέπουν νὰ προωθήσουμε τὴν ἔρευνα πρὸς δύο πολὺ οὐσιαστικὰς κατευθύνσεις : τὴν κατανομὴ τῶν συνδρομητῶν μέσα στὸ χῶρο καὶ τὴ θέση τους μέσα στὸ ταξικὸ πλέγμα ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία τῆς ἐποχῆς. Ὁδηγούμαστε ἔτσι πρὸς μιὰ συγκεκριμένη καὶ ἐξαιρετικὰ διδακτικὴ γεωγραφία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ — σημειῶνω, ἀπὸ τώρα, πὼς πρόκειται γιὰ τὸ ἀγνωστικὸ κοινὸ τοῦ «λόγιου» βιβλίου — καὶ παράλληλα πρὸς μιὰ ποσοτικὴ ἐκτίμηση τῆς διαφορικῆς συμμετοχῆς τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ τῶν κοινωνικῶν ὁμάδων στὰ ὅσα ἀγαθὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴ διάδοση καὶ τὴν ἀνάγνωση τῶν ἐντύπων.

Μὲ ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις, τὰ βιβλία ποὺ, στὴν περίοδο ὡς τὰ 1821,

τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου 12, 1962, 36 - 37. Πολλοὶ ἐρευνητὲς ἀντλήσαν ἀπὸ τοὺς καταλόγους τῶν συνδρομη-

τῶν ἐπὶ μέρους πληροφορίες γιὰ προσωπογραφικὰ θέματα.

δημοσιεύονται με τή μέθοδο τῆς προσεγγιαφῆς συνδρομητῶν ἀνήκουν στήν κατηγορία τοῦ «λόγιου» βιβλίου. Στήν περίοδο αὐτή ἡ διάδοση τῆς τεχνικῆς τῶν συνδρομῶν ὀφείλεται στοῦ συνδυασμοῦ μιᾶς ἐκδοτικῆς πρακτικῆς, πού ἐρχεται νά καλύψει τὸ κενὸ πού δημιουργοῦσε ἡ ἔλλειψη εἰδικευμένων ἐκδοτικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ αὐτόνομων δικτύων διάδοσης τοῦ λόγιου βιβλίου, καὶ μιᾶς βαθύτερης τάσης στοῦ ἐπίπεδο τῶν συλλογικῶν νοοτροπιῶν τοῦ προεπαναστατικοῦ ἑλληνισμοῦ, ὅταν ἡ συμμετοχὴ στὰ ἔργα τῆς παιδείας ἐξέφραζε τὴν ἐπώνυμη συμμετοχὴ στὸν ἀγῶνα γιὰ «ἐλευθερίαν καὶ φῶτα»: «συντρέχοντες ταῖς τυπώσεσι τῶν Βιβλίων, συντρέχουσι καὶ τῇ προόδῳ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων, καὶ (...) ἡ τοιοῦτότροπος συνδρομὴ εἶναι μία ἀπὸ τῶν κυριωτέρων συνδρομῶν, τὴν ὁποίαν πᾶς φιλογενὴς ἀληθινὸς ὀφείλει νά συνεισφέρει τῇ ἐπιδόσει τοῦ Γένους ἑαυτοῦ», γράφει, στὰ 1780, ὁ Μοισιόδακας¹. Ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο αὐτῶν παραγόντων ἐξηγεῖ, ὡς ἓνα βαθμὸ, καὶ τὸ μεγάλο ἀριθμὸ τῶν βιβλίων με συνδρομητὲς καὶ τὸν πολὺ ὑψηλὸ ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν ἀντιτύπων πού προαγόρασαν. Οἱ ὑψηλοὶ αὐτοὶ ἀριθμοὶ ἐπιτρέπουν νά διαπιστώσουμε, ὅτι τὰ συμπεράσματα πού προκύπτουν ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν βιβλίων πού δημοσιεύτηκαν με τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς εἶναι ἐκπροσωπευτικὰ καὶ ἰσχύουν γιὰ τὸ σύνολο τῶν λογίων βιβλίων καί, κυρίως, γιὰ τὸ σύνολο τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τῶν βιβλίων αὐτῶν, ὅσων κυκλοφόρησαν μετὰ τὸ 1800².

Χάρη στήν πληθωρική τους συγκρότηση, στήν ἑκτασή τους καὶ στοὺς μεγάλους ἀριθμοὺς στοὺς ὁποίους μᾶς δίνουν τὴ δυνατότητα νά ἀναχθοῦμε, οἱ πηγὲς αὐτὲς ἐπιτρέπουν τὴ διεξαγωγὴ τῆς ἔρευνας στοῦ ἐπίπεδο τοῦ «ποσοτικοῦ», στοῦ ἐπίπεδο, δηλαδή, ὅπου «ἡ πηγὴ παύει νά ἀποτελεῖ μαρτυρία γιὰ νά μετατραπεῖ σὲ ἀντικειμενικὸ σημεῖο ἑνὸς ἱστορικοῦ φαινομένου»³. Ἐχοντας ἔτσι στὴ διάθεσή του μετρητὰ δεδομένα καὶ πηγὲς πού μποροῦν νά θεωρηθοῦν ὅτι ἀποτελοῦν «σειρές» ἔγκυρες, ὁ ἱστορικὸς τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς ἱστορίας μπορεῖ νά ξεφύγει ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς περιγραφικῆς ἢ τῆς συμβαντολογικῆς ἱστορίας στὸν ὁποῖο τὸν περιορίζει, τίς περισσότερες φορές, ἡ ἔλλειψη

1. Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Ἱστοριολογία, Βιέννη 1780, σ. X.

2. Πρὶν τὸ 1800 ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων πού δημοσιεύουν κατάλογοι συνδρομητῶν δὲν εἶναι ἐπαρκὲς γιὰ νά θεωρηθοῦν οἱ σχετικοὶ ἀριθμοὶ ὡς

ἐκπροσωπευτικοὶ τοῦ συνόλου τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ.

3. P. Vilar, «"Histoire quantitative" ou économétrie rétrospective?» στὴν *Revue Historique* 235, 1965, 305.

κατάλληλων πηγῶν ἢ ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς ἀνεκδοτολογικῆς ἱστοριογραφίας στὸν ὅποιο τὸν ὀδηγεῖ μιὰ, καλὰ ριζωμένη, παράδοση· ἐπωφελεύμενος ἀπὸ τὶς τεράστιες δυνατότητες ποὺ τοῦ παρέχει ἡ διεύρυνση τοῦ χώρου τῆς ποσοτικῆς ἱστορίας ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ καὶ τὰ κοινωνικὰ φαινόμενα πρὸς τὸ χῶρο τοῦ «ποσοτικοῦ» στὸ τρίτο ἐπίπεδο» — στὸ ἐπίπεδο τῆς μελέτης τῶν συλλογικῶν νοοτροπιῶν καὶ τῶν συλλογικῶν συμπεριφορῶν¹ — μπορεῖ νὰ προσεγγίσει ἓνα ἐπίπεδο ἀντικειμενικότητος στὸ ὅποιο δὲν εἶταν συνηθισμένος ὡς τώρα. Αὐτὸ δὲ σημαίνει, βέβαια, πὼς οἱ πηγές ποὺ παρουσιάζονται ἐδῶ ἀρκοῦν, μόνες τους, γιὰ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ πρόσβαση πρὸς μιὰ ποσοτικὴ ἱστορία τῶν νεοελληνικῶν πνευματικῶν φαινομένων στὸ σύνολό τους. Ἀντίστοιχες ἔρευνες πρέπει νὰ προωθηθοῦν καὶ πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις καὶ ἡ ἀρχὴ ἔχει ἤδη γίνεи καὶ γιὰ τὴν ἐπισήμανση ἢ τὴ δημιουργία ἐγκυρῶν σειρῶν καὶ γιὰ τὴν ποσοτικὴ τους ἐπεξεργασία².

Προκειμένου γιὰ τοὺς συνδρομητές, τὸ πρόβλημα δὲν περιορίζεται, φυσικὰ, στὴν ἐπισήμανση, μόνον, μέσα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα καὶ τοὺς ἀριθμοὺς ποὺ παρέχουν οἱ κατάλογοί μας, τῶν γενικῶν δεδομένων ποὺ ἀφοροῦν τῇ γεωγραφικῇ καὶ τῇ κοινωνικῇ κατανομῇ τοῦ ἀγνωστικοῦ κοινοῦ (ὅπως π.χ. ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλη ἢ, ἀκόμα, τὸ ποσοστὸ τῆς συμμετοχῆς τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης στὶς συνδρομές). Μιὰ ἔρευνα ποὺ θὰ ἐξαντλοῦσε τὰ ἐνδιαφέροντά της σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο θὰ εἶταν, ἤδη, πολὺ ἐνδιαφέρουσα γιὰτὶ θὰ μᾶς ἔδινε ἐξαιρετικὰ χρήσιμες τάξεις μεγεθῶν. Θὰ κινδύνευε ὅμως, ὅπως ὅλες οἱ πρωτοβάθμιες ποσοτικὲς ἔρευνες, νὰ δώσει πολὺ σχηματικὰ ἀποτελέ-

1. Πβ. P. Chaunu, «Un nouveau champ pour l'histoire sérielle: le quantitatif au troisième niveau», στὰ *Mélanges F. Braudel* Β' Τουλούζη 1973, 105 - 125 καὶ τοῦ ἴδιου, *Histoire, Science Sociale. La durée, l'espace et l'homme à l'époque moderne*, Παρίσι 1974, 73 - 75 (: 'A l'assaut du «troisième niveau»).

2. Οἱ πρῶτες ἀρχές ἔχουν γίνεи στὸ χῶρο τῆς ἱστορίας τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ἐντύπων. Πρὸς μιὰ ἄλλη κατεύθυνση, ἀλλὰ πάντα μέσα στὴν προοπτικὴ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, πολὺ-

τιμὴ θὰ εἶναι ἡ δημοσίευση τῆς ἀλφαριθμητικῆς ἀναγραφῆς τῶν νεοελλήνων ζωγράφων τῆς περιόδου 1453 - 1820 ποὺ ἔχει ἀναγγεῖλει ὁ Μανόλης Χατζηδάκης (βλ. τὶς προκαταρκτικὲς ἀνακοινώσεις του στὸ Πρῶτο Συνέδριο τῶν Βαλκανικῶν Σπουδῶν [M. Chazidakis, «Considérations sur la peinture postbyzantine en Grèce», *Actes du Ier Congrès Intern. des Études Balkaniques et Sud - Est Européennes*, Β' Σόφια 1970, ἰδιαίτ. στή σ. 711] καὶ στὸ Colloque τῆς Σουτσεάβα [«Le fichier des peintres grecs postbyzantins» (1974)]).

σματα πού θά ἀπόδιδαν ἑλλειπῶς τήν πολὺ πιὸ σύνθετη πραγματικότητα : τὸ τυχαῖο θά ἀλλοίωνε, πολλές φορές, ὅ,τι θά ἀποτελοῦσε τίς σταθερές κι ἔτσι θά νοθεύονταν ἡ εἰκόνα τοῦ συνόλου. Εἶναι ἀνάγκη, λοιπόν, νὰ προωθηθεῖ ἡ σχετικὴ ἔρευνα σὲ ὅσο τὸ δυνατό μεγαλύτερο βάθος.

Καὶ πραγματικά, ἡ ἐφαρμογὴ πολλαπλῶν τύπων ἀνάλυσης καὶ ταξινομήσης τῶν συνδρομητῶν καὶ τῶν βιβλίων πού ἀγοράζουν, στὶ συνολοὶ τους καὶ κατὰ κατηγορίες, ἐπιτρέπει νὰ ἀναδειχτοῦν οἱ ἐπαναλήψεις, οἱ συχνότητες καὶ οἱ κανονικότητες μέσα ἀπὸ τίς ὁποῖες εἶναι δυνατό νὰ φτάσουμε σὲ ὀρισμένα θετικὰ ἀποτελέσματα. Ἀφοροῦν : τῇ διάστασι καὶ τὰ ὅρια τῆς πραγματικῆς καὶ τῆς δυνητικῆς ἀγορᾶς τοῦ λόγιου βιβλίου καὶ τῆς πελατείας του· τῇ γεωγραφικῇ καὶ κοινωνικῇ κατανομῇ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ — τοὺς μόνιμους χαρακτῆρες του, τίς διακυμάνσεις καὶ τίς τροποποιήσεις πού ἐκδηλώνονται μέσα στὸ χρόνο· τὰ συνολικὰ φαινόμενα καὶ τίς τοπικὲς τους ἰδιομορφίες· τὴν ἰδιωτυπία τῆς συμπεριφορᾶς, μπρὸς στὸ βιβλίο, τῆς κάθε κοινωνικῆς τάξης καί, πιὸ συγκεκριμένα, τῶν διάφορων κοινωνικῶν ὁμάδων πού τίς συγκροτοῦν. Ἐπιτρέπουν, κυρίως, νὰ συλλάβουμε — συχνά : μὲ πολὺ συγκεκριμένο τρόπο — τὴ φύση καὶ τὸν προσανατολισμὸ τῶν ἀναγνώσεων τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου· τίς τάσεις πού διαμορφώνονται στὸ ἐπίπεδο τῆς κάθε κοινωνικῆς κατηγορίας· τίς διαχρονικὲς διακυμάνσεις πού ἐκδηλώνονται γιὰ νὰ ἐκφράσουν ἄλλοτε μιὰ ἐξέλιξη τῶν συμπεριφορῶν κι ἄλλοτε μιὰ (προσωρινὴ ἢ ὀριστικὴ) πρόοδο ἢ ἀναδίπλωσι μπρὸς στὴν πίεσι τῆς συγκυρίας.

Μὰ γιὰ νὰ ἔχει μιὰ ἔρευνα αὐτοῦ τοῦ τύπου τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ πληρότητα (καὶ ξέρουμε, προκειμένου γιὰ μιὰ ποσοτικὴ ἱστορία πού στηρίζεται σὲ «σειρές», τί καθοριστικὴ σημασία ἔχει τὸ νὰ εἶναι οἱ «σειρές» ὅσο περισσότερο γίνεται πλήρεις καὶ μὲ συνέχεια μέσα στὸ χρόνο), χρειάζεται, πρῶτα, νὰ ἐπισημανθεῖ καὶ νὰ συγκεντρωθεῖ τὸ σύνολο τοῦ διαθέσιμου ὕλικου. Καὶ ἐδῶ ἀρχίζουν οἱ δυσκολίες πού ὑπαινίχθηκα στὴν ἀρχὴ καὶ πού μὲ κάνουν νὰ ἐλπίζω στὴν συμπλήρωσι τῶν στοιχείων πού παρουσιάζονται στίς ἐπόμενες σελίδες.

Θά μπορούσε νὰ θεωρήσει κανεὶς ὅτι ἡ ἔρευνα γιὰ τὴ συγκέντρωσι τοῦ ὕλικου φτάνει στὸ ὅριό της καὶ ἐξαντλεῖται ὅταν ὁ ἐρευνητὴς ἔχει δεῖ ἀπὸ ἓνα ἀντίτυπο ὅλων τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων πού ἔχουν κυκλοφορήσει στὴν περίοδο πού τὸν ἀπασχολεῖ. Ὅσο πολλὰ καὶ ἂν εἶναι

τὰ ἔντυπα αὐτὰ καὶ ὅσο δύσκολη καὶ ἂν εἶναι, μερικές φορές, ἡ ἀνέυρεση ὁρισμένων βιβλίων τῶν ὁπίων τὰ μοναδικὰ γνωστὰ ἀντίτυπα βρίσκονται σὲ δυσπρόσιτες βιβλιοθηκὲς ἢ λανθάνουν, ἔχουμε, πάντως, νὰ κάνουμε μὲ ἓνα ὁρισμένο, πεπερασμένο, ἀριθμὸ ἐκδόσεων : εἶναι, τελικά, δυνατὸ νὰ ἐξαντλήσουμε τὸν ἑλεγχό τους ἢ, ἔστω, νὰ ξέρούμε σὲ κάθε στιγμή ποιὰ βιβλία ἔχουν διαφύγει ἀπὸ τὴ ζήτησή μας.

Στὴν πραγματικότητα ἡ κατάσταση εἶναι διαφορετική.

Ὑπάρχουν, πρῶτα, τὰ βιβλία ποὺ δημοσιεύτηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ ποὺ, γιὰ διάφορους λόγους, δὲ δημοσιεύουν τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν. Εἶναι ἀρκετά· καὶ προσοῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι πὼς αὐτὰ ποὺ γνωρίζουμε εἶναι πολὺ λιγότερα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ πραγματικά κυκλοφόρησαν : ὁ βασικὸς τρόπος γιὰ νὰ ἐλέγξουμε ἂν ἓνα βιβλίον ποὺ δὲν δημοσιεύει κατάλογο συνδρομητῶν κυκλοφόρησε μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς, συνίσταται στὴν ἐπισήμανση ἐνδείξεων ὅτι εἶχε πραγματοποιηθεῖ, σὲ κάποια στιγμή, δημόσια ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν. Ὅμως, στὸ μέγιστό ποσοστὸ τους, τὰ «συνδρομητικά» ἢ «κατάστιχα τῆς συνδρομῆς», ὅπως τὰ ἀποκαλοῦν, λανθάνουν : πρόκειται γιὰ μικρὰ ἔντυπα — μονόφυλλα τίς περισσότερες φορές, δίφυλλα, σπανιότερα — κάποτε καὶ χειρόγραφα, ποὺ καταστρέφονται μετὰ τὴ χρήση τους καὶ πάντως δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ συντηρηθοῦν. Ἔτσι ἡ πληροφόρησή μας γι αὐτά, στὸ μέτρο ποὺ ὑπάρχει, εἶναι τίς περισσότερες φορές ἔμμεση· πλησιάζει πρὸς κάποια, πολὺ σχετική, πληρότητα, μόνο ἀπὸ τὸ 1811 καὶ μετὰ, ὅταν δηλαδὴ ἄρχισε νὰ ἐκδίδεται ὁ Λόγιος Ἑρμῆς καὶ στὴ συνέχειά του ἄλλα ἑλληνικά περιοδικά, ποὺ φροντίζουν νὰ δημοσιεύουν ἢ νὰ ἀναδημοσιεύουν, στίς στήλες τους, τίς ἐκκλήσεις γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν.

Στὰ χρόνια 1811 - 1820 κυκλοφόρησαν, μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς, δέκα, τουλάχιστο, βιβλία ποὺ δὲν δημοσιεύουν καταλόγους συνδρομητῶν (ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων ποὺ, στὴν ἴδια περίοδο, δημοσιεύουν καταλόγους ἀνέρχεται σὲ 61). Πρόκειται γιὰ τίς ἀκόλουθες ἐκδόσεις :

Φ. Ι. Βερτούχ, Εἰκονολογία παιδική, μφρ. Μ. καὶ Κ. Καπετανάκη (Α' - Ι' Βιέννη 1810 - 1812)¹.

Ὁμήρου, Ἰλιάς μετὰ παλαιᾶς παραφράσεως τοῦ Θ. Γαζῆ, ἔκδοσι Νικολάου Θησέως (Α' - Δ' Φλωρεντία 1811 - 1812)².

1. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν : Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1811, 178 - 181.

2. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν, πβ. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1811, 19 - 23 καὶ 100 - 101.

Νεοφύτου Βάμβα, Ρητορική (Παρίσι 1813)¹.

Στέφανου (Δούγκα), Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς καὶ Ἀλγέβρας (Α' - Δ' Βιέννη 1816)².

Πέτρου Ἡπίτη, Λοιμολογία (Βιέννη 1816)³.

Α. Μουστοξύδη καὶ Δ. Σχινᾶ, Συλλογὴ Ἀποσποσμάτων ἀνεκδότων ἑλληνικῶν μετὰ σημειώσεων (τετράδια Α' - Δ' Βενετία 1817)⁴.

Κ. Σίλλερ, Ἐπιτομὸς ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, μετὰφρ. Δ. Φασλῆ (Βιέννη 1818)⁵.

Σπ. Κονδοῦ, Καθολικὴ Ἱστορία (Α' Παρίσι 1819)⁶.

Τὰ κατὰ Χαρितῶ καὶ Πολύδωρον (Βουκουρέστι 1820)⁷.

Ι. Κάμπε, Ἡ Ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, μετὰφραση Ἰω. Μπιλιάρου, ἐπιμέλεια Γ. Ρουσσιάδη (Α' - Γ' Βιέννη 1820)⁸.

Ὅσα θὰ σημειωθοῦν στὴ συνέχεια δείχνουν ὅτι δὲν μπορούμε νὰ εἰμαστε βέβαιοι (γὰ νὰ κυριολεκτήσω : δὲν μπορῶ νὰ εἶμαι βέβαιος, παρὰ τοὺς πολλαπλοὺς ἐλέγχους ποὺ ἔχω κάνει) ὅτι δὲν ἔχει δημοσιευτεῖ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν σὲ κανένα ἀπὸ τὰ ἀντίτυπα τῶν ἐκδόσεων ποὺ σημειώθηκαν στίς προηγούμενες γραμμές. Γιατί, πραγματικὰ — καὶ ἐδῶ βρίσκεται ἡ δεύτερη δυσκολία — ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται, πάντα, σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα μιᾶς ἐκδοσης. Ὑπάρχουν π.χ., ἀντίτυπα τῆς Γραμματικῆς τοῦ Κ. Καραϊωάννου⁹, (1797.2)¹⁰, τῆς Ἐπιτομῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας τοῦ Εὐτρο-

1. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1812, 230· ὑπενθύμιση : Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1813, 20 καὶ 51. Γιὰ τὴν ἐπιτυχία ποὺ εἶχε γνωρίσει ἡ συνδρομὴ αὐτὴ βλ. Α. Κοραῆ, Ἐπιστολαί, ἐκδ. Ν. Δαμαλᾶ, Β' Ἀθ. 1885, 313 - 314, 331, 345, 396, 407, 410, 412 καὶ 420.

2. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1814, 24 - 25.

3. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 291.

4. Ἡ ἐκκλῆση κυκλοφόρησε σὲ ἀνεξάρτητο μονόφυλλο ποὺ ἀναδημοσιεύτηκε στὸ πρῶτο τετράδιο. Γιὰ τὴν ἀπὸψη τῆς πβ. Ἐμμ. Πρωτοψάλτη, Ἱνστάτιος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας, Β' Ἀθ. 1961, 61, 64, 85.

5. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1818, 124 καὶ Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 24.

6. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1818, 568 - 570· 1820, 569· Μέλισσα 3, 1821, 337. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν ἐπρόκειτο νὰ δημοσιευτεῖ στὸν τελευταῖο τόμο· ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1821 διάκοψε τὴν ἐκδοση.

7. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Καλλιόπη 1819, 198.

8. Ἐκκλῆση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: Καλλιόπη 1820, 3.

9. Ὅπως τὸ ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόνης.

10. Γιὰ τὸν κώδικα ποὺ χρησιμοποιοῦ βλ. πὺρ κάτω, σ. 113.

πίου, σὲ μετάφραση τοῦ Ν. Δούκα, (1807.5)¹, τῆς Ἑγκυκλοπαίδειας τοῦ Στ. Κομνητᾶ (1814.4)², τῶν Προλεγομένων τοῦ Κοραῖ (1815.4)³, τοῦ Λόγου περὶ ἀρχῆς καὶ βάσεως τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων τοῦ Ρουσώ (1818.4)⁴, τοῦ Χειρογράφου τῆς Ἀγίας Ἐλένης⁵ (1818.5), ποὺ δὲν περιέχουν τὸν κατάλογο συνδρομητῶν ποὺ βρίσκεται σὲ ἄλλα ἀντίτυπα τῶν ἰδίων ἐκδόσεων.

Εἶναι εὐκόλο νὰ καταλάβουμε τοὺς λόγους αὐτῆς τῆς ἀνωμαλίας : ἡ προσεγγραφή τῶν συνδρομητῶν συνεχίζεται, συνήθως, ὡς τὴν ὥρα ποὺ πραγματοποιεῖται μιὰ ἐκδοση (καὶ ἔχουμε παραδείγματα ὅπου ἡ συνδρομὴ μένει ἀνοικτὴ καὶ μετὰ τὴν ἐκδοση τοῦ βιβλίου, γιὰ ἓνα, ἐκ τῶν προτέρων ὀρισμένο, διάστημα)· ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, τὰ «συνδρομητικά» ἀργοῦσαν, πολλὰς φορές, νὰ συγκεντρωθοῦν στὰ χέρια τοῦ ἐπιμελητῆ τῆς ἐκδοσης (κι ἐδῶ πρέπει νὰ πάρουμε ὑπόψην μας τὴν ἐκταση τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἐλληνικοῦ βιβλίου καὶ τίς πολὺ μεγάλες ἀποστάσεις ποὺ χώριζαν τοὺς τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ἀπὸ τὰ κέντρα ὅπου τυπώνονταν τὰ βιβλία· ἀρκετὲς φορές, ἄλλωστε, βρίσκουμε στὸ τέλος τῶν καταλόγων τὴν ἐνδειξή : «τὰ λοιπὰ ὀνόματα δὲν ἐπρόφθασαν»). Ἔτσι, μερικὲς φορές, ἡ συγκέντρωση τῶν καταλόγων, ἀπὸ τίς διαφορὰς πόλεις, ὁλοκληρώνονταν μετὰ τὴν ἐκτύπωση τῶν βιβλίων καὶ ἀφοῦ εἶχε πραγματοποιηθεῖ ἡ βιβλιοδεσία ἐνὸς τμήματος τῶν ἀντιτύπων καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν πρώτων παρτίδων πρὸς τίς διαφορὰς πόλεις ποὺ συγκροτοῦσαν τὴν ἐλληνικὴ βιβλιοαγορά. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τυπωνόταν, τότε, σὲ χωριστὰ φύλλα — μὲ ἰδιαίτερη σε-λιδαρίθμηση ἢ, τίς περισσότερες φορές, χωρὶς ἀρίθμηση τῶν σελίδων — ποὺ ὁ τυπογράφος πρόσθετε στὰ ἀντίτυπα ποὺ δὲν εἶχαν, ἀκόμα, σταχθεῖ. Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ διευκολύνονταν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ κανόνα, ἡ βιβλιοδεσία τῶν ἐλληνικῶν ἐκδόσεων τῆς Τουρκοκρατίας δὲ γινόταν μονομιᾶς ἀλλὰ ἐκτείνονταν σὲ μεγάλα διαστήματα ποὺ φαίνεται ὅτι καθοριζόταν ἀπὸ τὸ ρυθμὸ τῶν ζητήσεων τῆς ἀγορᾶς· ἀρκετὲς φορές, πάλι, τὰ ἀντίτυπα στέλνονταν ἀστάχιστα ἀπὸ τὰ τυπογραφικὰ κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἡ βιβλιοδεσία γινόταν στὸν τόπο προορι-

* 1. Ἀντίτυπα τῆς Γεωγραφικῆς καὶ τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόνης.

2. Βλ. Α. Camariano - Cioran, *Les Académies principales de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974, 516.

3. Ἀντίτυπο τῆς προσωπικῆς μου βιβλιοθήκης.

4. Ἀντίτυπα τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Αἰκ. Κουμαριανοῦ καὶ τοῦ Φίλιππου Βλάχου.

5. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γ.Π.Σαββίδη.

σμοῦ τῶν βιβλίων. Καί στίς δύο περιπτώσεις, ὑπῆρχε καιρὸς γιὰ νὰ ἐνσωματωθοῦν, ἐκ τῶν ὑστέρων, οἱ «ἐκπρόθεσμοι» κατάλογοι συνδρομητῶν.

Ἀπὸ τὴν τεχνικὴ σκοπιὰ ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ, τῆς ἐπισήμανσης, δηλαδή, τῶν δημοσιευμένων καταλόγων συνδρομητῶν, ἡ πρακτικὴ αὐτὴ δημιουργεῖ πρόσθετες δυσκολίες. Γιατὶ ἔτσι δὲν μπορούμε νὰ εἴμαστε ποτὲ βέβαιοι ὅτι ἔχουμε ἐξαντλήσει ὅλες τὶς δυνατότητες πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση.

Στὸ στάδιο αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ ὑποθέσουμε — καὶ ἔτσι εἶχα φανταστεῖ καὶ ἐγὼ στὴν ἀρχὴ τῶν ἀναζητήσεών μου γύρω ἀπὸ αὐτὸ τὸ θέμα — ὅτι ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν κάθε ἐκδοσὴ ὁλοκληρώνεται ὅταν βρεθεῖ ἀντίτυπο ἐνὸς βιβλίου ποὺ δημοσιεύει κατάλογο συνδρομητῶν. Κι ἐδῶ ὅμως ἡ πρακτικὴ ποὺ ἀκολουθήθηκε ἀπὸ τοὺς ἐκδότες καὶ τοὺς ἐπιμελητὲς τῶν ἐκδόσεων καθιστᾷ τὰ πράγματα πρὸ πολὺπλοκα. Πραγματικὰ, μπορούμε νὰ διαπιστώσουμε πῶς οἱ δημοσιευμένοι κατάλογοι συνδρομητῶν τοῦ ἴδιου βιβλίου δὲν εἶναι, πάντα, οἱ ἴδιοι σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς κάθε ἐκδόσεως.

Γιὰ λόγους ἀντίστοιχους μὲ αὐτοὺς ποὺ σημειώθηκαν γιὰ τὴν προηγούμενη περίπτωση, φαίνεται πῶς οἱ ἐκδότες ποὺ εἶχαν τυπώσει στὸ βιβλίο τους τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν πρόσθεταν, στὰ ἀστάχωτα ἀντίτυπα, νέα φύλλα, μὲ νέα ὀνόματα συνδρομητῶν ποὺ εἶχαν λάβει μεταγενέστερα.

Ἔτσι, π.χ., ἡ Ἐπιτομὴ τῆς Ἀστρονομίας τοῦ Λαλάνδου, στὴ μετάφραση τοῦ Δανιὴλ Φιλιππίδη, περιεῖχε, ἀρχικὰ, στίς σελίδες VIII - XVI, τοῦ δεύτερου τόμου, μόνο τὸν «κατάλογο τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον»¹. Ἀργότερα προστέθηκε ἓνα μονόφυλλο μὲ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινούπολης. Μὲ τὴν προσθήκην αὐτὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν αὐξάνεται κατὰ 17% καὶ τῶν ἀντιτύπων κατὰ 41%.- Φαίνεται πῶς ὑπάρχουν ἀντίτυπα τῆς Ἱστορίας Συνοπτικῆς τῆς Ἑλλάδος τοῦ Βασιλείου Παπαεὐθυμίου (1807.2) ποὺ περιέχουν καὶ κατάλογο συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι². Ὅσα ἀντίτυπα μπόρεσα νὰ δῶ δημοσιεύουν μόνο τοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν

1. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γ.Π.Σαββίδη.

2. Βλ. Ariadna Camariano - Cioran, *Les Académies princières...* ὁ. π., σ. 243, 318, 484, 656, 405.

Στὴν ἐργασία αὐτὴ σημειώνεται (σ. 318) ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ διατέθηκαν στίς ρουμανικὲς περιοχὲς ἀνέρχεται σὲ 213 (ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν δὲν ἀναγράφεται).

τῆς Βιέννης¹. - Ἡ δεύτερη ἔκδοση τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Γόλδσμιθ, σὲ μετάφραση τοῦ Δ. Ἀλεξανδρίδη (1807.3) περιέχει, σὲ ἑξῆς χωρὶς ἀρίθμηση κανονικὲς σελίδες, στὸ τέλος τοῦ τρίτου τόμου, «κατάλογο τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν». Ἀργότερα, ὁ ἐκδότης τύπωσε ἓνα μονόφυλλο, τοῦ ὁποῖου οἱ διαστάσεις εἶναι μικρότερες ἀπὸ τὶς διαστάσεις τοῦ βιβλίου, καὶ τὸ κόλλησε στὸ τέλος τοῦ τόμου· τὸ μονόφυλλο ἔχει ἰδιαίτερο τίτλο : «Παράρτημα. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταὶ»². Μὲ τὴν προσθήκη αὐτὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν αὐξάνεται κατὰ 19,7% καὶ τῶν ἀντιτύπων κατὰ 36,9%. - Ὁ Γρηγόριος Παλιουρίτης ἔλαβε τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τῶν Κυδωνιῶν γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία του (1815.2α) ἀφοῦ εἶχε κυκλοφορήσει τὸ βιβλίο· δημοσίεψε τὸν κατάλογο ποὺ εἶχε λάβει ἐκπρόθεσμα σὲ μεταγενέστερο ἔργο του, στὴν Ἐπιτομὴ Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, βιβλίο πού, αὐτό, δὲν εἶχε κυκλοφορήσει μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς. Χάρη σὲ αὐτὴ τὴν προσθήκη ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν παρουσιάζει μιὰ αὐξηση τῆς τάξης τοῦ 21,7%. - Ὁ Δ. Γουζέλης δημοσιεύει στὴν Κρίσι τοῦ Πάριδος (1817.1) ἓνα μεγάλο κατάλογο συνδρομητῶν (σ. 367 - 381)³. Σὲ ὁρισμένα ὅμως ἀντίτυπα⁴ βρίσκουμε, κολλημένο στὸ τέλος τοῦ τόμου, ἓνα πρόσθετο μονόφυλλο μὲ τίτλο : «Προσθήκη τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φθάσαντος παρὰ καιρὸν ἐπεσχάτως ἐκεῖθεν. . . ». Ἡ αὐξηση τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ εἶναι τῆς τάξης τοῦ 4,5% γιὰ τοὺς συνδρομητὲς καὶ τοῦ 8,6% γιὰ τὰ ἀντίτυπα. - Στὰ πρῶτα ἀντίτυπα τοῦ τέταρτου τόμου τοῦ Συντάγματος Φιλοσοφίας τοῦ Κωνσταντίνου Κούμα (1820.2) δημοσιεύεται στίς σσ. 406 - 410 ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν καὶ στὴν ἀμέσως ἐπόμενη, χωρὶς ἀρίθμηση, σελίδα, ἡ «παροραμάτων διόρθωσις»⁵. Φαίνεται πὼς πρὶν ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση τοῦ τελευταίου τυπογραφικοῦ φύλλου ἔφτασε στὰ χέρια τοῦ ἐκδότη, στὴ Βιέννη, ἓνας νέος κατάλογος, μὲ

1. Ἀντίτυπα τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης, τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, τῆς Γενναδείου, τῆς βιβλιοθήκης Φίλιππου Βλάχου, Γ.Π.Σαββίδη καὶ τῆς προσωπικῆς μου βιβλιοθήκης.

2. Τὰ μόνα ἀντίτυπα, ποὺ γνωρίζω νὰ περιέχουν τὸ πρόσθετο μονόφυλλο ἀνήκουν στὴ βιβλιοθήκη τοῦ Φίλιππου Βλάχου καὶ στὴ Γεννάδειο.

3. Ἀντίτυπα τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόννης καὶ τῆς βιβλιοθήκης Φ. Βλάχου.

4. Ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐγενίας Χατζηδάκη καὶ τοῦ Κ. Θ. Δημαρᾶ.

5. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀντίτυπα ὑπάρχει στὸ Νεοελληνικὸ Ἰνστιτούτο τῆς Σορβόννης.

ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπο τὸ Ἰάσι : ὁ ἐκδότης ἀφαίρεσε, ἀμέσως, τὰ παρράματα καὶ τὰ ἀντικατάστησε μὲ τὸν νέον κατάλογον¹. - Ἡ πὺρ περίπλοκη περίπτωση πού μοῦ ἔτυχε νὰ συναντήσω ἀφορᾷ τοὺς καταλόγους συνδρομητῶν πού δημοσιεύονται στὸν τέταρτον τόμον τῶν Στοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τοῦ Θεόκλητου Φαρμακίδου (1818.1). Ὑπάρχουν ἀντίτυπα, πού πρέπει νὰ ἀντιπροσωπεύουν τὴν πρώτη τυπογραφικὴ μορφή τοῦ βιβλίου, στὰ ὁποῖα ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στίς σσ. 395 - 401 (ὁ κατάλογος ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ὁδησοῦ καὶ τελειώνει μὲ τοὺς συνδρομητὰς τῶν Κυδωνιῶν)². Ἀπὸ ἄλλα ἀντίτυπα, πού φαίνεται πὺς ἀντιπροσωπεύουν μιὰ δεύτερη τυπογραφικὴ μορφή τοῦ ἴδιου βιβλίου, ἔχουν ἀφαιρεθεῖ, ἀπὸ τὴ σελίδα 401, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῶν Κυδωνιῶν καὶ ἔχουν προστεθεῖ ἄλλες τρεῖς σελίδες (402 - 404)· στίς τέσσερες νέες σελίδες δημοσιεύονται, μὲ διαφορετικὰ τυπογραφικὰ στοιχεῖα, τὰ ὀνόματα τῶν «ἐν Ἰασίῳ φιλομεῦσων συνδρομητῶν». Τέλος, ὑπάρχουν ἀντίτυπα στὰ ὁποῖα ἔχουν προστεθεῖ, πρὶν ἀπὸ τὴ σελίδα 395, δύο σελίδες, χωρὶς ἀρίθμηση, στίς ὁποῖες δημοσιεύονται ὁ γενικὸς τίτλος τοῦ καταλόγου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως· στὰ ἀντίτυπα αὐτὰ προστίθενται, στὴν ἀρχὴ τῆς σελίδας 395, στὴ θέση πού ἀρχικὰ κατεῖχε ὁ γενικὸς τίτλος τοῦ καταλόγου, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Τεργέστης³.

Μὲ αὐτοὺς τοὺς ὅρους καταλαβαίνει εὐκόλως κανεὶς πόσο ἐπιφυλακτικοὶ πρέπει νὰ εἴμαστε γιὰ ὅτι ἀφορᾷ τὴν πληρότητα τοῦ ὕλικου πού ἔχουμε συγκεντρώσει· καὶ πόσο ἀναγκαῖον εἶναι οἱ πολλαπλοὶ ἐλεγχοὶ γιὰ νὰ μειωθοῦν στὸ ἐλάχιστον τὰ περιθώρια διαφυγῶν.

Στίς ἐπόμενες σελίδες παρουσιάζονται οἱ γνωστοὶ μου κατάλογοι συνδρομητῶν⁴. Τὰ στοιχεῖα τῶν βιβλίων πού τοὺς περιέχουν⁵ παρου-

1. Ἀντίτυπο τῆς Γενναδείου.

2. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σοφίας.

3. Ἀντίτυπο τῆς βιβλιοθήκης τῆς Εὐγενίας Χατζηδάκη.

4. Ἡ Νάντια Danova στὴ Σόφια, ἡ Ὀλγα Cicanci καὶ ὁ Γιάννης Καρᾶς στὸ Βουκουρέστι, ἡ Εὐρ. Δημητρακοπούλου, ἡ Αἰκ. Κουμαριανοῦ, ἡ Ντόρη Παπαστράτου καὶ (ιδίως) ὁ

Σπύρος Ἀοδραχὰς στὴν Ἀθήνα, βοήθησαν ἀποφασιστικὰ τίς ἀναζητήσεις μου ἐρευνώντας καὶ φωτογραφίζοντας ὕλικὸν σὲ βιβλιοθήκας πού δὲν μοῦ εἶταν εὐκόλως προσιτές. Ἐχουν ὅλοι τοὺς τίς εὐχαριστίες μου, ὅπως τίς ἔχουν καὶ οἱ ἀκόχοι τῶν ιδιωτικῶν βιβλιοθηκῶν πού σημειώνονται στίς προηγούμενες σελίδες, γιὰ τὴν προθυμίαν μὲ τὴν ὁποία μοῦ ἐπῆλθον νὰ δουλέψω σ' αὐτές.

5. Ὁ Μ. Γεδεών, «Πέντε συγγε-

σιάζονται με τὴν ἀκόλουθη σειρά :

α) ἀριθμὸς κώδικα· ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο νούμερα : τὸ πρῶτο δηλώνει τὸ χρόνο ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου (στὴν περίπτωση πολύτομων ἔργων τοποθετῶ τὴν ἐκδοσὴ στὸ χρόνο ποὺ κυκλοφόρησε ὁ τομος ποὺ δημοσιεύει τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν) καὶ τὸ δεύτερο τὴ σειρά τῶν βιβλίων μέσα στὸν ἴδιο χρόνο (ἡ σειρά εἶναι συμβατική : ἀποδίδει, ἀπλῶς, τὴ σειρά ἐπισήμανσης τῶν ἀντίστοιχων βιβλίων).

β) συνοπτικὴ ἀναγραφὴ τοῦ τίτλου (ὑποσημειώνονται οἱ γνωστές μου ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν).

γ) ἐπισήμανση καὶ τίτλος τοῦ καταλόγου.

δ) ἡ σειρά με τὴν ὁποία παρουσιάζονται τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν στὸν κάθε κατάλογο. (Οἱ κατάλογοι παρουσιάζονται με τέσσερες παραλλαγές στὴν κατάταξιν τῶν ὀνομάτων : 1) ἀλφαβητικὴ σειρά [κατὰ κανόνα με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα]· 2) κατὰ ἀξιώματα ἢ κατὰ ἐπαγγέλματα· 3) κατὰ τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν· 4) χωρὶς καμιά ταξινομικὴ φροντίδα). Προσπάθησα, στὶς ὑποσημειώσεις, νὰ ταυτίσω τοὺς τόπους διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ὅταν αὐτοὶ δὲ δηλώνονται στὸν ἀντίστοιχο κατάλογο, ἔτσι ὥστε νὰ ἀποκατασταῖ ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινῶ. Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ προσπάθησα νὰ ἐπισημάνω, στὸν κατάλογο τῆς κάθε πόλης,

νεῖς ἐκ Λέρου ἀρχιερεῖς Ἡρακλείας (1714-1830)», π. *Θρακικά* 5, 1934, 40 ἀναφέρει τὸ ὄνομα ἑνὸς δασκάλου ποὺ βρῆκε σὲ κατάλογο συνδρομητῶν τοῦ 1808. Παρ' ὅτι εἶδα ὅλες τίς βιβλιογραφημένες ἐκδόσεις τοῦ 1808 δὲν μπόρεσα νὰ ἐπισημάνω κατάλογο ποὺ νὰ περιλαμβάνει αὐτὸ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖο δὲν βρίσκω οὔτε στοὺς ἄλλους γνωστούς μου καταλόγους τῆς προεπαναστατικῆς περιόδου. Ἔχουμε δηλαδὴ νὰ κάνουμε ἢ με ἐκδοσὴ ποὺ λανθάνει βιβλιογραφικὰ ἢ με μιὰ ἀπὸ τίς περιπτώσεις βιβλίου στὸ ὁποῖο ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα. — Ἡ Ar. Camariano-Cioran, χρησιμοποιοῖ, στὸ ἔργο της *Les Académies principales de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974,

πολλοὺς καταλόγους συνδρομητῶν γιὰ νὰ συγκροτήσῃ τοὺς πίνακες τῶν μαθητῶν καὶ τῶν καθηγητῶν τῶν σχολῶν αὐτῶν. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἀναφέρει καὶ δύο καταλόγους συνδρομητῶν σὲ βιβλία ποὺ δὲν περιλαμβάνω στὸν πίνακά μου. Πρόκειται γιὰ τὴ *Σύνοψιν Μεγάλῃ τῆς Νεοθημέρου Ἀκολουθίας*, Ἰάσι 1813 (Camariano, σ. 651) : ὁ κατάλογος ποὺ δημοσιεύεται δὲν περιλαμβάνει συνδρομητὲς γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου ἀλλὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν «τῆς ἐν Ἱασίᾳ νεοσυστάσεως Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας» καὶ γιὰ τὰ *Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* τοῦ Β. Παπαεὐθυμίου, 1818 (Camariano σ. 631, 632, 661, 662) : στὴν πραγματικότητά πρόκειται γιὰ τὰ *Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης* τοῦ Θ. Φαρμακίδου (βλ. ἐδῶ 1818.1).

τούς συνδρομητές πού μένουν σέ διαφορετική πόλη ἀπὸ ἐκείνη πού ἀναγράφει ὁ κατάλογος.¹

Τὰ δεδομένα τοῦ κάθε καταλόγου μποροῦν νὰ συνοψιστοῦν σέ τρεῖς ἀριθμούς : τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομῶν, τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων πού παραγγέλθηκαν ἀπὸ τοὺς συνδρομητές. Οἱ δύο πρῶτοι δὲν συμπίπτουν πάντα : σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις διαπιστώνουμε κοινὴ ἐγγραφή (συνδρομὴ) δύο ἢ περισσότερων ἀτόμων (συνδρομητῶν) γιὰ 1 ἢ περισσότερα ἀντίτυπα. Στὶς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ἀντιστοιχεῖ σὲ 1, 2 ἢ 3 ἀντίτυπα γιὰ κάθε συνδρομητὴ τῆς ἴδιας συνδρομῆς ἀνάλυσα τοὺς συνολικοὺς ἀριθμοὺς χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴν ἀντιστοιχία. Ἐξαίρεση ἔγινε ὅταν τὰ δύο ἢ περισσότερα ὀνόματα πού ἀναγράφονται στὴν ἴδια συνδρομὴ ἀντιπροσωπεύουν ὅχι φυσικὰ πρόσωπα ἀλλὰ μιὰ, ἐνιαία, ἐμπορικὴ ἐταιρεία. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀριθμοὶ (συνδρομῶν, συνδρομητῶν, ἀντιτύπων) συνοδεύουν, στὸν κατάλογο τῶν ἐπόμενων σελίδων ὅλες τὶς ἐνότητες τῶν ὁμάδων τῶν συνδρομητῶν. Στὶς περιπτώσεις ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομῶν καὶ τῶν συνδρομητῶν, συμπίπτει, τότε, γιὰ τὶς ἐπὶ μέρους ἐνότητες, δημοσιεύονται, μέσα σὲ παρένθεση, μόνο δύο νούμερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο ἀποδίδει τὸν ἴσο ἀριθμὸ συνδρομῶν καὶ συνδρομητῶν καὶ τὸ δεύτερο τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων. Ὅρισμένες φορὲς — ἰδίως στὴν πρώτη, χρονικὰ, περίοδο — οἱ κατάλογοι δὲν δημοσιεύουν τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν προεγγραφεῖ οἱ συνδρομητές. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς καὶ γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ ὅτι στὸν κάθε συνδρομητὴ ἀντιστοιχεῖ ἓνα ἀντίτυπο· ὁ σχετικὸς ἀριθμὸς δημοσιεύεται μέσα σὲ ἀγκύλες.

1749. 1a Μεθόδιου Ἀνθρακίτη καὶ Μπαλάνου Βασιλόπουλου, Ὁδὸς Μαθηματικῆς... τ. Α' Βενετία, τυπογρ. Α. Βόρτολι, 1749. — 4ο, σ. LXXXVI + 424 + 8 χ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hellén. du XVIIIe s. A'* ἀρ. 375). — σ. VIIIα - VIIIγ : Κατάλογος τῶν ὑπογραφάντων χάρι συνδρομῆς τινὸς καὶ βοηθείας, εἰς ἀνακουφισμὸν τοῦ ἐκδότου διὰ τὸ δαπανηρὸν περὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Μαθηματικῶν τούτων πραγματειῶν.

1. Σημειῶνω ὅτι πολλὲς φορὲς στοὺς καταλόγους τῶν μεγάλων πόλεων συγκεντρώνονται καὶ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς περιοχῆς. Εἶναι π.χ. σαφὲς ὅτι στοὺς καταλόγους τῶν συνδρομητῶν πού μένουν στὰ Ἰωάννινα

περιλαμβάνονται καὶ ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ πόλεις καὶ μοναστήρια τῆς περιοχῆς. Τὸ ἴδιο συμβαίνει γιὰ τὸ Βουκουρέστι, τὸ Ἰάσι, τὴ Σμύρνη κλπ. Δὲν εἶναι, ὥστόσο, δυνατὸ νὰ ἐπιστημάνουμε πάντα αὐτὲς τὶς περιπτώσεις.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρίς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν στὸν κάθε συνδρομητῇ. Τὰ ὀνόματα τῶν 41 συνδρομητῶν ἐνσωματώνονται στὸν κατάλογο τοῦ 1749.1β.

1749.1β Μεθόδιου Ἀνθρακίτη καὶ Μπαλάνου Βασιλόπουλου, Ὁδοῦ Μαθηματικῆς τόμος τρίτος. . . Βενετία, τυπογρ. Α. Βόρτολι, 1749. — 4ο, σ. 572 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, ὁ.π.). — σ. 3 - 7 : Κατάλογος τῶν ὑπογραφάντων χάριν συνδρομῆς τινὸς καὶ βοηθείας, εἰς ἀνακουφισμὸν τοῦ Ἐκδεδωκότος τὰς Μαθηματικὰς ταύτας πραγματείας διὰ τὸ περὶ τὴν Ἐκδοσιν αὐτῶν πολυδάπανον¹. Ἐξ οὗ δηλοῦται ὃ ἔνθεος αὐτῶν ζῆλος περὶ τὰ κρείττω τῶν ἐν τῷ βίῳ, ἢ διάπτως ἔφεσις πρὸς ἀνακαινισμὸν τῆς παλαιωθείσης τοῦ γένους δόξης, τὸ ἐλευθέριον τῆς ἐποικητικῆς προαιρέσεως, τὸ φιλογενές, τὸ περὶ μαθήσεως φιλότιμον, τὸ πρόθυμον καὶ γενναῖον φρόνημα εἰς ἐπίτευξιν, ὧν οὐδὲν ἔστιν ἀντάλλαγμα τῶν ἐν τῷ βίῳ λαμπρῶν καὶ τιμῶν. θεῖον γὰρ κτήριον ἔστιν ἡ Μάθησις, αὐταρκές τε καὶ ἀναφαίρετον· διὸ καὶ εὐνοϊκῆς ἀποδοχῆς καὶ φιλοστοργίας παρ' αὐτοῖς ἡξίωται ὅτε μάλιστα λιτὰ καὶ εὐτελεῖ ὑπάρχει τὰ τῶν αὐτῆς ἐραστῶν. Ἐπαγγέλλεται δὲ ὑμῖν τοῖς αἰτίοις γεγονόσι τοῦ τὴν νεότητα ἐνασχολῆσαι περὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ ἐπιδεικνῦσι δαριλὴ τὴν χορηγίαν περὶ τῆς αὐτῆς ἀνακαινίσιν, δῆλα καταστήσαι τὰ χαριστήρια παρὰ τε τῷ αὐτῆς πατρὶ Διὶ, καὶ παρὰ πᾶσιν, ἐπευχομένη πᾶσαν εὐδαιμονίαν παντὸς ἀγαθοῦ πλεονεκτήματος καθ' ἑκάτερον τὸν ἄνθρωπον· ὑμῶν φημι, ὧν τὰ ὀνόματα προσοίσει τῷ ἰδίῳ πατρὶ, καὶ ἔγχαράξει εἰς τὴν παρ' αὐτῷ βίβλον τῆς ἀντιμισθίας, λέγουσα αὐτῷ λαμπρῇ τῇ φωνῇ, παρ' οἷς ἔτυχον εὐνοίας, δεξιώσεως, ἀποδοχῆς τε καὶ φιλοφροσύνης, τοῦτον ἀμέλει τὰ ὀνόματα εἰσι ταῦτα βαθυρὸν προΐόντα.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν² κατὰ τόπο καταγωγῆς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν τόπο διαμονῆς τοῦς³. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ στὸν κάθε συνδρομητῇ. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως (9)· οἱ ἐξ Ἰωαννίνων (61)· οἱ ἐκ Κύπρου (4)· οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης (3)· οἱ ἐκ Λαρίσης (4)· οἱ ἐκ Σμύρνης (3)· οἱ ἐξ Ἀθηνῶν (5)· οἱ ἐκ Τρίκκης (9)· οἱ ἐκ Μεσσήνης καὶ Νεαπόλεως (8)· οἱ ἐκ Κερκύρας (1)· οἱ ἐξ Ἀλβανι-

1. Ὁ Κ. Δ. Μέρτζιος, «Κατάλογος τῶν Ἑνετίσι παρὰ Ν. Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων ἐκτυπωθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ 1670 - 1831», π. Ἱππειρωτικά Χρονικά 10, 1935, 140 - 142, ἀναδημοσιεύει τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τροποποιώντας τὴν σειρά τῶν ὀνομάτων.

2. Στὸν κατάλογο τοῦ 1749.1β ἐνσωματώνονται καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ποὺ εἶχαν δημοσιευτεῖ στὸν πρῶτο τόμο (1749.1α). Ἔτσι ὁ κατάλογος τοῦ 1749.1β καλύπτει

καὶ τοὺς τρεῖς τόμους τῆς Ὁδοῦ Μαθηματικῆς.

3. Μπότεσσα νὰ ταυτίσω τοὺς ἀκόλουθους τόπους διαμονῆς: Βενετία (23)· Ζίτσα (1)· Ἰωάννινα καὶ περιοχὴ (18)· Καρπενήσι (1)· Κέρκυρα (1)· Κοζάνη (3)· Κουλακιά (1)· Κύπρος (2)· Κωνσταντινούπολη (9)· Λάρισα (1)· Μονὴ Ἐλασσῶνος (1)· Νεάπολη (3)· Νεάπολη καὶ Μεσσήνη (7)· Τρίκκαλα (1)· Σιάτιστα (1)· Σμύρνη (3). Μένουν γιὰ ταύτιση: 45.

τοχωρίου (1)· οἱ ἐκ Σιατίστης (6)· οἱ ἐκ Κοζάνης (3)· οἱ ἐκ Μετσόβου (2)· οἱ ἐκ Ραψάνης (2). Σύνολο : 121 - 121 - [121].

1750.1 αβγ Παλαιὰ Ἱστορία τῶν Αἰγυπτίων, Καρχηδονίων, Ἀσσυρίων, Βαβυλωνίων, Μήδων, Περσῶν, Μακεδόνων καὶ Ἑλλήνων, εἰς τόμους δέκα καὶ ἕξ διηρημένη. Συντεθεῖσα... παρὰ κυρίου Ρολλίν... μεταφρασθεῖσα, καὶ... διορθωθεῖσα παρὰ... Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου... τ. Α' - ΙΣΤ', Βενετία, παρὰ Α. Βόρτολι, 1750¹. — 8ο, συνολικά : 8812 σελίδες (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hellénique du XVIIIe s.* Β' ἀρ. 396).

— τ. Α' σ. 10 - 11 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου : Κατάλογος τῶν ὀνομάτων ἐκείνων ὅπου ἐσύντρεξαν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Βιβλίου (42 ὀνόματα).

— τ. Β', σ. VII - VIII : Κατάλογος τῶν ὀνομάτων ἐκείνων ὅπου ἐσύντρεξαν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρόντος Βιβλίου (53 ὀνόματα).

— τ. Δ', σ. VIII : Ἄλλοι ὅπου ἐσύντρεξαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Δευτέρου Τόμου (7 ὀνόματα).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς τους². Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων πού ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Τὰ ὀνόματα πού δημοσιεύονται στὸν κατάλογο τοῦ τόμου Α' ἐπαναλαμβάνονται στὸν κατάλογο τοῦ τ. Β'. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται, ἔτσι, σὲ 60.

1758.1 Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ. Ἐκφωνηθεῖσα παρὰ τοῦ... ἱεροδιδασκάλου, κυρίου Μακαρίου... τὸ δεύτερον τύποις ἐδόθη... Δαπάνη μὲν τῆς... μονῆς... Κύκκου. Σπουδῇ δὲ καὶ ἐπιστάσι... Σεραφεῖμ τοῦ Πισσιδεῖου... Λειψία, παρὰ Ι. Γ. Ε. Πρέιτκοφ· 1758. — 4ο, σ. XXIV + 380 + 4 χ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hellér. XVIIIe s.* Α' ἀρ. 515). — σ. 379 : Ἐδῶ σημειώνομεν τὰ ὀνόματα τῶν Εὐσεβῶν, καὶ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἐβοήθησαν εἰς τὸ νὰ τυπωθῇ τὸ Βιβλίον, πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν, καὶ διὰ τὴν τοῦ Γένους ἡμῶν χρησίμευσιν.

1. Ἡ χρονολογημένη: «1749. Εἰς Βενετίαν» Εἰδήσεις διὰ τὸ ἱστορικὸν βιβλίον τοῦ κυρίου Ρολλίν, ὅπου θέλει τυπωθεῖ εἰς ἀπλὴν Ρωμαϊκὴν φράσιν, πού δημοσιεύεται στὴν ἀρχὴ τοῦ πρώτου τόμου [ἀναδημοσιεύτηκε ἀπὸ τοὺς Legrand - Petit - Pernot, *Bibl. Hell. du XVIIIe s.* Α' σ.

384 - 385], κυκλοφόρησε καὶ αὐτόνομα καὶ ἀποτελεῖ τὴν παλιότερη γνωστὴ ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν.

2. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βενετία (33)· Ἰωάννινα (2)· Κέρκυρα (1)· Κωνσταντινούπολη (3)· Σμύρνη (1)· Μένουσι γιὰ ταύτιση: 20.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπο καταγωγῆς. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Ἐπίσης δὲν ἀναγράφονται, τὲς περισσότερες φορές, τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς τους (π.χ. Οἱ ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, δύο). Ὁ κατάλογος παρουσιάζει τὴν ἀκόλουθη σειρά: Ἐκ Θεσσαλονίκης (2*)· ἐκ Βερροίας τῆς Θετταλείας (1*)· ἐκ Κοζάνης (3*)· οἱ ἐκ τῆς Σερβίας τῆς Θετταλείας (4)· ἐκ Σιάτιστας (2*)· ἐκ χωρίου Ζελενίτσα ἑπαρχίας Ἀγράφου (3)· ἐκ Μελενίκου (1)· ἐκ Μοσχοπόλεως (12*). Σύνολο: 29 ἀπὸ τοὺς ὁποίους 21 ἀνώνυμοι¹.

1761.1 Ἡθικὴ Φιλοσοφία μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ ἰδιώματος παρὰ Ἰωσήπου ἱεροδιακόνου τοῦ Μοισιούδακκος², τ. Α' - Β' Βενετία, παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι, 1761. — 8ο, σ. μ' + 250 καὶ μ' + 284. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hellénique du XVIIIe s.* Β' ἀρ. 566). — τ. Α' σ. λε' - λζ: *Κατάλογος τῶν σεβασμίων καὶ ἐντίμων Ὀνομάτων, ὁποῦ μ' ἐβοήθησαν εἰς τὴν παροῦσαν Μετάφρασιν*³.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς τους⁴. Δὲν

1. Ἀπὸ τοὺς ὑπόλοιπους 8 μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (4).

2. Στὰ 1768 ἡ μέθοδος ἐκδόσης βιβλίων μὲ προεγγραφὴ συνδρομητῶν δὲν εἶχε ἀκόμα σταθεροποιηθεῖ. Ἔτσι, ὅταν ὁ Μιχαὴλ Παπαγεωργίου σχεδίασε τὴν ἐκδόση μιᾶς Γραμματικῆς τῆς Γερμανικῆς Γλώσσας μὲ συνδρομητὲς καὶ καθὼς ἡ σχετικὴ ὁρολογία εἴταν, ἀκόμα, ἀδιαμόρφωτη ζήτησε, περιφραστικὰ, «ὁ καθ' εἷς νὰ συνεισφέρει τὸ κατὰ προαίρεσιν (καὶ) θέλει προγραφθῇ ἐκάστου τὸ τίμιον ὄνομα εἰς τὸ βιβλίον, καθὼς εὐρίσκονται καὶ εἰς τὸν προῶτον τόμον τῆς μεταφρασθείσης Ἡθικῆς παρὰ τοῦ Ἰωσήπου τοῦ Μεσοιόδακκος, καὶ θέλουν δοθοῦν ἐκάστῳ τόσα Βιβλία, κατὰ τὸ ἀνάλογον τῆς συνεισφορᾶς ὅπου ἔκαμεν» βλ. Μ. Παπαγεωργίου, *Ἀλφαριθμητικὸν Γερμανικόν*, Βιέννη 1768, σ. (4) [= Φιλ. Η. Ἡλιοῦ, *Προσθήκες στὴν Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία* Α' Ἀθ. 1973, 192 - 193].

3. Ἀμέσως μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ὁ Μοισιούδακκος δημόσιεῖ τὴν ἀκόλουθη σημείωση (σ.

λζ'): «Ὅλοι αὐτοὶ ἐστάθησαν συνδρομηταὶ μου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μέρος μ' ἐσύντριξαν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, καὶ μέρος εἰς τὴν Βιένναν. Ἐγὼ μῆτε ἰξεύρω, πῶς κάλλιον νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ἡ προθυμία, ὁποῦ ἔχουν πρὸς τὸ καλόν, καὶ ἡ ἀγάπη, ὁποῦ τρέφουν πρὸς τὸ Γένος, μὲ ἐξέστησαν. Αὐτοί, κἂν πλοῦσοι, κἂν μετριοκατάστατοι εἶναι, φθάνει μόνον νὰ ἀκούσουν τὸ ὄνομα τοῦ κοινοῦ καλοῦ, καὶ ἐν τῷ ᾧμα συντρέχουν. Ἐπ' ἀληθείας καὶ ἔπρεπε μὲ κάθε δίκαιον νὰ κηρύττωνται ὡσὰν τόσοι εὐεργέται ὅχι μόνον τῶν Μοναστηρίων, τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν Σχολείων, ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἐγὼ μὴν ἔχωντας, πῶς ἀλλεοτρόπως νὰ ἀνταμείψω τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν, ὁποῦ ἔδειξαν πρὸς ἐμέ, καὶ ὑποχρεωμένος νὰ τοὺς δεῖξω κανένα σημεῖον εὐγνώμονος διαθέσεως, κατέστρωσα ἀνωτέρω τὰ αἰδέσιμα καὶ ἐντιμα ὀνόματά των, καὶ ἔστω πρὸς τεκμήριον τῆς εὐχαρίστου μου γνώμης».

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (19)· Γιούγκεσι (3)· Πέστη (3)· Τεργέστη (2).

ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ στὴν κάθε συνδρομῇ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 59.

1767.1αβγ Βίβλος Χορονική περιέχουσα τὴν ἱστορίαν τῆς Βυζαντιδος μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ κοινὸν ἡμέτερον ἰδίωμα παρὰ Ἰωάννου Στάνου ... ἐκδοθεῖσα καὶ ... διορθωθεῖσα παρὰ ... Ἀγαπίου Λοβέρδου¹, τ. Α' - ΣΤ', Βενετία, παρὰ Δημητρίου Θεοδοσίου, 1767². — 4ο, συνολικά : 2.855 σελίδες (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s.* Β' ἀρ. 656).

τ. Α' σ. 16 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν συντρεξάντων εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης Νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (32 συνδρομητές).

τ. Β' σ. 4 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν Συντρεξάντων μετὰ τοῦ πρώτου τόμου εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης Νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (6 συνδρομητές).

τ. Γ' σ. 4 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν Συντρεξάντων μετὰ τοῦ Τρίτου τόμου εἰς τὴν ἀπόκτησιν ταύτης τῆς παρούσης νεοτυπωθείσης Ἱστορίας (4 συνδρομητές)³.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς τους⁴. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ. Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 42.

1780.1 Ἰωσήπου τοῦ Μεισιόδακος, Ἀπολογία. Μέρος Πρῶτον, Βιέννη 1780, παρὰ Ι. Θ. Τράττνερ⁵. — 8ο, σ. XII + 192 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibliogr. Hell. XVIIIe s.* Β' ἀρ. 1013). — σ. XI - XII : ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν.

1. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν τ. Γ' - Δ' ἔγινε ἀπὸ τὸν Σπ. Παπαδόπουλο.

2. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκδοθεῖ καὶ ἔβδομος τόμος (βλ. τ. ΣΤ' φ. 2β) «ἀλλ' ἡ χλιαρὰ προθυμία τῶν συνδρομητῶν τοῦ γένους μας ἀνεχαίτισε τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀνδρός» (βλ. Γ. Ζαβίρας, *Νέα Ἑλλάς*, Ἀθ. 1872, 358^α πβ. Ν. Σβορώνος, Ἰωάννης Στάνος, π. Ἀθηναῖα 49, 1939, 339).

3. Οἱ τρεῖς κατάλογοι ἀναδημοσιεύτηκαν ἀπὸ τοὺς Legrand - Petit - Pernot, *Bibliographie Hellénique du XVIIIe s.* Β' σ. 60 - 62. Οἱ τόμοι Δ' - ΣΤ' δὲν ἔχουν κατάλογο συνδρομητῶν.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βενετία (15)· Ζάκυνθος (1)· Ἰωάννινα (1)· Λευκάδα (1).

5. Φαίνεται πὼς ὁ Μοισιόδακας εἶχε τυπώσει ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν: «ἐγὼ πρὶν τῆς τυπώσεως τοῦ Παρόντος Βιβλίου, ἐκοίνωσα ἐν Βιέννῃ Γράμμα τι, πρᾶγμα τό, ὅποιον συνηθίζεται παρὰ τὰς τυπώσεις τῶν Βιβλίων καὶ ἐν Βενετίᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Εὐρώπῃ ἀπλῶς, προτρέπων διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος τοὺς Ἡμετέρους, ὥστε νὰ μὲ συνδράμωσιν ἐν τῇ τυπώσει τοῦ Βιβλίου λόγῳ ἐταιρείας ἢ ὡς λέγεται ἰταλιστί, ὡς *Assoziati*» (Ἀπολογία σ. IX).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξη καὶ χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τους¹. Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητή. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 25.

1781.1 Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος, Θεωρία τῆς Γεωγραφίας, Βιέννη 1781, παρὰ I. Θ. Τράττνερ. — 8ο, σ. XVI + 208 + 8 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1046). — σ. 5 - 6 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν Συνδεδραμηκῶτων Φιλογενῶν ἐν τῇ Τυπώσει τοῦ Παρόντος Βιβλίου Λόγω Ἀσσοιζιάτων.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς τους². Δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητή. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 28.

1783.1a Μελετίου, μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Μετενεχθεῖσα ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς . . . ἀπλοελληνικὴν φράσιν . . . παρὰ Γεωργίου Βενδότη . . . δι' ἐπιστάσις . . . Πολυζῶν Λαμπανιτζίωτη . . . Τόμος Α', Βιέννη 1783, παρὰ I. Βαουμειστέρφ. — 4ο, σ. μ' + 456 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1099). — *Κατάλογος τῶν ὑπογραψάντων χάριν συνδρομῆς καὶ βοηθείας διὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς παρούσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βενετία (39 - 43 - 304) · Βιέννη (33 - 34 - 385) · Γχιούγγεσι (5 - 25)³ · Γιάσσου (2 - 20) · Ἑγρη (21 - 25) · Ζάκυνθος (12 - 13) · Ζέμονα (13 - 14 - 13) · Κούμ - Σέντ - Μαρτόν εἰς Οὐγγαρίαν (2 - 3) · Κρατόβα (7 - 7) · Κύπρος (3 - 3) · Λιβουρνόν (14 - 14) · Μισκόλτςα (31 - 38) · Πάντζοβο (1 - 1) · Πέστ (14 - 47) · Σέρρας (3 - 3) · Σιμπίνι (1 - 2) · Σμύρνη (36 - 76) · Σωπρόνιον εἰς Οὐγγαρίαν (1 - 5) · Τόκαϊ (2 - 22) · Τριέστε (21 - 85). Γιὰ τὸ συνολικὸ ἀριθμὸ βλ. 1783.1β καὶ τὴ σημ. 1 τῆς σ. 120.

1783.1β Μελετίου, μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία . . . Τόμος Β' . . . Βιέννη 1783. — 4ο, σ. κ' + 445 + 30 χ. ἀρ. (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. δ.π.*). — σ. θ' - ι' : *Προσθήκη καὶ Διόρθωσις τῶν ὀνομάτων τῶν Συνδρομητῶν τῆς παρούσης Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας κατὰ ἀλφάβητον.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ἐχιούγγεσι Ἀδελφότης (17 - 17) · Ζέμονα (1 - 1) · Ἰωάννινα (28 - 28) · Κεσχεμέτ (3 - 3) · Κούμ Σέντ Μαρτόν

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (17).

2. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (2) · Γιούγγεσι (3) · Ἑγρη (4) · Σεμλίνο

(1) · Κούμ Σάν Μαρτόν (2) · Πέστη (3). Μένουν γιὰ ταύτιση: 13.

3. Ἀπὸ αὐτοὺς τρεῖς εἶναι κάτοικοι Τεμεσβαρίου βλ. 1783.1β, σ. ι'.

(4 - 4)· Μισκόλτζα (4 - 4)· Πέστα (9 - 9)· Σέντες (12 - 12)· Σμύρνη (3 - 3)· Τεμεσβάρι (4 - 4)· Τζαρίτζανη (3 - 3). — 'Ο συνολικός ἀριθμὸς γιὰ τὸ 1783.1α καὶ 1783.1β εἶναι : 342 - 348 - 1176¹.

1785.1 Τὸ 'Ιερὸν Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων τοῦ Σοφοῦ Σολομῶντος, ἐξηγηθὲν ... παρὰ τοῦ ... Ἰωάννου τοῦ ἐν τῆς Λίνδου ... Βενετία 1785, παρὰ Ν. Γλυκεῖ. — 4ο, σ. 16 + 336 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1165). — σ. 13 - 15 : Ἐνταῦθα κατεστρώθησαν τὰ ὀνόματα τῶν Εὐγενεστάτων Ἀρχόντων Συμμεταίων, καὶ ἐπιλοίπων Χρησιμωτάτων Πραγματευτῶν, οἵτινες συνέδραμον εἰς τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδόσεως τοῦ τύπου τοῦ παρόντος Ἱεροῦ Βιβλίου τοῦ Ἀσματος².

Οἱ συνδρομητὲς κατοικοῦν, ὅλοι, στὴ Σμύρνη. Σύνολο : 45 - 45 - 350.

1788.1 Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Ἐγχειρίδιον Ρητορικόν... Ἐκδοθὲν... Δαπάνη Φιλευσεβῶν Συνδρομητῶν, Βενετία 1788, παρὰ Ν. Γλυκεῖ³. — 4ο, σ. 8 + 102 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1217). — σ. 95 - 102 : Πίναξ τῶν ὀνομάτων τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν κατὰ Ἀλφάβητον.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ τάξη, μὲ βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα· μὲ λίγες ἐξαιρέσεις⁴ δηλώνεται ὁ τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν : Βενετία (48 - 49 - 158)· Βιέννη (62 - 65 - 113)· Ζάκυνθος (72 - 89)· Λιβόρνο (30 - 37)· Τριέστι (69 - 121)· Κέρκυρα (1 - 6). — Σύνολο : 282 - 286 - 524.

1788.2 Κυπριανοῦ ἀρχιμανδρίτου, Ἱστορία Χρονολογικὴ τῆς νή-

1. 'Ο συνολικὸς ἀριθμὸς, κατὰ πόλιν, μὲ βάση τίς διορθώσεις καὶ τίς προσθήκες τοῦ 1783.1β γιὰ τοὺς τρεῖς τόμους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι : Βενετία (39 - 43 - 304)· Βιέννη (33 - 34 - 385)· Γιούγκεσι (18 - 39)· Ἰάσι (2 - 20)· Ἐγγρη (21 - 25)· Ζάκυνθος (12 - 13)· Ζέμονα [= Σεμίλινο] (14 - 15 - 14)· Ἰωάννινα (28 - 28)· Κούμ Σάν Μαρτὸν (4 - 5)· Κεσκαμετ (3 - 3)· Κράγιοβα (7 - 7)· Κύπρος (3 - 3)· Λιβόρνο (14 - 14)· Μισκόλτζ (35 - 42)· Πάντζοβο (1 - 5)· Πέστη (23 - 56)· Σέρρες (3 - 3)· Σιμπίνι (1 - 2)· Σέντες (12 - 12)· Σμύρνη (38 - 78)· Σωπρόνιον (1 - 5)· Τεμεσ-

βάρ (4 - 4)· Τσαρίτσανη (3 - 3)· Τοκάι (2 - 22)· Τεργέστη (21 - 85).

2. 'Ο κατάλογος ἀναδημοσιεύτηκε, μὲ παράλειψη τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιτύπων, ἀπὸ τὸν Γ. Ἀ[ναστασιάδη], «Ἡ φιλομουσία τῆς Σμύρνης», π. *Μικρασιατικά Χρονικά* 6, 1965, 370 - 371.

3. Γιὰ τίς ἐκκλήσεις γιὰ προεργαφὴ συνδρομητῶν ποὺ κυκλοφόρησαν βλ. Σ. Εὐστρατιάδης, Ὁ ἐν Βιέννῃ ναὸς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, Ἀλεξάνδρεια 1912, 232.

4. 4 συνδρομητὲς γιὰ 12 ἀντίτυπα. Ὁ τόπος διαμονῆς τοὺς ταυτίστηκε καὶ ἐνσωματώθηκαν στοὺς κατάλογους τῶν ἀντίστοιχων πόλεων.

σου Κύπρου, Βενετία 1788, παρὰ Ν. Γλυκεῖ. — 4ο, σ. 8 + 406 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'* ἀρ. 1220). — σ. 404 - 405 : *Κατάλογος τῶν ἐν τῷ Παρόντι Τύπῳ Συνδραμόντων Φιλοπατριῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα καὶ κατὰ πόλεις· δὲν σημειώ-
νεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων: [Ἐκκλησιαστικοί, χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς]¹
(13)· Λευκωσία (54)· Λάρνακα (24)· Λεμεσὸς (15)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου² (4)·
Κωνσταντινούπολη (2)· Βενετία (4). — Σύνολο : 116 - 116 - (116).

1788.3 Ἀποθήκη τῶν παιδῶν ἤτοι διάλογοι μεταξὺ Σοφοῦ Διδα-
σκάλου καὶ τῶν μαθητῶν του ... μεταφρασθεῖσα ... παρὰ Σπυρίδω-
νος Βλαντί ... τ. Α' - Γ' Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1788 - 1790. —
8ο, σ. 44 + 496· 24 + 214 καὶ 32 + 200 (Γ. ΠΛΟΥΜΙΔΗΣ, Τὰ ἐν
Παδούῃ παλαιὰ ἑλληνικὰ βιβλία. Μετὰ προσθηκῶν εἰς τὰς Βιβλιογρα-
φίας Ἐ. Legrand καὶ Δ. Γκίνη - Β. Μέζα, π. *Θησαυρίσματα* 5,
1968, 229 ἀρ. 14). — τ. Β' 1788, σ. 209 - 214 : Ὀνόματα τῶν ἐν
Βενετία Φιλογενῶν Συνδρομητῶν κατ' ἀλφάβητον³.

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων τῶν συνδρομητῶν τῆς Βενετίας μετ' ἀλφαβητικῆς τάξε-
ς, μετὰ βάση τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα (59 - 267)· στὸ τέλος δημοσιεύονται καὶ ὀνόματα
χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς (6 - 31)⁴. Σύνολο : 65 - 65 - 298⁵.

1788.4 Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Λόγοι, Ἡθικοὶ Πανηγυρικοὶ καὶ Ἐπι-
τάφιοι, τ. Α' - Β', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1788. — 4ο, σ. 20 + 652
καὶ 16 + 304 (LEGRAND - PETIT - PERNOT, *Bibl. Hell. XVIIIe s. B'*
ἀρ. 1221). — Σύνολο : ; — ; — 509⁶.

1791.1 Ἀθανασίου Π. Ψαλῖδα, Ἀληθῆς Εὐδαιμονία, τόμος Α',
Βιέννη 1791, παρὰ Α. Βαουμαϋστέρου. — 8ο σ. 50 χ. ἀρ. + 408 (ΛΑ-
ΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *Ἑλλην. Βιβλιογραφία 1791 - 1795*, ἀρ. 4). —

1. Πάντως στὴν Κύπρο.

2. Πάντως στὴν Κύπρο.

3. Ὁ κατάλογος ἀναδημοσιεύτηκε
ἀπὸ τὸν Γ. Πλουμίδη, ὁ. π. σ. 230 -
232.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Λιβόρνο
(1 - 2)· Τεργέστη (2 - 16).

5. Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο
τοῦ βιβλίου· χρησιμοποιοῦ τὴν ἀναδη-
μοσίευση τοῦ καταλόγου ἀπὸ τὸν Γ.
Πλουμίδη, ὁ. π. Ὁ Γ. Βελουδῆς, *Das*

*Grieschische Druck- und Verlagshaus
«Glikis» in Venedig* (1670 - 1854),
Wiesbaden 1974, 69 μετὰ 303 ἀντί-
τυπα.

6. Σὲ κανένα ἀπὸ τὰ πέντε ἀντί-
τυπα τοῦ βιβλίου ποὺ μπόρεσα νὰ δῶ
δὲν ὑπάρχει κατάλογος συνδρομητῶν.
Ὅτι ὑπάρχει κατάλογος τὸ βεβαιώνει
ὁ Γ. Βελουδῆς, ὁ. π., σ. 69 ποὺ ση-
μειώνει ὅτι οἱ συνδρομητὲς εἶχαν ἀγο-
ράσει 509 ἀντίτυπα.

σ. 38 - 45 χ. ἀρ.: Πίναξ κατὰ Ἀλφάβητον τῶν ὀνομάτων τῶν Συνδρομητῶν τοῦ πρώτου Τόμου.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα· δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν στὸν κάθε συνδρομητῇ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνέρχεται σὲ 114¹.

1792.1 Νικήτα, μητροπολίτου Ἡρακλείας, Σειρά τῶν Πατέρων εἰς τὸν Μακάριον Ἰωβ... μετατυπωθεῖσα σπουδῇ καὶ δαπάνῃ... Ἰωάννου Μαρμαροτούρη, ... διορθωθεῖσα παρὰ Γεωργίου Χρυσοφοῦ... Βενετία 1792, παρὰ Δ. Θεοδοσίου. — 4ο, σ. 15 + 383 + 5 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, Ἑλλ. Βιβλ. 1791 - 1795, ἀρ. 90). — σ. 3 - 5 χ. ἀρ.: Τὰ Ὄνόματα τῶν Ἐντιμωτάτων καὶ Φιλοχρίστων Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα. Δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς². Σύνολο: 80 - 80 - 146.

1793.1 Ἐμπορικὴ Ὀδηγία... Κοινῶς τὴν Σκριτούρα Ντόπια... κατὰ τὴν μέθοδον τῶν ὀλλανδέζων. Τεργέστη 1793, Τυπογραφία Ι. Σπερανδίου³. — Φύλλο, σ. 4 χ. ἀρ. + 140 (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, Ε. Β. 1791 - 1795, ἀρ. 121). — σ. 3 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (2 - 2)· Βενετία (4 - 4)· Σμύρνη (16 - 20 - 22)· Τεργέστη (27 - 27)· Ὑδρα (1 - 2). Σύνολο: 50 - 54 - 57.

1794.1 Θωμᾶ Δημητρίου, Ἡ Σκριτούρα Δόπια ἤτοι ἡ Τάξις τῶν πραγματευτάδικων καταστίχων... Βιέννη 1794, τύποις Βαυομευστέρου. — 4ο, σ. 8 + [380] (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, Ε. Β. 1791 - 1795, ἀρ. 168). — σ. 3 χ. ἀρ.: Οἱ Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξὴ τοῦ τόπου διαμονῆς, με ἐξαιρέση τοὺς 'εἰς Πέστιαν' καὶ 'εἰς Ζέμωνα' ἐντιμωτάτους πραγματευτάς· τῶν ὁποίων δὲν ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα ἀλλὰ οἱ συνολικοὶ ἀριθμοὶ ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὁποῖα εἶχαν

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (73)· Πέστη (5)· Ραββ [Γιούρι] (3)· Τεμεσβάρ (1).

2. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Ἀθήνα (1 - 1)· Ἀνδρούσα (1)· Βενετία (13 - 29)· Βιέννη (9 - 25)· Βούδα (1 - 10)· Ζάκυνθος (2 - 3)· Ἰάσι (1 - 1)· Καλα-

μπάκα (1)· Κόρινθος (1)· Τεργέστη (11 - 16).

3. Φαίνεται πὺς εἶχε κυκλοφορήσει ἐντυπὴ πρόσκληση γιὰ προσεγγαφὴ συνδρομητῶν βλ. Γ. Γ. Λαδᾶς - Α. Δ. Χατζηδημῶς, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία τῶν ἐτῶν 1791 - 1795, Ἀθ. 1970, 237 καὶ 273.

προεγγραφεῖ : χωρίς ἔνδειξη τόπου (29 - 101)¹. 'άνώνυμοι' ([16] - 16)². πραγματευτὲς 'εἰς Πέστιαν' ([20] - 20)³. πραγματευτὲς 'εἰς Ζέμωνα' ([7] - 7)⁴.
Σύνολο : [72] - [72] - 144.

1795.1 Σύνταγμα Ἰραφικῆς Θεολογίας ... φιλοπονηθὲν παρὰ ***
Βενετία 1795, Τυπογρ. Π. Θεοδοσίου. — 4ο, σ. ιβ' + 704 (ΛΑΔΑΣ -
ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1791 - 1795*, ἀρ. 249). — σ. 700 - 703 : *Κατά-
λογος τῶν ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις ὁ τόπος διαμονῆς ἀναγράφεται μετὰ τὸ ὄνομα (π.χ. "Ανθιμος Κορφιατόπουλος, ὁ Λογιώτατος Πρωτοσύγκελος ἐν Ζακύνθῳ). Ἡ ταξινόμηση τῶν ὀνομάτων δίνει τὸ ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα : Βενετία (5 - 22)· Ζάκυνθος (37 - 46)· Κέρκυρα (7 - 7)· Σμύρνη (2 - 5)· Τεργέστη (1 - 2)· χωρίς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (19 - 39)⁵. Σύνολο : 71 - 71 - 112.

1797.1 Περιήγησις τοῦ Νέου Ἀναχάρσιδος ... παρὰ τοῦ Κυ-
ρίου Βαρθολομαίου καὶ μεταφρασθεῖσα παρὰ τοῦ Γεωργίου Κωνσταντί-
νου Σακελλαρίου ... Τύποις δὲ ἐκδοθεῖσα Δαπάνη Φιλελλήνων. Τόμος
Πρῶτος, Βιέννη - 1797, παρὰ Μαρκ. Πουλίου. — 8ο, σ. 16 χ. ἀρ. +
379 + 5 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1796 - 1799*, ἀρ. 69).

Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύτηκε παρ' ὅτι ὁ ἐκδότης εἶχε ἀναγγεῖλει πὼς «τὰ τίμια ὀνόματά των, θέλουν καταγραφθῇ εἰς τὸ τέλος τοῦ α' τόμου»⁶. Στὴν Ἐφημερίδα τῆς Βιέννης (1797, 585 - 586) βρίσκονται δημοσιευ-
μένα, μαζὶ με μιὰ μικρὴ ἀγγελία γιὰ τὴν συνέχιση τῆς ἐκτύπωσης τοῦ τόμου⁷,

1. Μόρεσα νὰ ταυτίσω : Βιέννη (19 - 85)· Βουκουρέστι (1 - 1).

2. «Ἀνώνυμοι, σώματα 16». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογα-
ριάζω, αὐθαίρετα, 16 συνδρομητές.

3. «Οἱ εἰς Πέστιαν ἐντιμότατοι πραγματευταί, σώματα 20». Τοὺς ὑ-
πολογίζω, αὐθαίρετα, σὲ 20.

4. «Οἱ εἰς Ζέμωνα ἐντιμότατοι πραγματευταί, σώματα 7». Τοὺς ὑπο-
λογίζω, αὐθαίρετα, σὲ 7.

5. Μόρεσα νὰ ταυτίσω : Βενετία (5 - 12)· Ζάκυνθος (2 - 2)· Καλαμ-
πάνα (1 - 5)· Κέρκυρα (1 - 1).

6. Βλ. Ἐφημερίς, Βιέννη 1797, σ. 585.

7. «Ἀγκαλὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῶν

περιστάσεων νὰ ἔγινε διακοπὴ εἰς τὸν τύπον τοῦ νέου Ἀναχάρσιδος. εὐθὺς ὅμως ὅπου ἐφάνη μία ἀκτίς φωτὸς εἰς τὸν πολιτικὸν ὀρίζοντα. πάλιν ἤρχισε νὰ τυποῦται δραστηριω-
τέρως ἤδη, καὶ με περισσοτέραν τα-
χύτητα εἰς τρόπον ὅπου μεθ' ἑνα μῆνα εὐχαίνει εἰς φῶς ὁ πρῶτος τόμος, καὶ κατὰ διαδοχὴν οἱ λοιποί. ὅθεν προσ-
καλοῦνται διὰ τῆς παρουσίας εἰδήσεως ἐκεῖνοι οἱ φιλογενεῖς οἵτινες ἀγαποῦν ν' ἀποκτήσουν αὐτὴν τὴν ἀξιοπερίεργον ἱστορίαν τῶν προπατόρων των ἐλλήνων, νὰ δώσουν τὴν ἡμισυ τιμὴν ἐκάστου σώματος (ἦτοι τῶν ἑννέα τόμων) ἐμπροστὰ φιορίνια 6 ἢ γρόσ. 9 μιμού-
μενοι τοὺς κατωτέρω φιλέλληνας...».

τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν ποὺ εἶχαν ἤδη ἐγγραφῆ. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ καταγράφονται χωρὶς ἐνδειξὴ τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο: 32 - 32 - 39².

1797.2 Κωνσταντίνου Καραϊωάννου, Θησαυρός Γραμματικῆς... διορθώσει... Πολυζῶη Κοντοῦ, τόμ. Α' - Β', Βούδα, Τυπογραφία τῆς Ἀκαδημίας, 1796, 1797³. — 8ο, σ. 16 + 372 + 8 καὶ 8 χ. ἀρ. + 441 + 91 χ. ἀρ. (ΛΑΔΑΣ - ΧΑΤΖΗΔΗΜΟΣ, *E. B. 1796 - 1799*, ἀρ. 19 καὶ 59). — τ. Β' 1797, σ. 3 - 8 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν Φιλαγάθων καὶ Φιλελλήνων Συνδρομητῶν, οὓς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἀνταμείφοι ἐκ τῶν πλουσίων αὐτοῦ δωρεῶν ἰκανὴν αἰτίαν τῷ Ἐκδότη τῆς τοιοῦτου συγγράμματος παρασχόντας*⁴.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν με ἀλφαβητικὴ τάξη, με βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα. Δὲν ἀναγράφεται ὁ τόπος διαμονῆς, με ἐξαίρεση τοὺς «ἄρχοντες ἐκ τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ» (5 - 12) καὶ τοὺς συνδρομητὰς «τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Ἑλληνικοῦ σχολείου» (32 - 45). Σύνολο: 190 - 190 - 496⁵.

1799.1 Ἀθανάσιος Ψαλίδας, [Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ]. Τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν εἶδε τελικὰ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος· στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Ψαλίδου διασώθηκαν μιὰ χειρόγραφη ἔκκληση γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν καὶ ἓνας, χειρόγραφος ἐπίσης, κατάλογος συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὴ Θράκη· δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὸν Κ. Ἀθ. Διαμάντη, «Ὁ Ἀθανάσιος Ψαλίδας καὶ τὸ ἀρχεῖον του», *Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας* 16, 1962, 305 - 309· σ. 307 - 309: *Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν*.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν με τὴν ἀκόλουθη σειρὰ: χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βιέννη (15 - 21)· Βουκουρέστι (3 - 4)· Πέστη (4 - 4). Μένουν γιὰ ταύτιση: 10 - 10.

2. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Κ. Ἀμαντος, *Ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Ρήγα Βελεστινλή*, Ἀθ. 1930, 163.

3. Στὰ 1795, ἢ λίγο πρὶν, εἶχε κυκλοφορήσει ἐντυπὴ ἔκκληση γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν· βλ. Ἰωάννη Οἰκονόμου Λαρισσαίου, *Ἐπιστολαὶ διαφόρων*, ἐκδ. Γ. Α. Ἀντωνιάδου - Μ. Μ. Παπαϊωάννου, Ἀθ. 1964, 35 - 36.

4. Ὁ κατάλογος δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα· βλ. ἐδῶ σ. 108.

5. Ταυτίζονται οἱ ἀκόλουθοι τόποι διαμονῆς: Βενετία (4 - 6)· Βέροια (1 - 5)· Βιέννη (13 - 41)· Βούδα (2 - 6)· Βουκουρέστι (43 - 93)· Γιούγκεσι (2 - 4)· Γοττίνγη (1 - 1)· Καλαμπάκα (1 - 5)· Κεσκμετ (3 - 7)· Κλεινοβός (4 - 4)· Κουλακιά (2 - 8)· Λάρισα (1 - 16)· Μισκόλτς (1 - 7)· Νάουσα (1 - 4)· Νεόφυτον (1 - 8)· Πέστη (23 - 92)· Ζεμοῦν [= Σεμλίνο] (2 - 12)· Τεμεσβάρι (3 - 9)· Τοκάι (8 - 15)· Τρίκκη (8 - 12).

διαμονῆς (21 - 29)¹. Φιλιππούπολη (17 - 21)². Παζαρτζίκι (9 - 9). Σύνολο : 47 - 47 - 59.

1800.1 Ἀγαπίου ἱερομόναχου καὶ Νικοδήμου μοναχοῦ, Πηδάλιον ... Λειψία, Τυπογραφία Βραϊτκόπφ καὶ "Αἰρτελ, 1800. — Φύλλο, σ. ις' + 556 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 15). — σ. 549 - 555 : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς Ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχὰς (δὲν ἀναγράφεται πάντα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὸν κάθε συνδρομητῇ), μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (18)³. Ἀθῶς (229) I = Μ. Λαύρας (4)· Μ. Βατοπεδίου (14)· Μ. Ἰβήρων (25)· Μ. Χελανταρίου (4)· Μ. Διονυσίου (3)· Μ. Κουτλουμούση (13)· Μ. Παντοκράτορος (4)· Μ. Ξηροποτάμου (3)· Μ. Ζωγράφου (3)· Μ. Δοχειαρίου (6)· Μ. Καρακάλλου (4)· Μ. Φιλοθέου (1)· Μ. Ἀγίου Παύλου (4)· Μ. Σταυρονικήτα (4)· Μ. Ξενοφώντος 'καὶ κοινοβίου' (1)· Μ. τοῦ Γρηγορίου (4)· Μ. 'τῆς Σιμωνόπετρας' (1)· Μ. 'τοῦ Ρούσικου' (2)· Μ. Κωνσταντινίου (1)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννης (14)· Νέα Σκήτη [Ἀγ. Παύλου] (9)· Σκήτη Καυσοκαλυβίου (10)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (8)· Σκήτη τοῦ Προδρόμου (5)· Σκήτη τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος (6)· Σκήτη τοῦ Ξενοφώντος (3)· Σκήτη τοῦ Παντοκράτορος (3)· "Ἀπαντα τὰ Κελλία τὰ διαφόροις Μοναστηρίοις ὑποκείμενα. Ἐν ταῖς καραῖς' (70)· 'οἱ ἐκ τῆς νήσου Χίου συνδρομηταὶ καὶ ἕτεροι' (20)⁴ [διάφοροι] (25). [διάφοροι = Ἰάσι] (4 - 27)· 'οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς Μολδαυταὶς ἡγουμένοντες ἄγιοι ἀρχιερεῖς' (4 - 30)⁶· 'οἱ ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἀγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ὑποκείμενοι πανοσιώτατοι Ἀρχιμανδρίται καὶ Ἠγούμενοι τῶν ἱερῶν μονῶν τοῦ αὐτοῦ θρόνου' (5 - 17)⁷· 'οἱ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἁγιονύμφῳ ὄρει τοῦ Ἀθωνος ὑποκειμένων ἱερῶν Μονῶν Πανοσιώτατοι Ἠγούμενοι καὶ Ἀρχιμανδρίται' (4 - 11)⁸· 'οἱ πανοσιώτατοι ἐφημέριοι τῶν ἁνωθεν ἱερῶν Μονῶν' (9 - 11)⁹· 'Οἱ ἐν Μολδαυτῇ Διδάσκαλοι' (8 - 9)¹⁰· 'οἱ εὐγενέστατοι Ἀρχοντες' (10 - 26)¹¹· 'οἱ ἐν Ποτοσάνῃ

1. Ἀπὸ αὐτοῦς : Κωνσταντινούπολη (3 - 7)· Σηλὺβρια (1 - 1)· Ἀδριανούπολη (3 - 4).

2. Στὸν κατάλογο τῆς Φιλιππούπολης περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητῆς ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη (1 - 4).

3. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἀθῶς (7) [= Μονὴ Διονυσίου (2)· Μονὴ Ζωγράφου (1)· Μονὴ Ἰβήρων (1)· Μονὴ Λαύρας (1)· Νέα Σκήτη (1)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (1)]· Κωνσταντινούπολη (7)· Σμύρνη (1)· Χίος (3).

4. Ἀμέσως μετὰ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Χίου ὑπάρχει ἡ ἀ-

κόλουθη σημείωσις : «εἰς τὰ 1000 σώματα ὅπου ἐτυπώθησαν ἀναλογεῖ ἡ τῶν ἀγιορειτῶν βοήθεια καὶ τῶν ἀνωτέρω ὀνομάτων 330 σώματα».

5. Ὁ ἕνας μένει στὴ Βιέννη.

6. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (2 - 4)· Μποτοσάνι (1 - 2).

7. Ὅλοι διαμένουν στὸ Ἰάσι καὶ σὲ μοναστήρια τῆς περιοχῆς.

8. Ὅλοι μένουν στὸ Ἰάσι.

9. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἰάσι (3 - 4)· Κράγιαβα (1 - 2).

10. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (7 - 8)· Μποτοσάνι (1 - 1).

11. Ἀπὸ αὐτοῦς : Ἰάσι (7 - 21).

ἱσπράβνικοι καὶ ἑτεροί' (3 - 5)· 'οἱ ἐκ ρωσίας' (2 - 32¹)· 'οἱ ἐκ Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ ἐντιμότεστοι πραγματευταί, ἐξ ὧν, οἱ μὲν ἐν Μολδαυίᾳ οἰκοῦσι, οἱ δὲ ἐμπορικῶς παροικοῦσι. οἱ ἐν Ἰάσι (15 - 37)· οἱ ἐν Ποτοσάνῃ οἰκοῦντες καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι' (12 - 14)· Ἰάσι (8 - 11)· 'εἰς ὅσα σώματα ἀναλογοῦσι τὰ διὰ προτροπῆς τοῦ σοφολογιωτάτου διδασκάλου τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ αὐθεντικῆς σχολῆς Κυρίου Λάμπρου Φωτιάδου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων συναχθέντα' (75 - 121²). Σύνολο³: 433 - 437 - 714 (622)⁴.

1800.2 Στεφάνου Κομμητᾶ, Παιδαγωγὸς ἢ Πρακτικὴ Γραμματική, Βιέννη 1800, παρὰ Φ. Α. Σγραῦβλ. — 8ο, σ. ιη' + 651 (ΓΚΙ-ΝΗΣ - ΜΕΕΑΣ, ἀρ. 34). — σ. 647 - 650 : *Τὰ Ὀνόματα Τῶν φιλομου-*

1. Ἀπὸ αὐτούς : Μόσχα (1 - 2)· Νίζνα (1 - 30).

2. Ἀπὸ αὐτούς : Βουκουρεστί (73 - 118)· Λειψία (1 - 2)· Βιέννη (1 - 1).

3. Στὸ τέλος τοῦ κατάλογου δημσιεύεται (σ. 555) ἡ ἀκόλουθη σημείωσις: «ἡ βοήθεια πάντων τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων φιλευσεβῶν Συνδρομητῶν ἐξήρκεσεν εἰς ἐκτύπωσιν βιβλίων 716. Ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ συναχθεῖσα, εἰς 140. Ἡ ἐν Ἰάσι, εἰς 212. Ἡ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὁρει εἰς 330. Ἡ ἐκ Ρωσίας εἰς 32. Ἡ ποσότης τῶν χρημάτων ἐσημειώθη, ὅχι καθὼς ἐδόθη, ἀλλὰ καθὼς ἐμβῆκαν τὰ ἄσπρα μὲ ξηπεσμὸν 20 τοῦλάχιστον εἰς τὰ 100. Λέγω τοῦλάχιστον, ἐπειδὴ καὶ ἀνέβη καὶ εἰς 23 καὶ εἰς 24 πολλάκις, καὶ ἄλλοτε ἐκατέβη εἰς 18. Ὅθεν ἡ λῆψις συνέβη πάντοτε μὲ μεγάλην ζημίαν, διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν καιρῶν. Διὰ τοῦτο θεωρουμένης τῆς τιμῆς τῶν βιβλίων πρὸς 15 γρόσια, συμβαίνει νὰ λαμβάνη ὅστις ἔδωκεν 100 γρόσια, 5 σώματα καὶ νὰ μένουν 5 γρόσια. Καὶ ὅστις ἔδωκε 50 2 σώματα καὶ 10 γρόσια. Εἰς δὲ τὰ ὀνόματα ὅπου εἶχεν 30. 25. ἢ 20 ἐγράφη ἓνα σῶμα καὶ μὲ ὅλον ὅπου ἡ ποσότης δὲν ἐξαρκεῖ. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μείνῃ τὸ ὄνομα ἐσημειώθησαν οὕτω τὰ σώματα. καὶ πρέπει μόνον τῶν νὰ ἐξισω-

θῶσιν οἱ φιλοσεβεῖς συνδρομηταὶ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἰδίας ἐκάστου ποσότητος».

4. Τὸ ἄθροισμα εἶναι 714 καὶ ὄχι 716 ὅπως σημειώνει ὁ ἐκδότης. Στὸν ὑπολογισμό τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους διαμονῆς (βλ. πρὸ κάτω, σ. 170 ἐξ.) ὑπολογίζω 622 ἀντίτυπα καὶ ὄχι 714: αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι, γιὰ ὀρισμένες περιοχές, δὲν ἀναγράφεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ κάθε συνδρομητὴ ἀλλὰ, συνολικὰ, ὁ ἀριθμὸς ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ συνδρομητὲς πολλῶν τόπων μαζί. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς θεωρῶ, γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν, ὅτι σὲ κάθε συνδρομητὴ ἀντιστοιχεῖ ἓνα ἀντίτυπο.

Ὁ τελικὸς πίνακας τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους διαμονῆς, στὸν ὁποῖο μπόρεσα νὰ καταλήξω, παίρνοντας ὑπόψη τίς ἀλλαγές ποὺ σημειώθηκαν στὶς ἀμέσως προηγούμενες σημειώσεις, εἶναι ὁ ἀκόλουθος: Ἀθῶς (236 - [236])· Βιέννη (2 - 2)· Βουκουρεστί (74 - [118])· Ἰάσι (54 - 56 - [135])· Κράγιωβα (1 - 2)· Κωνσταντινούπολη (7 - [7])· Λειψία (1 - 2)· Μόσχα (1 - 2)· Μποτοσάνι (18 - 19 - [22])· Νίζνα (1 - 30)· Σμύρνη (1 - [1])· Χίος (23 - [23])· ἄγνωστο (= Βλαχία καὶ Μολδαβία) (14 - [42]).

σων φιλογενῶν καὶ φιλελλήνων Συνδρομητῶν εἰς ἔκδοσιν τῆς παρούσης Πρακτικῆς Γραμματικῆς.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι (33 - 155)· Βιέννη (8 - 37). Σύνολο : 41 - 41 - 192.

1802.1 Γουίδωνος Γρανδῆ, Σύνοψις τῶν Κωνικῶν Τομῶν, μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς Λατινίδος εἰς τὴν ... ἀπλουστεῖαν διάλεκτον ὑπὸ Σ. Α. Σ. ... ἐξ ἧς μετέφρασται εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παρὰ Ἰωνᾶ ἱερομ. Σπαρμιώτου, ... Ἐπιστάσι μὲν καὶ διορθώσει Α. Γαζῆ ... Δαπάνη δὲ φιλοτίμων καὶ φιλοκάλων Ἑλλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς ἐμπροσθεν καταγράφεται, Βιέννη 1802, τύποις Φ. Α. Σχραῦμβλ. — 8ο, σ. XXII + 252 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 167). — σ. XV - XX : Οἱ Φιλότιμοι καὶ Φιλοπάτριδες Συνδρομηταὶ τῆς παρούσης Βίβλου.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς τάξη καὶ χωρὶς ἀναγραφή τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο : 113 - 113 - 348.

1803.1 Ἱερωνύμου Λαλάνδ, Ἐπιτομὴ Ἀστρονομίας ... Μεταφρασθεῖσα ... παρὰ Δ. Δ. τοῦ Φιλίππιδου, τ. Α' - Β', Βιέννη 1803, Τυπογραφία Γ. Βενδότη. — 8ο, σ. XLVIII + 4 + 424 καὶ XVI + 2 + 444 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 200). — τ. Β' σ. VIII - XVI : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν κατὰ Ἀλφάβητον· σ. 1 - 2 χ. ἀρ. ὕστερα ἀπὸ τῆ σ. XVI : Κατάλογος τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Συνδρομητῶν².

Ὁ τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν ἀναγράφεται μόνο σὲ 144 περιπτώσεις. Μαζί μὲ αὐτοὺς ποὺ μπόρεσα νὰ ταυτίσω κατανέμονται ὡς ἑξῆς : Ἀμπελάκια (4 - 15)· Βιέννη (26 - 73)· Βουκουρέστι (2 - 12)· Ἐλασσόνα (2 - 7)· Θεσσαλονίκη (1 - 1)· Ἰάσι ([38³] - 45)· Κωνσταντινούπολη (42 - 282)· Λάρισα (6 - 13)· Μισκόλτς (4 - 5)· Μονὴ Σπαρμοῦ (1 - 1)· Μόσχα (29 - 105)· Ραψάνη (2 - 13)· Σιμπίνι (1 - 1)· Τερζέστη (36 - 39)· Τσαρίτσανη (1 - 1)· Τύρναβος (1 - 3)· Θεσσαλία (4 - 4)· ἄγνωστο (41 - 54). Σύνολο : 242 - 242 - 679.

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἀμπελάκια (2 - 11)· Ἐλασσόνα (2 - 8)· Ζητούνη (1 - 6)· Θεσσαλονίκη (1 - 4)· Καλαμπάκα (1 - 4)· Καρπενήσι (1 - 4)· Κλεινοβός (3 - 3)· Κωνσταντινούπολη (1 - 2)· Λάρισα (6 - 29)· Μονὴ Σπαρμοῦ (6 - 23)· Νέουσα (1 - 4)· Νίζνα (1 - [1])· Σμύρνη (15 - 25)· Τρίκαλα (1 - 6)· Τσαρίτσανη (15 - 65)· Τύρναβος (3 - 14)· Χίος

(3 - 3)· [Θεσσαλία] (43 - 136).

2. Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστέθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων. Δὲν ὑπάρχει σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα.

3. Στὴ σ. XVI ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή : «καὶ ἄλλοι φιλομαθεῖς τοῦ Ἰακίου [ἀντίτυπα] 28». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν λογαριασμῶν ὑπολογίζω, αὐθαίρετα : 28 συνδρομητὲς x 1 ἀντίτυπο.

1804.1 Φρ. Σοαυίου, *Στοιχεῖα τῆς Λογικῆς, Μεταφυσικῆς καὶ Ἠθικῆς ... Μεταφρασθέντα ... παρὰ Γρηγορίου ἱεροδιακόνου τοῦ Κωνσταντᾶ, τ. Α' - Δ', Βενετία 1804, παρὰ Ν. Γλυκεῖ¹. — 8ο, σ. 187· 6 + 198· 336· 378 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 298). — τ. Δ' σ. 357 - 378 : *Κατάλογος τῶν Φιλολόγων Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης καθ' ἐκάστην Πόλιν.**

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Αἶνος (9 - 10)· Ἀμπελάκια (33 - 108)· Βιέννη (7 - 12)· Κωνσταντινούπολη [τῶν ἐν Βυζαντίῳ, τῇ Βασιλευούσῃ τῶν πόλεων] (181 - 218)²· Ζεμόν (11 - 11)· Ζητούνι καὶ Λεβαδεία (19 - 23)³· Θεσσαλονίκη (19 - 27)· Ἰάσι (61 - 75)· Ἐν Κυδωνίαις καὶ Μυτιλήνῃ (3 - 3)· Ἐκ τῆς τῶν Κυδωνιῶν σχολῆς (52 - 52)· Ἐν Λαρίσση, Τυρνάβῳ, καὶ Τζαριτζάνῃ (47 - 69)⁴· Μελένικο (13 - 13)· Ἄργος (41 - 62)⁵· Τριπολιτζᾶ (10 - 10)· Ἀνδρίτζα (10 - 10)· Ἐκ Σπέτζας καὶ Κρανιδίου (15 - 16)· Πέστα (9 - 11)· Σμύρνη (53 - 57)· Τριέστι (21 - 24)· Χίος (111 - 123)⁶. Σύνολο : 725 - 726 - 934.

1806.1 Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, Ἐπιτομὴ εἴτε Συλλογὴ τῶν Θεῶν τῆς Πίστεως Δογμάτων, Λειψία 1806, τυπογραφία Βράϊτκοφ καὶ Ἑρτελ. — 8ο, σ. XX + 531 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 403). — σ. 517 - 531 : *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης.*

1. Χρονολογημένη ἀπὸ Βιέννη, 10 Ἰουλίου 1801, κυκλοφόρησε ἔντυπη ἔκκληση γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν. Τὸ ἔντυπο λανθάνει ἀναδημοσιεύτηκε ἀπὸ τὸν Alter στὸ π. *Allgemeiner Litterarischer Anzeiger*, φ. 31, Λειψία 1801, σ. 609 (πβ. Δ. Φιλιππίδης - Barbié du Bocage - Α. Γαζής, *Ἀλληλογραφία*, ἐκδ. Αἰκ. Κουμαριανοῦ, Ἀθ. 1966, 211)· γαλλικὴ του μετάφραση δημοσίεψε ὁ Anse de Villoison, «Traduction littérale du Prospectus en grec vulgaire d'une traduction du Cours des Sciences Philosophiques par M. Soave», *Le Magasin Encyclopédique* VIIe année, An IX - 1801, τ. V, σ. 555 - 559.

2. Στὴν πραγματικότητα: 176 - 177 - 212. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται καὶ

συνδρομητὲς ἀπὸ: Χανιά (1 - 2)· Μυριόφυτο (1 - 1)· Μ. Βατοπεδίου (1 - 1)· Χώρα (1 - 1)· Σαντορίνη (1 - 1).

3. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Ζητούνι (1 - 2)· Λειβαδιά (6 - 7).

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: Βέροια (1 - 4)· Ἐλασσόνα (3 - 5)· Ζαρκὸς (1 - 1)· Λάρισα (5 - 8)· Μονὴ Σπαρμού (2 - 2)· Μονὴ Θεοτόκου Σελίτζανης (2 - 2)· Σέρβια (1 - 1)· Τρίκκη (2 - 3)· Τσαρίτσανη (11 - 18)· Τύρναβος (1 - 3).

5. Στὸν κατάλογο τοῦ Ἀργους περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Κόρινθο (2 - 2).

6. Στὴν πραγματικότητα: 107 - 110. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴς Μηλίδος (1 - 2)· Νάξο (1 - 1) καὶ ἄγνωστου τόπου διαμονῆς (2 - 10).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ τόπους κατοικίας καὶ τόπους καταγωγῆς : Κωνσταντινούπολη (7 - 42)· ὁἱ ἐξ Ἰωαννίνων¹ (2 - 201)· Χίος (157 - 194)· Σμύρνη (79 - 82 - 155)· Θεσσαλονίκη (17 - 57²)· Αἶνος (4 - 7)· Ὑδρα [Νήδρα] (5 - 6)· Ἀθήνα (19 - 19)· Λειβαδιά (22 - 22). Σύνολο : **312 - 318 - 703**.

1806.2 Θουκυδίδου, Περὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου βιβλία ὀκτὼ μεταφροσθέντα, σχολιασθέντα καὶ ἐκδοθέντα τύποις παρὰ Νεοφύτου Δούκα, τομ. Α' - Γ', Βιέννη 1805 - 1806 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 349, 414, 426 καὶ 427). — τ. Γ' 1806 (: Λεξικὸν τῶν Φράσεων εἰς τὴν Ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου), σ. 257 - 283 : *Κατάλογος τῶν συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης καθ' ἐκάστην πόλιν κατὰ Ἀλφάβητον*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (216 - 316³)· Βουκουρέστι (186 - 256⁴)· Ἰάσι (119 - 191)· Κυδωνίς (68 - 77⁵)· Χίος (47 - 48)· Θεσσαλονίκη (44 - 50⁶)· ἄπο Δράμας καὶ Ζηχνῶν (14 - 16⁷)· Σμύρνη (37 - 41)· Μόσχα (68 - 117)· Μελένικο (16 - 16)· Βιέννη (70 - 95)· Πέστα (22 - 27)· Σιμπίνι (9 - 10). Σύνολο : **916 - 916 - 1260**.

1806.3 Γόλδσμιθ, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ... μεταφρασθεῖσα ... ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρίδου, τ. Α' - Β', Βιέννη 1806, τύποις Σχαιμβλείους. — 8ο, σ. XXXIV + 440 καὶ XVI + 472 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 390). — τ. Β' σ. 1 - 4 γ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (30 - 35 - 715)· Κωνσταντινούπολη (11 - 122). Σύνολο : **41 - 46 - 837**.

1806.4 Δημητρίου Ἀλεξανδρίδου, Ἑλληνικὸς Καθρέπτης ἦτοι σύντομος βιογραφία τῶν ἄχρι τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἀκμασάντων Ἑλλήνων καὶ

1. Τὰ Ἰωάννινα εἶναι, ἐδῶ, ὁ τόπος καταγωγῆς. Τόπος διαμονῆς : Νίζνα (1 - 4 - 200)· Κωνσταντινούπολη (1 - 1).

2. Στὴν πραγματικότητα : 16 - 27· στὸν κατάλογο περιέχεται καὶ ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴ Λειψία (1 - 30).

3. Στὴν πραγματικότητα : 214 - 314. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο (1 - 1) καὶ τὴ Σμύρνη (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα : 185 - 255. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρομητὴς ἀπὸ τὴ Κυδωνίς (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητα : 67 - 76. Προστίθεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (1 - 1)· στὸν κατάλογο ὑπάρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Μυτιλήνη (1 - 1) καὶ τὸ Πλουμάρι (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα : 36 - 41. Στὸν κατάλογο ὑπάρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ : Μονὴ Ἀγίας Ἀναστασίας (5 - 6)· Βέροια (1 - 1)· Νάουσα (2 - 2).

7. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Δράμα (1 - 2)· Πράβι (1 - 1)· Μονὴ Εἰκοσιφοινίσσης (3 - 4).

τινων Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων... ἀξιῶσει καὶ συνδρομῇ τῶν φιλελλήνων συνδρομητῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Γόλδσμιθ, Βιέννη 1806, τύποις Σχραιμβλείοις. — 8ο, σ. 164 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ ἀρ. 402). — σ. 1 - 4 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (30 - 35 - 715)· Κωνσταντινούπολη (11 - 122). Σύνολο: **41 - 46 - 837¹.**

1806.5 Δημητρίου Π. Γοβδελαῖ, Στοιχεῖα Ἀλγέβρας... Μέρος Πρῶτον. Ἐν Ἀλλῃ, τυπ. Φ. Α. Γρουνερτ, 1806. — 8ο, σ. C + 784 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 395). — σ. 777 - 779: *Κατάλογος τῶν ἐν Μέρει Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Πρώτου τῶν Μαθηματικῶν Τόμου ἐκδόσεως.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς². Σύνολο: **[34]³ - [34] - 175.**

1806.6 Συντακτικὰ Γράμματα τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Πατριαρχικῆς Σχολῆς... Ἐκδοθέντα... Δι' ἐξόδων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευομένων συνεπαρχιωτῶν..., Βιέννη 1806. — 8ο, σ. 53 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 435). — σ. 43: τὰ ὀνόματα τῶν «συνεπαρχιωτῶν».

Δὲν δημοσιεύεται κατάλογος συνδρομητῶν· δημοσιεύεται, ὅμως, ἓνα γράμμα τῶν ἡπειρωτῶν ἐμπόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν Πατριάρχη· αὐτοὶ ποὺ τὸ ὑπογράφουν πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορευόμενοι συνεπαρχιωταί· δι' ἐξόδων τῶν ὁποίων κυκλοφόρησε τὸ βιβλίον⁴. Ὁ ἀριθμὸς τοὺς ἀνέρεχεται σὲ **28.**

1807.1 Ἀνθίμου Γαζῆ, Βιβλιοθήκης Ἑλληνικῆς βιβλία δύο, τ. Α' - Β' Βενετία, Τυπογραφία Π. Θεοδοσίου, 1807. — 8ο, σ. ξ' + 414

1. Ὁ κατάλογος εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν κατάλογο τοῦ 1806.3.

2. Ταυτίζονται: Ἰάσι (30 - 91)· Κωνσταντινούπολη (; - 60)· Λειψία (1 - 2)· Νίζνα (1 - 20). Ἄγνωστος τόπος διαμονῆς (2 - 2).

3. Δὲν ἀναγράφονται οὔτε τὰ ὀνόματα οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· σημειώνεται μόνο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων (60): «τὰ ἐν Κωνσταντινου-

πόλει ἀνωνύμως συναχθέντα σπουδῇ τοῦ... Ποστελνίκου κυρίου Δημητρίου Μάνου».

4. Τὸ βιβλίον αὐτὸ βρίσκεται στὸ ἀρχαῖο ὄριο τῶν βιβλίων ποὺ κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ ἴσως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκλεισθεῖ ἀπὸ τὸν κατάλόγόν μου. Τελικὰ προτίμησα νὰ ἀκολουθήσω τὴ δοκιμασμένη ἀρχὴ «καλύτερα κάτι νὰ περισσεύει παρὰ νὰ λείπει».

καὶ 331 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 448). — τ. Β' σ. 324 - 331 : Τὰ ὀνόματα τῶν Συνδρομητῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βιβλιοθήκην¹.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βενετία (13 - 48²)· Βουκουρέστι (94 - 124)· Κωνσταντινούπολη (57 - 59³)· Λιβόρνο (4 - 9). Σύνολο : 168 - 168 - 240.

1807.2 Ἱστορία συνοπτικὴ τῆς Ἑλλάδος... μετενεχθεῖσα εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν ἡμῶν Διάλεκτον παρὰ Βασιλείου Π : Π : Εὐθυμίου, Βιέννης, Νέα Τυπογραφία 1807. — 8ο, σ. XXIII + 386 + 10 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 472). — σ. 6 - 10 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν τῆς Βίβλου ταύτης.

Τὸ σύνολο τῶν συνδρομητῶν μένει στὴ Βιέννη· ὁ κατάλογος χωρίζει : 'τῶν ἐν Βιέννῃ ἐντοπιῶν' (41 - 45 - 336)· 'τῶν ἐν Βιέννῃ ἐκ διαφόρων πόλεων' (104 - 107 - 777)· στοὺς τελευταίους ὑπάρχει καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 50). Σύνολο : 146 - 153 - 1163⁴.

1807.3 Γόλδσμιθ, Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος... Μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ Δημητρίου Ἀλεξανδρίδου... Ἐκδοσις δευτέρα... τόμ. Α' - Γ' Βιέννης, τύποις Βενδοτείου, 1807. — 8ο, σ. θ' + 3 + 404 + κ' καὶ 4 χ. ἀρ. + 396 + μγ' καὶ 4 χ. ἀρ. + 395 + ιζ' + 9 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 452). — τ. Γ' σ. 1 - 6 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν. Σὲ ὀρισμένα ἀντίτυπα ἔχει κολληθεῖ ἓνα μονόφυλλο, μικροτέρων διαστάσεων, μὲ τίτλο : Παράρτημα. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταί.

1. Τὸ 1806 κυκλοφόρησε ἔντυπη ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν· τὸ ἔντυπο αὐτὸ λανθάνει· πβ. Α. Κοραῆς, Ἀλληλογραφία, ἐκδ. ΟΜΕΔ, Β' Ἀθ. 1966, 324.

2. Στὴν πραγματικότητά : 12 - 46· στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρομητὴς ἀπὸ τὴ Νίζνα (1 - 2).

3. Στὴν πραγματικότητά : 54 - 56. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Ἀριτζού (2 - 2) καὶ τὸ Γραμματικὸ (1 - 1).

4. Ὅπως σημείωσα καὶ προηγουμένα (σ. 110) φαίνεται πὼς ὑπάρχουν

ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ποὺ περιέχουν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρουσιάζω ἐδῶ καὶ συμπληρωματικοὺς καταλόγους μὲ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Βλαχία καὶ τὴ Μολδαβία. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ μνημονεύει ἡ Α. Camariano - Cioran, *Les Académies principières*... ὁ. π., σ. 243 καὶ 318 εἶναι οἱ ἀκόλουθοι : 213 ἀντίτυπα διατέθηκαν στὴ Ρουμανία· ἀπὸ αὐτὰ 51 στοὺς καθηγητὲς καὶ τοὺς μαθητὲς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βουκουρεστίου. Ὡστε συνολικὰ οἱ συνδρομητὲς προαγόρασαν 628 ἀντίτυπα.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (37-88¹)· Παρίσι (8-11)· Πέστη (7-12)· Τεμεσβάρι (3-4)· Τριέστι (15-20)· Σμύρνη (48-60²)· Χίος (25-52³)· Ἀμπελάκια (7-18)· Κωνσταντινούπολη (56-57-153⁴). Σύνολο : 233 - 234 - 418.

1807.4 Κ. Μ. Κούμα, Σειρά στοιχειώδους τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν Πραγματειῶν ἐκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθεισῶν... τόμ. Α' - Η', Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1807 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, αρ. 485). — τ. Η' σ. 255 - 269 : *Κατάλογος τῶν φιλογειῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς Βίβλου ταύτης.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Βιέννη (107 - 207⁵)· Βουκουρέστι (79 - 81 - 97⁶)· Κωνσταντινούπολη (88 - 89 - 107)· Κυδωνίες (62 - 63 - 64⁷)· Τεργέστη (24 - 28)· Λιβόρνο (17 - 19)· Θεσσαλονίκη (14 - 15)· Θεσσαλία (17 - 32⁸). Σύνολο : 408 - 412 - 569.

1807.5 Εὐτροπίου, Ἐπιτομὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας... Μεταφρασθεῖσα... εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην, παρὰ Νεοφύτου Δούκα... τ. Α' - Β' Βιέννη, Τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1807. — 8ς, σ. κγ' + 391 καὶ 376 + 6 χ. αρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, αρ. 464 καὶ 477). — τ. Β' (: Λεξικὸν τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῶν ἐ' Ἱστορίᾳ τοῦ Εὐτροπίου) σ. 1 - 6 χ. αρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ ἐν Μολδαβίᾳ φιλόλογοι συνδρομηταί*⁹.

1. Στὴν πραγματικότητα : 31 - 74. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (4 - 8) καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη (2 - 6).

2. Στὴν πραγματικότητα : 47 - 59. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ τὸ Παϊτῆρι (1 - 1).

3. Στὴν πραγματικότητα : 50 - 50. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ Νάξο (1 - 1) καὶ Αἴνο (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα : 49 - 50 - 113. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Βλάχια (3 - 26)· Κίο (2 - 7)· Σηλύβρια (2 - 7).

5. Στὴν πραγματικότητα : 100 - 191. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 10)· Πέστη (4 - 4)· Ζεμπλίνο [= Σεμλίνο] (2 - 2).

6. Στὴν πραγματικότητα : 78 - 80-

96. Ὑπάρχει καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Κράγιοβα. Στὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστίου ἀναγράφονται μὲ ἰδιαιτέρο τίτλο οἱ 'ἐν τῷ Ἑγεμονικῷ σχολείῳ' δάσκαλοι (4 - 4) καὶ οἱ 'μαθηταὶ αὐτοῦ' (13 - 15 - 13).

7. Στὴν πραγματικότητα : 51 - 52 - 53. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Μυτιλήνη (3 - 3)· Πλουμάρι (2 - 2)· Μήθυμνα / Μόλυβος (5 - 5)· Τζουκαλοχώρι (1 - 1).

8. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Γαρδίκι (1 - 2)· Δομοκὸς (1 - 2)· Ἐλασσόνα (2 - 5)· Ζητούνι (1 - 2)· Λάρισα (3 - 5)· Μονὴ Σπαρμοῦ (1 - 2)· Τρίκκη (1 - 2)· Τσαρίτσανη (6 - 11).

9. Τὸ ἐξασέλιδο ποὺ περιέχει τὸν κατάλογο, μικρότερου σχήματος ἀπὸ τὴν σελίδες τοῦ βιβλίου, φαίνεται πὼς ἔχει τυπωθεῖ μεταγενέστερα καὶ πάντως

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : Ἐκ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μητροπόλεως (10 - 43)· οἱ ἐκ τῆς ἀγιοτάτης Μητροπόλεως ἀρχιμανδρίται καὶ λοιποὶ (6 - 9)· οἱ Ἱεροδιάκονοι (8 - 8)· οἱ ἐφημέριοι (5 - 5)· οἱ Ψάλται (4 - 4)· οἱ Ἀναγνώσται (5 - 8 - 5)· οἱ Λογοθέται (5 - 5)· οἱ ἐπὶ τοῦ Δικαστηρίου σὺν τοῖς Ἀρχιμανδρίταις συνεδριάζοντες ἱερεῖς (5 - 5)· οἱ ἐν τῷ Τυπογραφεῖῳ τῆς μητροπ. (7 - 8 - 7)· οἱ ἐν ταῖς ὑποκειμέναις τῇ ἀγιοτάτῃ μητροπόλει μοναῖς ἡγουμενεύοντες (6 - 6)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸν πανάγιον Τάφον ἀφιερωμέναις ἱεραῖς σταυρόπηγικαῖς μοναῖς (10 - 10)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸ Σίναιον Ὅρος (4 - 4)· οἱ ἐν ταῖς εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος τοῦ Ἀθωνος (4 - 5)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ Βατοπεδίου (4 - 5 - 4)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ Ζωγράφου (5 - 6)· οἱ ἐν ταῖς τῇ ἱερᾷ μονῇ τοῦ Ἀγ. Παύλου (2 - 2)· οἱ ἐν ταῖς τῇ τοῦ Σωτήρος Χϋ ἱερᾷ μονῇ τῇ ἐπικεκλημένη Ἐσφιγμένου¹ (9 - 9)· οἱ ἐν τῇ ἱερᾷ σχολῇ Σοκόλας διδάσκαλοι (47 - 64)²· οἱ μαθηταὶ τοῦ σχολείου (11 - 11). Σύνολο : 157 - 162 - 212³.

1808.1 Ἐπιτομὴ Χρονολογικὴ τῆς Γενικῆς Ἱστορίας. Ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν ἡμετέραν μετενεχθεῖσα Διάλεκτον ... ὑπὸ τοῦ... Λάμπρου Ἀτωνιάδου ... τύποις ἐκδοθεῖσα διὰ συνδρομῆς τῶν φιλοτίμων τοῦ Γένους, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῷ τέλει τοῦ παρόντος καταγράφονται ... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1808. — 8ο, σ. 10 χ. ἀρ. + 253 + 15 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 506). — σ. 1 - 15 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος Τῶν Φιλολόγων Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Παρόντος.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά : [ἀνώτεροι κληρικοὶ] (19 - 51)· [φανερῶτερες καὶ διάφοροι] (57 - 101)· [κληρικοὶ] (34 - 38)· [λογιώτατοι] (7 - 7)· [οἱ τιμιώτατοι κύριοι] (67 - 80)· [διδάσκαλοι καὶ λογιώτατοι (μαθητές :)] (28 - 28)· [Σχολὴ Βλάχικας] (15 - 15)· [Σχολὴ Κίου] (4 - 4)· [οἱ ἐν Κυδωνεαῖς συνδρομηταὶ] (81 - 81). Σύνολο : 312 - 312 - 406⁴.

1808.2 Α. Χ. Γασπάρεως, Σχολαστικὴ Γεωγραφία ... μεταφρα-

δὲν περιλαμβάνεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως. Χρησιμοποιῶ ἀντίτυπο τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ΚΝΕ/ΕΙΕ.

1. Οἱ «ἐσφιγμένιτες» εἶναι μόνο τέσσερεις· οἱ ὑπόλοιποι πέντε συνδρομητῆς εἶναι ἀπὸ μολδαβικῆς μονῆς ὑποκειμένης σὲ ἄλλα ἀθωνίτικα μοναστήρια, (Ξηροποτάμου, Ρούσικο, Γρηγορίου, Δοχειαρίου).

2. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς «διδασκάλους» τὸ μῆμα αὐτὸ τοῦ καταλόγου περιέχει καὶ μεγάλο ἀριθμὸ «εὐγενῶν» καὶ ἐμπόρων.

3. Τόπος διαμονῆς : Γαλάτzi (1 - 1)· Ἰάσι (154 - 159 - 209)· Μποτσάνι (2 - 2).

4. Ἡ ταξινόμηση τῶν συνδρομητῶν ἀνάλογα μετὰ τὸν τόπο διαμονῆς τοὺς δίνει τὸ ἀκόλουθο ἀποτέλεσμα ποὺ εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ χρειάζεται καί ποιεῖς μικρὰς τροποποιήσεις : Κωνσταντινούπολη (211 - 302)· Βουκουρέστι (3 - 5)· Κίος (4 - 4)· Βλάχικα (15 - 16)· Κυδωνίες (75 - 75)· Ὑδρα (1 - 1)· ἄγνωστος τόπος διαμονῆς (3 - 3).

σθεῖσα... ὑπὸ τοῦ Κυριακοῦ Καπετανάκη, Βιέννη, τυπογραφία Λ. Γρεῦνδ, 1808. — 8ο, σ. μ' + 512 + 3 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 520). — σ. 503 - 512 : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (35 - 219)· Ἰάσι (74 - 104)· Σμύρνη (40 - 48)· Κυδωνίες (57 - 60)· Μυτιλήνη (23 - 23)¹. Σύνολο : 229 - 229 - 454.

1808.3 Π. Α. Ἀοήτου, Χημείας Ἐπιτομή... Μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα, τ. Α' - Β' Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότου, 1808. — 8ο, σ. ος' + 240 καὶ 286 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 523). — τ. Β' σ. 275 - 286 : *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βίβλου ταύτης*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (23 - 195)· Τεργέστη (10 - 23)· Κωνσταντινούπολη (226 - 227 - 430²). Σύνολο : 259 - 260 - 684.

1808.4 Ἀκολουθία τῆς Ἀγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Πανευφήμου Εὐφημίας Συντεθεῖσα ὑπὸ τινος Εὐσεβοῦς... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1808. — Φύλλο, σ. 21 + 3 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 490). — σ. 1 - 2 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν Φιλολόγων συνδρομητῶν τοῦ παρόντος*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν, χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς, μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : [κληρικοὶ] (11 - 24)· [ἄξιωματοῦχοι καὶ λογιώτατοι] (14 - 17)· [κληρικοὶ] (14 - 14)· 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (58 - 63)· 'οἱ Τυπογράφοι τῆς Πατριαρχικῆς καὶ κοινῆς Τυπογραφίας (4 - 8). — "Οἱοι ζοῦν στὴν Κωνσταντινούπολη. Σύνολο : 101 - 101 - 126.

1808.5 Γεωργίου Κωνσταντίνου Ρόζια, Ἐξετάσεις περὶ τῶν Ρωμαίων ἢ τῶν ὀνομαζομένων Βλάχων ὅσοι κατοικοῦσιν ἀντιπέραν τοῦ Δουνάβεως... Πέστη, τυπ. Μ. Τράττνερ, 1808. — 8ο, σ. 160 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 522). — σ. 150 - 159 : *οἱ κύριοι συνδρομηταί*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Πέστη (35 - 232)· Κετζίμετ (1 - 1)· Βουδιμη [= Βούδα] (7 - 26)· Μισκόλτςα (55 - 109)· Φελδβάρ (4 - 28)·

1. Πρόκειται γὰρ ὅλο τὸ νησί. Ἀναλυτικὰ ἡ κατανομή τῶν συνδρομητῶν εἶναι ἡ ἀκόλουθη: Μυτιλήνη (2-2)· Πλουμάρι (6 - 6)· Μήθυμνα (9-9)· Τσουκαλοχώρι (1 - 1)· Ἀγρα (2 - 2)· Καλλονή (1 - 1)· Πέτρα (1 - 1)· Μανταμάδος (1 - 1).

2. Στὴν πραγματικότητα : 203 - 254. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ: Βέροια (1 - 1)· Βλάχα (12 - 13 - 18)· Κίο (3 - 8)· Κυδωνίες (1 - 30)· Νεοχώρι (2 - 6)· Σηλύβρια (2 - 5)· Σίφνος (2 - 8).

Γκιούρη (2 - 2)· Κομοράνη (1 - 2)· Βάτζιον (1 - 10)· Γκιούνγγιους (1 - 2)· Οὐνγ-
βάρη (4 - 8)· Βιέννη (47 - 140)· Τεμεσβάριον (6 - 15)· Τζάκοβα (2 - 2)· Ππετζε-
κερέκιον (1 - 5)· Νεόφυτον (8 - 8)· Γκιούλβεζ (1 - 1)· Ροσσάβα (5 - 5)· Κραϊόβα
(1 - 7)· Σαντομίρη (1 - 2)· Ροῦμα (1 - 1)· Ζέμον (2 - 11)· Βαρσάβα (3 - 4)·
Πρασόβα (1 - 1)· Σέρρες (1 - 10)· Βιδίνι (2 - 2)· Όσεκι (1 - 5). Σύνολο :
195 - 195 - 639.

1810.1 Ἀντιπανάκεια, ἤτοι περὶ τῶν αἰτίων, ἃ τὰς νόσους δυσιά-
τους, ἢ ἀνιάτους, μὴ τοιαύτας καθ' ἑαυτὰς οὖσας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπερ-
γάζονται· ὑπὸ Ἀναστασίου Γεωργιάδου... Βιέννη, τύποις Σχραμ-
βλίου, 1810. — 8ο, σ. κβ' + 545 + 7 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 571). — σ. 6 - 7 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Συνδρομηταὶ ἐκ Βου-
κουρεστίου.*

Σύνολο : 33 - 33 - 61.

1812.1 Ἀναστασίου Γεωργιάδου, Πραγματεία περὶ τῆς τῶν ἐλ-
ληνικῶν στοιχείων ἐκφωνήσεως, Παρίσι, τυπογραφία Eberhart, 1812.
— 8ο, σ. 10 χ. ἄρ. + 192 + 4 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 726). — σ. 192 :
Συνδρομηταί.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἐνδειξη τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο :
50 - 50 - 375.

1812.2 Δομαῖρόν, Ἐπιτομὴ Ἱστορίας Γενικῆς... Μεταφρασθεῖ-
σα... ὑπὸ Ἀθανασίου Σταγειρίτου, τόμ. Α' - Γ', Βιέννη, τυπογραφία
Σχράεμβλ, 1812. — 8ο, σ. XII + 336 καὶ 300 καὶ XXXVIII + 332
(ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 691). — τ. Γ' σ. 330 - 332 : *Κατάλογος τῶν
φιλογενῶν συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : χωρὶς ἐνδειξη (4 - 25)·
'Θεσσαλονικεῖς ἐν Βιέννῃ' (9 - 12)· 'Χίοι ἐν Βιέννῃ' (8 - 11)· χωρὶς τόπο διαμο-
νῆς (1 - 2)· 'ἐκ Βουκουρεστίου' (4 - 46)· 'ἐκ Βιδινίου ἐν Βιέννῃ' (2 - 6)· 'ἐκ Κε-
σκεμετίου' (3 - 3)· 'ἐξ Ἀγράφων' (2 - 2)· χωρὶς ἐνδειξη (14 - 19)· 'ἐν Νίζνῃ τῆς
Ρωσίας' (1 - 2). Σύνολο : 48 - 48 - 128².

1812.3 Κ. Βαρδαλάχου, Φυσικὴ Πειραματικὴ, Βιέννη, τυπογρα-
φεῖον Λ. Γρούνδ, 1812. — 8ο, σ. ιβ' + η' + 773 + 8 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ -

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Νίζνα
(1 - 50)· Βιέννη (32 - 162)· Παρίσι
(4 - 80).

2. Ἡ κατάταξη κατὰ τόπους δια-
μονῆς, ὅπως μπόρεσα, ὡς ἕνα βαθμὸ,

νὰ τὴν ἀποκαταστήσω, εἶναι : Βιέννη
(33 - 56)· Βουκουρέστι (4 - 46)· Κων-
σταντινούπολη (1 - 10)· Νίζνα (1 - 2)·
Σέρρες (1 - 3)· Σιμπίνι (1 - 3)· ἄγνω-
στος (7 - 9).

ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 734). — σ. 1 - 8 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ φιλομαθεῖς κύριοι Συνδρομηταί.*

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (110 - 189¹)· Βουκουρέστι (68 - 142)· Κράγιοβα (7 - 10)· Ὀδησσός (59 - 60 - 61). Σύνολο : 244 - 245 - 402.

1813.1 Λόγοι τῶν Ἀττικῶν Ρητόρων ... ἐκδοθέντες ὑπὸ Νεοφύτου Δούκα εἰς τόμους δέκα, τ. Α' - Ι' Βιέννη, τυπογραφία Γ. Βενδότη καὶ Α. Χαϊκούλ, 1812 - 1813 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 717 καὶ 772). — τ. Θ' 1813, σ. 1 - 4, χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Συνδρομητῶν τὰ ὀνόματα.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ζαγόρι (; - 100²)· Ἰάσι (27 - 29 - 40)· Ποτσάνιον (8 - 8)· Βουκουρέστι (45 - 51³)· Σέρρες (24 - 28)· Μελένικο (5 - 5)· Λιβόρνο (7 - 7)· Σμύρνη (1 - 20)· Θεσσαλονίκη (34 - 38⁴). Σύνολο : [151] - [153] - 297.

1813.2 Βασιλείου Π. Π. Εὐθυμίου, Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τ. Α' - Δ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Β. Σβεκίου, καὶ Α. Χαϊκούλ, 1812 - 1813. — 8ο, σ. ιε' + 492· ις' + 430· η' + 464· 8 χ. ἀρ. + 440 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 729 καὶ 781). — τ. Δ' 1813, σ. 1 - 7 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν εἰς τὴν Πεντάτομον ἔκδοσιν τῶν Στοιχείων τῆς Ἑλληνικῆς.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι⁵ (101 - 104 - 102)· Ἰάσι⁶ (86 - 109⁷)· Νεγρούτα (26 - 27 - 26)· Ἐπισκοπή Ἐλευθερουπόλεως (5 -

1. Στὴν πραγματικότητα : 107 - 183. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Δελβινάκι (1 - 2)· Μέτσοβο (1 - 2)· Σμύρνη (1 - 2).

2. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθη ἀναγραφή : «οἱ φιλοτιμότετοι καὶ φιλομαθέστατοι Ζαγοῦται κοινωνῶς [σώματα] 100.» Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δὲν σημειώνονται.

3. Στὴν πραγματικότητα : 44 - 50. Μία συνδρομὴ εἶναι γιὰ τὸν «ἐν Βουλγαρίᾳ Τύρνοβο» (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα : 32 - 35. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονίκης πε-

ριλαμβάνονται συνδρομητὲς γιὰ τὴν Κοινότητα τοῦ Ἀγίου Ὄρους (1 - 2) καὶ τὴ Μονὴ Ἀγίας Αἰκατερίνης (1 - 1).

5. Τὰ ὀνόματα εἶναι χωρισμένα σὲ ὀνόματα «τῶν φιλομούσων καὶ φιλελλήνων Μαθητῶν τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ Λυκείου» καὶ σὲ ὀνόματα «ἐτέρων τινῶν».

6. Μέσα στὸν κατάλογο τοῦ Ἰασιοῦ περιέχεται χωριστὸς κατάλογος «τῶν Διδασκάλων καὶ Μαθητῶν».

7. Στὴν πραγματικότητα : 84 - 107. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τὴ Νικολαούπολη [= Νικολάεβιτς]. (2 - 2).

61). Ζουπάνι (4 - 4). Βιέννη [πραγματευτές] (36 - 38 - 158). Σύνολο : 258 - 264 - 405.

1814.1 'Απολογία 'Ιστορικοκριτική, συντεθεῖσα μὲν 'Ελληνιστὶ ὑπὲρ τινος Φιλογενοῦς "Ελληνας 'Επεξεργασθεῖσα δὲ εἰς τὴν κοινὴν οἰά-
λεκτον τῶν 'Ελλήνων ... ὑπὸ 'Αναστασίου ἱερέως ... Τεργέστη, τυ-
πογραφία Γ. Βάις, 1814. — 8ο, σ. ν' + 248 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ.
797). — σ. 237 - 248 : Κατάλογος. Τῶν Συνδρομητῶν ...

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Τεργέστη (159 - 323²) · Βιέννη
(60 - 72). Σύνολο : 219 - 219 - 415.

1814.2 Βειλάνδου, 'Αγάθων, μεταφρασθεῖς ... ὑπὸ Κ. Μ. Κούμα,
τ. Α' - Γ', Βιέννη 1814³. — 8ο, σ. ζς' + 248 + 4 χ. ἀρ. καὶ 330 καὶ
305 + 20 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 799). — τ. Γ' σ. 5 - 20 χ.
ἀρ. : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν τῆς ἐκδόσεως τῆς βί-
βλου ταύτης.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : 'Επαρχία 'Εφέσου
(5 - 110⁴) · Κυδωνίες (18 - 28⁵) · Σμύρνη [ἐγχώριοι καὶ παρεπίδημοι] (161 -
163 - 235⁶) · Χίος (23 - 35) · Σάμος (7 - 27) · Βιέννη (20 - 27) · 'Αχερμάν (18 -
19) · 'Ισμαήλ (37 - 38 - 42) · 'Οδησσός (58 - 70) · Κωνσταντινούπολη (62 - 82⁷) ·
Σέρρες (13 - 13). Σύνολο : 422 - 425 - 688.

1814.3⁸

1814.4 Στεφάνου Κομμητᾶ, 'Εγκυκλοπαίδεια 'Ελληνικῶν Μαθη-
μάτων ... τ. Α' - ΙΒ', Βιέννη 1812 (τ. Α' Γ' Η'), 1813 (τ. Δ' Θ' ΙΑ'),

1. 'Απὸ αὐτοῦς : Πράβι (2 - 3).

2. Στὴν πραγματικότητα : 158 -
313. Μία συνδρομὴ εἶναι γιὰ τὰ 'Αμπε-
λάκια (1 - 10).

3. 'Εκκλιση γιὰ προεγγραφή συν-
δρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. 'Ερμῆς
ὁ Λόγιος 1813, 95 - 96.

4. 'Απὸ αὐτοῦς : Κωνσταντινούπο-
λη (2 - 55) · Σμύρνη (2 - 30).

5. Στὴν πραγματικότητα : 12 - 22.
Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περι-
λαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ :
Μυτιλήνη (3 - 3) · Πλουμάρει (1 - 1) ·
'Αχερώνει (1 - 1) · Μήθυμνα (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα : 161 -

163 - 262. Στὸν κατάλογο τῆς Σμύρ-
νης περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ :
Ζαγορά (1 - 2) καὶ Κωσανδάσιον (1 -
1). Προσθέτω (2 - 30) ἀπὸ τοὺς συν-
δρομητὲς τῆς 'Εφέσου.

7. Στὴν πραγματικότητα : 66 -
139. Προσθέτω (2 - 55) ἀπὸ τὸν κα-
τάλογο τῆς 'Εφέσου. Γιὰ δύο συνδρο-
μητὲς δὲν εἶμαι βέβαιος ὅτι κατοι-
κοῦν πραγματικὰ στὴν Κωνσταντινού-
πολη.

8. 'Ο ἀριθμὸς 1814.3 δὲν ἀντι-
στοιχεῖ σὲ ἑλληνικὸ βιβλίον μὲ συνδρο-
μητὲς. Γι' αὐτὸ μένει κενὸ στὸν πί-
νακά μας.

1814 (τ. Β' Ε' ΣΤ', Ζ', ΙΒ')¹ (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 692, 752, 804). — τ. Β' 1814, σ. 4 - 11 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Τὰ Ὀνόματα τῶν φιλομούσων φιλελλήνων καὶ φιλογενῶν Συνδρομητῶν, συνδραμόντων εἰς ἔκδοσιν τῆς παρούσης Ἐγκυκλοπαιδείας τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων*².

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (20 - 21 - 24³)· Κυδωνίες (30 - 31 - 30⁴)· Κωνσταντινούπολη (5 - 6 - 15⁵)· Βουκουρέστι (35 - 36 - 127⁶)· Ἰάσι (66 - 87)· Πράγα (1 - 1). Σύνολο: 158 - 162 - 284.

1814.5 Μιχαήλ Π. Π. Στεφάνου Παρτζοῦλα, Γραμματικὴ Γαλλικὴ Θεωρητικὴ καὶ Πρακτικὴ, Βιέννη, τυπογραφία I. B. Τζβεκίου, 1814. — 8ο, σ. ιε' + 490 + 6 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 803). — σ. 1 - 6 χ. ἀρ.: *Κατάλογος τῶν φιλαγάθων καὶ φιλογάλλων συνδρομητῶν, εἰς τοὺς ὁποίους δώοι Κύριος ὁ τῶν ὄλων Θεὸς πλουσίαν καὶ даφειλὴν ἀμοιβὴν ἐκ τῶν αὐτοῦ δωρεῶν αἰτίους τῆς ἐκδόσεως τούτου τοῦ πονήματος γενομένου.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βουκουρέστι⁷ (198 - 399)· Κράγιοβα (8 - 29). Σύνολο: 206 - 206 - 428.

1. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1812, 92· στὸν τόμο τοῦ 1811, σ. 101 - 112 καὶ 118 - 121 ἐκτενὲς παρουσίαση τοῦ ἔργου. Βλ. ἐπίσης, Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος 1812, 188 καὶ *The Classical Journal* VIII, 1813, 482. Στὰ 1820 ὁ Κομμητᾶς σχεδίασε δευτέρη ἐκδοση τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας του καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ δημοσίεψε, πάλι, ἔκκληση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν (π. *Καλλιόπη* 1820, 80 - 82 καὶ *Φιλολογικὸς Τηλέγραφος* 1820, στ. 58 - 60). Ἡ ἐπανάσταση ματαίωσε τὸ σχέδιο ποὺ πραγματοποιήθηκε πολὺ ἀργότερα, στὰ 1827 - 1828.

2. Φαίνεται πὺς ὑπάρχουν ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ στὰ ὁποῖα δὲ δημοσιεύεται ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν βλ. A. Camariano - Cioran; *Les Académies princières*... ὁ. π., σ. 516.

3. Στὴν πραγματικότητα: 19-20-23. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται συνδρο-

μητῆς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι (1 - 1).

4. Στὴν πραγματικότητα: 27 - 28 - 27. Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν περιλαμβάνονται συνδρομητῆς ἀπὸ: Γιανιτζαροχώρι (1 - 1)· Μυτιλήνη (1 - 1)· Πέργαμο (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητα: 5 - 6 - 5. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Σμύρνη (1 - 10).

6. Στὴν πραγματικότητα: 36 - 37 - 128. Ἐνας συνδρομητῆς τοῦ Βουκουρεστιοῦ περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης.

7. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ εἶναι καταταγμένα σὲ ομάδες: [κατάλογος]· τῶν ἐν Βουκουρεστίοις εὕρισκομένων [εὐγενεῖς καὶ γιαιοὶ] (98 - 272)· τῶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ Γυμνασίῳ διδασκάλων (4 - 6)· τῶν φιλομούσων μαθητῶν τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου (24 - 24)· τῶν εἰς τὰ ἀρχοντικὰ εὕρισκομένων ἐλλογίμων διδασκάλων (18-28)· τῶν ἐντιμωτάτων ἐμπόρων καὶ πραγματευτῶν (54-69).

1815.1 Βικεντίου Δαμωδοῦ, Πρᾶξις κατὰ συντομίαν εἰς τὰς Ρητορικὰς Ἑρμηνείας, ἐκδοθεῖσα... παρὰ Ἑμμανουὴλ Δημητριάδου, Πέστη, τυπογραφία Τ. Ι. Τράττηερ, 1815. — 8ο, σ. 16 χ. ἀρ. + 3 - 111 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 840). — σ. 13 - 16 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς¹. Σύνολο : **57 - 57 - 463.**

1815.2a Γρηγορίου ἱερομονάχου Παλιουρίτου, Ἀρχαιολογία Ἑλληνική, τ. Α' - Β', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1815. — 8ο, σ. κ' + 256 κσι. 346 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 839). — τ. Β' σ. 341 - 346 : *Κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Λιβόρνο (32 - 264)· Ἰωάννινα (58 - 80²)· Ζαγόρι (9 - 12)· Ἀγία Μαύρα (25 - 28)· Πάτρα (21 - 22). Σύνολο : **145 - 145 - 406.**

1815.2β Γρηγορίου Παλιουρίτου, Ἐπιτομή Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος... ἐκδόσις δευτέρα, τ. Β' Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ 1815 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 850). — σ. 353 - 354 : *Κατάλογος τῶν ἐκ Κυδωνιῶν διὰ τὴν προεκδοθεῖσαν Ἀρχαιολογίαν [= 1815.2a] Συνδρομητῶν* "Αἵτινα ὀνόματα μὴ ἐλθόντα ἐν καιρῷ ἵνα τυπωθῶσι ἐν ἐκείνῳ τῷ Συγγραμμάτι, τυποῦνται ἐνταῦθα.

Καταγραφή τῶν ὀνομάτων χωρὶς νὰ σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογοῦν σὲ κάθε συνδρομητῇ. Σύνολο συνδρομητῶν **41³.**

1815.3 Κωνσταντίνου Βαρδαλάχου, Ρητορικὴ Τέχνη, Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σεῖρερ, 1815. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + λς' + 486 + 9 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 871). — σ. 7 - 9 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Τὰ ὀνόματα τῶν φιλομαθῶν συνδρομητῶν.*

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι (23 - 81)· Κράγιεβα (9 - 14)· Χίος (7 - 13). Σύνολο : **39 - 39 - 108⁴.**

1. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βούδα (2 - 11)· Πέστη (30 - 96)· Γιούγκεσι (1 - 1)· Ζεμοὺν [= Σεμλίνο] (3 - 3)· Κομοράνιον (4 - 5)· Κωνσταντινούπολη (1 - 25). Τοὺς ὑπόλοιπους (16 - 223) τοὺς κατατάσσω, προσωρινά, στὴν Οὐγγαρία.

2. Στὴν πραγματικότητα : 57 - 79.

Στὸν κατάλογο τῶν Ἰωαννίνων περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητῆς ἀπὸ τὸ Μπεράτι (1 - 1).

3. Στὴν πραγματικότητα : 40. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητῆς ἀπὸ τὴ Σύμη.

4. Μετὰ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται πῖνακας τῶν

1815.4 Τὰ εἰς διαφόρους Συγγραφεῖς ἐκδοθέντα ἀπὸ τὸν Κοραῖν Προλεγόμενα, [Βιέννη] 1815¹. — 8ο, σ. 4 χ. ἀρ. + 4' + 392 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 875). — σ. 1-3 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Ὁνόματα τῶν Συνδρομητῶν*.

¹Αναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (111 - 112 - 222²) · Τερ-γέστη (25 - 44) · οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει χῖοι (30 - 77³) · Λιβόρνο (11 - 23). Σύνολο : **177 - 178 - 366**. Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου σημειώνεται ὅτι «τὰ λοιπὰ δνόματα δὲν ἐπρόφθασαν».

1816.1 Ἀνθίμου Γαζῆ, Λεξικὸν Ἑλληνικὸν τ. Α' - Γ' Βενετία, τύποις Μ. Γλυκῆ, 1809, 1812, 1816⁴. — 4ο, σ. κ' + στ. 994 · στ. 1774 · σ. 4 + στ. 1311 + 76 + σ. 41 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 524, 680, 887). — τ. Γ' 1816, σ. 37 - 41 : *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ Φιλομούσων Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Λεξικοῦ ἐκδόσεως*.

⁴Αναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ἀθήνα (7 - 26) · Βενετία (5 - 6 - 7) · Βιέννη (69 - 70 - 88⁵) · Βουκουρέστι (94 - 96 - 119) · Ζαγορά (6 - 7) · Ἰάσι (17 - 76) · Κεφαλληνία (3 - 3) · Κυδωνίες (78 - 83) · Κωνσταντινούπολη (132 -

ἀντιτύπων ποὺ δωρήθηκαν στὰ «σχολεῖα τοῦ γένους». Πρόκειται γιὰ τὰ σχολεῖα τοῦ Κουρουτσεσμέ, Χίου, Σμύρνης, Κυδωνίων, Πάτμου, Ἀθῆνας, Σύμης, Μηλίων, Μετσόβου, τὰ δύο σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων, τῆς Ὁδησσοῦ, Ἰασίου, Βουκουρεστιοῦ. Σὲ κάθε σχολεῖο δωρίζονται πέντε ἀντίτυπα. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐξῆς σημείωση : «Ὅσα ἄλλα σχολεῖα εἶναι, καὶ θέλουν τὸ βιβλίον, ἅς γράφωσι πρὸς τὸν συγγραφέα. — Παρακαλοῦνται οἱ ἐπίτροποι τῶν ἀνωτέρω σχολείων νὰ φροντίσωσι νὰ λάβωσι τὰ βιβλία».

1. Τὸ βιβλίον κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Α. Κοραῖ, *Ἐπιστολαί*, ἐκδ. Ν. Δαμαλᾶ, Γ' Αθ. 1885, 53. Ἐκκλήση γιὰ τὴν προεγγραφή τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. *Ἑρμῆς* ὁ Λόγιος 1814, 58 - 59 καὶ *Ἑλληνικὸς Τηλέγραφος* 1814, 456.

2. Στὴν πραγματικότητα : 107 - 108 - 218. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέν-

νης περιλαμβάνονται συνδρομὲς γιὰ τὴ Χίο (4 - 4).

3. Στὴν πραγματικότητα : 29 - 62. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Χίο (1 - 15).

4. Τὸ ἀρχικὸ σχέδιο ποὺ προέβλεπε ἓνα συμβόλαιο τοῦ 1804, νὰ κυκλοφορήσει τὸ ἔργο αὐτὸ σὲ 3000 ἀντίτυπα (βλ. Σπ. Παγανέλλης, *Ὁδοιπορικαὶ Σημειώσεις Α' Αθ.* 1883, 414 - 416) δὲν πραγματοποιήθηκε. Τελικὰ τυπώθηκε σὲ 1100 ἀντίτυπα· βλ. G. Veloudis, *Das griechische Druck- und Verlags- haus «Glikis»*, Wiesbaden 1974, 155. — Ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν ἄρχισαν νὰ δημοσιεύονται ἀπὸ τὸ 1804/5· πβ. Αἰκ. Κουμαριανοῦ, π. *Ἑρανιστής* 2, 1964, 163 ἐξ.

5. Στὴν πραγματικότητα : 69 - 70 - 88. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Πέστη (1 - 1).

171¹). Λιβόρνο (6 - 7)· Μακρονίτσα (16 - 18)· Μελένικο (2 - 11)· Μηλιές (7 - 31)· Μυτιλήνη (13 - 13²)· Μόσχα (25 - 35)· Σέρρες (11 - 13)· Σμύρνη (36 - 39 - 61)· Τρέστι (6 - 10)· Χίος (71 - 88). Σύνολο: **604 - 611 - 867**.

1816.2 Γεωργίου Ζαχαριάδου, Γραμματική Ἑλληνική... ἐκδοθεῖσα συνδρομῇ Ἑλλήνων τε καὶ φιλελλήνων, ὧν τὰ ὀνόματα καταγράφονται ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου, Βιέννη, τυπογραφία I. Σνεϊρερ, 1816. — 8ο, σ. 15 χ. ἄρ. + 403 + 9 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 895). — σ. / χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς Βίβλου ταύτης*³.

Ἀναγραφὴ τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Ζέμον⁴ (104 - 183⁵)· Νέοφυτον (1 - 1)· Καρολούπολις [Κάρλστατ] (4 - 4)· Μητροβήτζη (8 - 13)· Τεμεσβάρ (4 - 13)· Πέστη (3 - 3)· Ἐγρη (1 - 1). Σύνολο: **125 - 125 - 219**.

1816.3 F. Schoell, Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας... μεταφρασθεῖσα... ὑπὸ [N.] Σκούφου, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Χιρσφελδ καὶ Τσβεκίου, 1816. — 8ο, σ. 6 χ. ἄρ. + ις' + 242 καὶ 323 + 13 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 933 καὶ 935). — τ. Β' σ. 1 - 12 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν* σ. 15 - 16 χ. ἄρ.: *Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδρομηταί. (Ἐν καὶ ὁ παρὼν κατάλογος, φθάσας ἀργά, δὲν ἐδυνήθη νὰ καταταχθῇ, ἐν οἰκείῳ τόπῳ, ἐφιλοτιμήθη ὅμως ὁ ἐκδότης νὰ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του παραρτησάμενος αὐτὸν ἐν τῷ τέλει ἐπίτηδες)*⁶.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (42 - 56)· Πετρούπολη (3 - 20)· Βουκουρέστι (66 - 98)· Ἀδριανούπολη (8 - 8)· Θεσσαλονίκη (47 - 49⁷)·

1. Τίς συνδρομὲς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη εἶχε συνάξει ὁ Δωρόθεος Πρώιος· βλ. Ἐπετηρίς Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κ) πόλεως 12, 1878/9, 212 ἐξ.

2. Στὴν πραγματικότητα: 12 - 12. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ Πλουμάρι.

3. Ὁκτώ ὀνόματα συνδρομητῶν τῆς Ζέμονας καὶ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Κάρλστατ, τῆς Πέστης καὶ τῆς Ἐγρης εἶναι δημοσιευμένα μετὰ σλαβονικούς χαρακτήρες.

4. Συγκεντρώνονται χωριστὰ τὰ ὀνόματα τῶν μαθητῶν.

5. Στὴν πραγματικότητα: 103 - 182. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴν Κοζάνη.

6. Στὸ τέλος τοῦ πρώτου καταλόγου συνδρομητῶν δημοσιεύεται ὁ ἀκόλουθος κατάλογος σχολείων στὰ ὁποῖα ὁ ἐκδότης δώρησε τὰ βιβλία του (σὲ παρένθεση ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων): Ἑλληνικὰ Γυμνάσια Σμύρνης (6), Ἀθῆνας (5), Κουρουτζίεσμε (3), Χίου (3), Βουκουρεστιοῦ (3), Μηλιῶν (5), Κυδωνιῶν (4).

7. Στὴν πραγματικότητα: 45 - 46 - 47. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ τίς Σέρρες (2 - 2).

Σμύρνη (105 - 108 - 114¹). Κυδωνίες (50 - 51). Κωνσταντινούπολη (46 - 106).
Σύνολο: 367 - 371 - 502.

1816.4 Δημητρίου Παναγιωτιάδου τοῦ Γοβδελά, Οἰκονομία Πρακτική τε καὶ Γενική πάντων τῶν τῆς ἀγροικίας κτημάτων, τ. Α' [καὶ μόνος²] Βιέννη, τυπογραφία Συνεῖρερ 1816³. — 8ο, σ. ιε' + 354 + 6 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 922). — σ. 1 - 5 χ. ἀρ.: Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Ἰάσι (34 - 38). Ρωμανοῦ [= Ρομάν] (7 - 7). Βουκουρέστι (3 - 5). Βρόδιον (9 - 9). Ραψάνη (3 - 22⁴). Χίος (1 - 1). Νέζνα (4 - 4). Σύνολο: 62 - 62 - 87.

1816.5 Α. Χ. Γασπάρεως, Εἰσαγωγή γενική τῆς Γεωγραφίας... ἐξελληνισθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Καπετανάκη, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Συνεῖρερ 1816. — 8ο, σ. θ' + 415 καὶ 2 + 416 + δ' + 20 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 903). — τ. Β' σ. 1 - 15 χ. ἀρ.: Καταγραφή τῶν Φιλομούσων Συνδρομητῶν⁵.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (96 - 173⁶). Μόσχα (87 - 89 - 232). Βουκουρέστι (38 - 73⁷). Κωνσταντινούπολη (51 - 81⁸). Θεσσαλο-

1. Στὴν πραγματικότητα: 104 - 107 - 113. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται ἕνας συνδρομητῆς ἀπὸ τῆ Σάμο (1 - 1).

2. Στὴν Εἰδήσι πού δημοσιεύεται στὸ ὀπισθόφυλλο τοῦ τ. Α' σημειώνεται ὅτι «διὰ τὴν τῶν Συνδρομητῶν σπᾶνιν ἀναβάλλεται ἡ ἐκδοσις τῶν λοιπῶν ἑπτὰ Τόμων εἰς διάστημα ἑνὸς χρόνου». Τελικὰ, οἱ τόμοι αὐτοὶ δὲν κυκλοφόρησαν.

3. Γιὰ τίς δύο ἐκκλήσεις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν πού δημοσίεψε ὁ Γοβδελάς βλ. τὸν πρόλόγόν του, σ. ιγ'.

4. Στὴν πραγματικότητα: 3 - 22. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ μιὰ συνδρομὴ ἀπὸ τῆ Βιέννη (1 - 1).

5. Μετὰ τὸν κατάλογο τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται κατάλογος τῶν Ἑλληνικῶν γυμνασίων στὰ ὁποῖα οἱ ἐκδότες δώρησαν ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου τους: ἀπὸ 2 ἀντίτυπα στὰ σχο-

λεῖα τοῦ Κουρουτζεσμέ, τῶν Μηλιῶν τῆς Ἀθήνας, τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς Χίου 10 ἀντίτυπα στὸ Ἑλληνικὸ Γυμνάσιο 'τοῦ κυρίου Κούμα' στὴ Σμύρνη.

6. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειρὰ: [κληρικοὶ] (6 - 25). 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (90 - 148).

7. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειρὰ: [κληρικοὶ] (8 - 26). 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες κύριοι' (16 - 25). 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (14 - 22).

8. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ: [πατριάρχης - μέγας διερχόμενος] (2 - 14). 'οἱ πανιερώτατοι καὶ φιλόμουσοι μητροπολίται' [καὶ οἱ ἡγεμονίδαι] (10 - 19). 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες' (17 - 21). 'οἱ τιμιώτατοι κύριοι' (6 - 7). 'οἱ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει φιλόμουσοι Χῖοι' (16 - 20).

νίκη (15 - 21)· Κυδωνίες (65 - 76¹)· Γιαννιτσαροχώριον (5 - 5)· Σμύρνη (21 - 22 - 25)· Μπουτζᾶ ἠωρίον τῆς Σμύρνης (22 - 23 - 25). Σύνολο: 400 - 404 - 711.

1816.6 Γενναδίου... τοῦ Σχολαρίου, Διδασκαλία Εὐσύνοπτος περὶ τῶν Θανασίμων καὶ συγγνωστῶν ἁμαρτημάτων. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ εἰς... ἀπλῆν φράσιν. Ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν ἀπλῆν διάλεκτον... παρὰ... Προκοπίου ἁγιοταφίτου Ναζιανζηνοῦ... Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1816. — 8ο, σ. 64 + 6 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 899). — σ. 3 - 6 χ. ἄρ.: Τὰ ὀνόματα τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν τῆς παρούσης βίβλου.

Ἀναγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἐπαγγέλματα: ἁγιοταφίτες (15 - 81)· ἱερομόναχοι (4 - 8)· ἱεροδιάκονοι (6 - 11)· σαράφηδες (13 - 20)· πραγματευτές (29 - 103). Τόπος διαμονῆς ὧν ἡ Κωνσταντινούπολη. Σύνολο: 67 - 67 - 203.

1816.7 Νικηφόρου Θεοτόκη, Κυριακοδρόμιον... νῦν δεῦτερον ἐκδοθέν, τ. Α' - Β', Ἰάσι, Ἐν τῷ... νεουργηθέντι Τυπογραφείῳ 1816. — 4ο, σ. 8 χ. ἄρ. + 324 καὶ 429 + 10 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 916). — τ. Β' σ. 9 - 10 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: Οἱ φιλενεσεβεῖς συνδρομηταὶ τῆς παρούσης ἐκδόσεως².

1. Τὰ ὀνόματα δημοσιεύονται μετὰ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [Ἡ βιβλιοθήκη] (1 - 1)· οἱ Ἐλλογιμώτατοι Κύριοι Διδασκαλοὶ τοῦ Γυμνασίου (4 - 4)· οἱ Φιλόμουσοι Μαθηταὶ αὐτῶν Κύριοι... (60 - 71).

2. Ἡ ἐκκλήση γιὰ τὴν προσεγγραφὴ συνδρομητῶν, ποὺ εἶχε κυκλοφορήσει ἔγκαιρα, λανθάνει. Φαίνεται πὺς δὲν βρῆκε τὴν ἀνταπόκριση ποὺ ἔλπιζαν οἱ ἐκδότες. Στὸ κείμενο *Πρὸς τοὺς Ἀναγινώσκοντας* ποὺ προτάσσεται στὸν πρῶτο τόμο σημειώνεται: «Ἡρξάτο μὲν οὖν ἡ δευτέρα αὕτη ἐκδοσις παρακινήσει καὶ συνδρομῇ εὐσεβῶν τινῶν ἀνδρῶν καὶ φιλοχρίστων, (ὧν τὰ ὀνόματα ἐν τῷ τέλει τοῦ δευτέρου τόμου καταταχθήσονται) ἐλπιδας ἡμῖν χρηστάς ἐμπνευσάντων, ὅτι καὶ ἐξ ἐτέρων μερῶν συναχθήσεται συνδρομή, καὶ ἡ πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς ἐκδόσεως δαπάνη συμπληρωθήσε-

ται. Διὸ καὶ ἐπὶ ταιαύταις ἐλπίσιν ἐφαψάμενοι τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου, οὐδόλως ὠκνήσαμεν δι' εἰδήσεως διακηρῦξαι τοῖς ἐν Βουκουρεστίῳ, Ὀδέσση, Κωνσταντινουπόλει, Σμύρνη, Κρήτη, καὶ τοῖς ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὅρει ἐνασκουμένοις πατράσι τὴν τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἐπιχείρησιν (...)

Ἄλλ' ἐμελλεν ἄρα πρὸς τοὺς μὴ ἰδόντας καὶ πιστεύσαντας μακαρισμοῦ ἀπολαῦσαι μόνους τοὺς ἐνταῦθα συνδραμόντας αὐτόχθονάς τε καὶ παρεπιδήμους· οὐδεμία γὰρ ἐξ ἐκείνων τῶν μερῶν ἀνεφάνη ἀπόκρισις, ἀπιστησάντων ἴσως ἀπάντων, ὅτι τοιαύτη πολυδάπανος ἐκδοσις τελεσφορήσει διὰ συνδρομῆς, καὶ ταῦτα ἐν νεοπαγεῖ Τυπογραφίᾳ. Ἡμεῖς (...) οὐκ ἐν σμικρᾷ καταστάντες ἀμηχανίᾳ (...) ἡλπίσαμεν ὅτι, οἱ ἀπιστοῦντες βεβαιωθῇσονται, ἰδόντες τὸν πρῶτον τόμον τετελειωμένον (...) συντρέξουσι γεν-

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : 'Ιάσι (57 - 61 - 365)· Βουκουρέστι (1 - 2 - 6)· Κωνσταντινούπολη (1 - 1 - 3). Σύνολο : 56 - 64 - 374.

1817.1 Δημητρίου Γουζέλη, 'Η κρίσις τοῦ Πάριδος, Τεργέστη, παρὰ Α. Μυλδίνη, 1817¹. — 8ο, σ. XXIII + 8 + 381 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 975). — σ. 367 - 381 : *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν* σὲ ὀρισμένα ἀντίτυπα ἔχει κολληθεῖ, στὸ τέλος, ἓνα μονόφυλλο μὲ τὴν ἐπιγραφή : *Προσθήκη τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φθάσαντος παρὰ καιρὸν ἐπεσχάτως ἐκεῖθεν, ὅθεν χάριν τῶν ἀξιολόγων τούτων ὀνομάτων εἰς ἔνδειξιν τῆς φιλογενείας τῶν ἀνδρῶν καὶ αὐτοὶ τυποῦνται.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Τεργέστη (139 - 212)· Ζάκυνθος (232 - 247)· Κεφαλληνία (79 - 79)· Κάρπαθος (1 - 10)· Κέρκυρα (200; - 200; ²)· Καλάβρυτα (27 - 34)· Πάτρα (48 - 89)· Ἄργος (51 - 69)· Ὑδρα (24 - 25 - 52)· Σπέτσες (6 - 11)· Θεσσαλονίκη (28 - 28)· Ὀδησσὸς (23 - 24)· Βενετία καὶ πέριξ' (34 - 37³)· Λιβόρνο (16 - 17)· Μασσαλία (21 - 39)· Ἀμστερνταμ (1 - 1)· Κωνσταντινούπολη (45 - [108⁴]). Σύνολο 975 - 976 - 1257⁵.

1817.2 Μιχαήλου Περδικάρη, Προδιόκησις εἰς τὸν Ἑρμῆλον ἢ Δημοκριθράκλειτον, [Βιέννη], 1817. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + 152 + 21 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 998). — σ. 1 - 21 χ. ἀρ. : *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ φιλομούσων Συνδρομητῶν τῆς τοῦ Ἑρμῆλου ἐκδόσεως.*

ναίως πρὸς εὐχερέστερον καὶ ταχύτερον ἀπαρτισμὸν καὶ τοῦ δευτέρου τόμου...». «Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα οὔτε καὶ ἡ δευτέρα αὐτὴ ἐκκλήση βρῆκε ἀνταπόκριση ἔξω ἀπὸ τὸ Ἰάσι.

1. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὰ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1817, 29 - 31 καὶ Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1817, 4.

2. Γιὰ τοὺς συνδρομητὲς τῆς Κέρκυρας ὁ Γουζέλης σημειώνει (σ. 375) : «οἱ κύριοι ἐκ Κερκύρας, ἐπειδὴ ἀπωλέσαμεν τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων, οὐκ ἐπαριθμοῦνται ἐνταῦθα κατ' ὄνομα, φανεροῦμεν ὁμῶς χάριν τῆς φιλομαθείας καὶ φιλογενείας αὐτῶν ὅτι ἦσαν περὶ τοὺς διακοσίους Ν. 200». Γιὰ λόγους εὐκο-

λίας στοὺς ὑπολογισμοὺς λογαριάζω, αὐθαίρετα : 200 συνδρομητὲς γιὰ 1 ἀντίτυπο ὁ καθένας.

3. Στὴν πραγματικότητα : 32 - 35. Στὸν κατάλογο τῆς Βενετίας περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴν Μπολόνια (2 - 2).

4. Στὴν πραγματικότητα : 44 - 107. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ ἓνας συνδρομητὴς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς (1 - [1]).

5. Στὸ δημοσίευσμά μου «Σημειώσεις γιὰ τὰ 'τραβήγματα' τῶν ἐλληνικῶν βιβλίων στὸν 16ο αἰῶνα» Ἑλληνικά 28, 1975, 130₁₀ μιλῶ γιὰ 1149 ἀντίτυπα· δὲν εἶχα δεῖ, ἀκόμα, ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ τοῦ Γουζέλη μὲ τὸν συμπληρωματικὸν κατάλογο (βλ. π. π. σελ. 111).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις¹: Βιέννη (39 - 66)· Βουκουρέστι (80 - 165)· Θεσσαλονίκη (20 - 44)· Κωνσταντινούπολη (108 - 164)· Βέροια (10 - 11)· Νάουσα (8 - 9 - 8)· Σέρρες (18 - 19)· Τεργέστη (15 - 17)· Ὁδησσός (86 - 144)· Ἰωάννινα (81 - 243)· Ἀχρίδα (15 - 30)· Κορυτσά (3 - 6)· Λάρισα (15 - 46)· Τσαρίτσανη (15 - 42)· Πέστα (54 - 89²). Σύνολο: **567 - 568 - 1115**.

1817.3 Κωνσταντίνου Οἰκονόμου, Γραμματικῶν ἢ Ἑγκυκλίων Παιδευμάτων βιβλία Δ', τόμος Α' [καὶ μόνος], Βιέννη, Τυπογραφία I. B. Τζβεκίου 1817³. — 8σ, σ. π' + 516 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 956). — σ. οα' - π': Κατάλογος τῶν φιλοκάλων συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Σμύρνη⁴ (81 - 188⁵)· Χίος (30 - 51)· Κωνσταντινούπολη (48 - 64)· Σάμος (3 - 5)· Βαθὺ Σάμου (11 - 11)· Μαραθόκαμπος Σάμου (8 - 9)· Ὑδρα (3 - 26)· Ψαρά [οἱ κύριοι Καραβοκύριοι] (12 - 14)· Καισάρεια (38 - 48⁶)· Κυδωνίς (33 - 44)· Ἀξάριον (5 - 6)· Λιβόρνο (21 - 26)· Τεργέστη (37 - 60)· Ὁδησσός (24 - 25)· Βιέννη (28 - 53). Σύνολο: **382 - 382 - 630**.

1817.4 Αὐγ. Λαφονταίνου, Κλεομένης, μεταφρασθεῖς... ὑπὸ Κυριακοῦ Ἰωάννου Ἐλαιῶνος, Βιέννη, τυπογραφία I. Σνεϊρερ, 1817⁷. —

1. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἑνὸς γράμματος τοῦ Περδικάρη πρὸς τὸν Ἀνθ. Γαζῆ, ποὺ ἐπιμελήθηκε τὴν ἐκδοσὴ τοῦ βιβλίου, στὴ Βιέννη (βλ. Π. Κ. Ἐνεπεκίδης, *Συμβολαὶ εἰς τὴν μυστικὴν πνευματικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν τῶν ἑλλήνων τῆς Βιέννης πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως*, Βερολίνο 1960, 70· πβ. σ. 100) ὁ Περδικάρης εἶχε συγκεντρῶσει τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν στὰ Ἰωάννινα, Κορυτσά, Ἀχρίδα, Λάρισα καὶ Τσαρίτσανη· ὁ συγγραφέας ζήτησε ἀπὸ τὸν Α. Γαζῆ νὰ συγκεντρῶσει συνδρομητὲς ἀπὸ τίς ἄλλες πόλεις «διὰ τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ».

2. Στὴν πραγματικότητα: 53 - 88. Στὸν κατάλογο τῆς Πέστης περιλαμβάνεται κι' ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Κοζάνη (1 - 2).

3. Ἐκκλιση γιὰ τὴν προεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος, 1817, 27 - 28. Ἡ

ἴδια ἐκκλιση κυκλοφόρησε καὶ χειρόγραφη· βλ. [Μ. Εὐαγγελίδης], «Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ», π. *Ξενοφάνης* 2, 1905, 272 - 273.

4. Οἱ συνδρομητὲς τῆς Σμύρνης εἶναι καταταγμένοι μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [κληρικοὶ] (4 - 22)· [Φιλολογικὸ Γυμνάσιον] (1 - 20)· ὁι μαθηταὶ τοῦ αὐτοῦ Γυμνασίου (32 - 38)· ὁι φιλογενέστατοι Ἑμποροὶ (43 - 107).

5. Στὴν πραγματικότητα: 80 - 187. Στὸν κατάλογο τῆς Σμύρνης περιλαμβάνεται ἓνας συνδρομητὴς ἀπὸ τὴν Πέργαμο (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα: 12 - 18. Στὸν κατάλογο τῆς Καισάρειας περιλαμβάνονται συνδρομητὲς ἀπὸ: Κερμῆρ (8 - 12)· Ἐντουρλουκ (9 - 9)· Ταβλουσούν (9 - 9).

7. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 214.

8ο, ς. 8 χ. ἀρ. + 215 + χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 950). — σ. 1 - 7 χ. ἀρ. στο τέλος τοῦ τόμου : *Φιλόμουσοι Συνδρομηταί*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (135 - 136 - 138)· Κωνσταντινούπολη (38 - 39 - 44). Σύνολο : 173 - 175 - 282.

1817.5 Μιχαήλου Περδικάρη, Ἑρμῆλος ἢ Δημοκριθράκλειτος, τ. Α' [καὶ μόνος], [Βιέννη], 1817. — 8ο, σ. 461 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 970).

Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται. Εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον ποῦ δημοσιεύτηκε στὸ 1817.²¹ Σύνολο : 567 - 568 - 1115.

1817.6 Διδασκαλία Ἐντελῆς Συστηματικῆ ἀπάσης τῆς ἐμπορικῆς ἐπιστήμης, Ἰάσι, Ἑλληνικὸ Τυπογραφεῖο, 1817²². — σ. 8 χ. ἀρ. + ιγ' + 245 + 10 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 959). — σ. 1 - 6 χ. ἀρ. στο τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ φιλόμουσοι συνδρομηταί* σ. 9 χ. ἀρ. : *Προσθήκη Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Ἰάσι (74 - 77 - 103)· Μποτσάνιον (6 - 6)· Φωξάνιον (1 - 1)· Μόσχα (3 - 7)· Νικολαούπολις (1 - 1)· Ὁδησσὸς (80 - 103)· Κωνσταντινούπολη (38 - 39)· Νίζνα (1 - 1)· Βουκουρέστι (15 - 19). Σύνολο : 219 - 222 - 280.

1817.7 Π. Π[ετρίδης], Διατριβὴ ἐκφωνηθεῖσα εἰς τὰς δημοσίας ἐξετάσεις τῆς ἐν Ζακύνθῳ Σχολῆς, Κέρκυρα, τυπογραφία τῆς Διοικήσεως, 1817. — 8ο, σ. 28 + 21 + 3 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 958). — σ. 2 χ. ἀρ. στο τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν συνδρομηταί*.

Δὲν σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποῦ ἀντιστοιχεῖ στὸν κάθε σύνδρομητή. Ὅλοι οἱ συνδρομητὲς εἶναι μαθητὲς τοῦ σχολείου τῆς Ζακύνθου. Σύνολο : 28 - 28 - [28].

1817.8 Ὁφέλεια τῆς Δημοσίας Παιδεύσεως ... Λόγος Ι. Β. Μορατέλλου ... μεταφερθεὶς εἰς τὴν νῦν ἐθιζομένην ὑπὸ τῶν ἐλλήνων διάλεκτον ὑπὸ Διονυσίου Κουλουμπάρδου, Κέρκυρα, τυπογραφία τῆς Διοικήσεως, 1817. — 8ο, σ. 45 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1016). — σ. 45 : τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν.

1. Βλ. τὸν ἴδιο τὸν τίτλο τοῦ καταλόγου καὶ Π. Ἐνεπεκίδης, *Συμβολαὶ εἰς τὴν μυστικὴν πνευματικὴν κίνησιν τῶν ἐλλήνων τῆς Βιέννης πρὸ τῆς*

Ἐπανάστασεως, Βερολίνο 1960, 70.

2. Ἐκκλήση γιὰ προσεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος, 1817, 226 - 227.

Δὲν σημειώνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸν κάθε συνδρομητή. "Οἱ οἱ συνδρομητὲς εἶναι μαθητὲς τοῦ συγγραφέα στὸ σχολεῖο τῆς Ζακύνθου. Σύνολο : 26 - 26 - [26].

1817.9 Σοφοκλέους, Τραγωδία Αἴαντος Μαστιγοφόρου Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ... εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην γλῶσσαν ... Ἐν τῷ τέλει δὲ περιέχουσα καὶ παράρτημα τῆς κρίσεως τῶν σχολίων, καὶ μεταφράσεως τῆς Συγγραφῆς τοῦ Θουκυδίδου παρὰ Νεοφύτου Δούκα. Βιβλίον Α'. Βιέννη, τυπogr. I. B. Σβέκ 1817¹. — 8ο, σ. 80 + 4 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1003). — σ. 1 - 2 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : κατάλογος συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (57 - 104²). Τεργέστη (22 - 23 - 37). Σύνολο : 79 - 80 - 141.

1818.1 [Θεόκλητου Φαρμακίδη] Στοιχεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Βιέννη, τυπογραφία I. B. Τσβεκίου, Α' - Β' 1815, Γ' 1817, Δ' 1818³. — 8ο, σ. κδ' + 395· λ' + 430· ιβ' + 2 + 444· ζ' + 404 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 872, 1004 καὶ 1092). — τ. Δ' 1818, σ. 395 - 401 : Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν.

Ὁ κατάλογος παρουσιάζεται μὲ τρεῖς ἢ τέσσερες διαφορετικὲς μορφές στὰ ἀντίτυπα τῆς ἰδίας ἐκδόσεως⁴. Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (42 - 58)· Ἀδριανούπολη (1 - 5)· Τεργέστη (3 - 3)· Ὁδησσός (76 - 81 - 243⁵)· Βουκουρέστι (61 - 87⁶)· Στεφανούπολη (Βρασιλοβόν) (29 -

1. Πρόκειται γιὰ ἀνώνυμο ἔργο τοῦ συμυρναίου Π. Ἰωαννίδη τοῦ «Φοιβαπόλλωνος» ποὺ ὑπογράφει τὴν ἀφιέρωση μὲ τὰ ἀρχικὰ Φ[οιβαπόλλων] Σ[μυρναῖος]· βλ. τὴν ἐπίσης ἀνώνυμη Εἰδησι στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 115 - 117 σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ὑπογραφόμενη ἀπὸ τὸν «Φοιβαπόλλωνα» Εἰδησι ποὺ δημοσιεύεται στὸ ἴδιο περιοδικὸ 1818, 169-171 καὶ ὅσα σημειώνονται στὸ π. Μουσείον, Παρίσι 1819, 15 - 16 (= ἐδῶ 1819.10)· βλ. ἐπίσης Λ. Βεζούτ, Γεωγραφία Ἀστρονομική, μετάφραση Π. Ἰωαννίδου, Παρίσι 1825, σ. IX.

2. Στὴν πραγματικότητα : 56 - 101. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης

περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴς Σέρρες (1 - 3).

3. Ἐκκλήσεις γιὰ ἐγγραφὴ συνδρομητῶν κυκλοφόρησαν στὰ ci. 1815 καὶ στὰ 1818· βλ. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1818, 502 - 504. Βλ. καὶ π. Ξενοφάνης 2, 1904/5, 277.

4. Βλ. πιδ πάνω σ. 112.

5. Στὴν πραγματικότητα : 72 - 77 - 215. Στὸν κατάλογο τῆς Ὁδησσοῦ περιλαμβάνονται συνδρομὲς γιὰ : Ἀμπελάκια (1 - 8)· Δολιανὰ (1 - 5)· Ἰωάννινα (1 - 10)· Μηλιές (1 - 5).

6. Στὴν πραγματικότητα : 61 - 87. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὸ Μέτσοβο (1 - 3).

33)· Βιέννη (22 - 27)· Σμύρνη¹ (13 - 20)· 'Ιάσι² (124 - 166³)· Κυδωνίες (36 - 37 - 36⁴). Σύνολο: **407 - 413 - 697**.

1818.2 Διονυσίου Πύρρου, Φαρμακοποιία Γενική, Κωνσταντινούπολη 1818⁵. — 8ο, σ. κγ' + 266 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1106). — 'Ο κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στίς σ. 249 - 266.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές: Κωνσταντινούπολη (170 - 396)· Μολδαβία (6 - 7⁶)· 'Αδριανούπολη (33 - 35)· Σηλύβρια (16 - 16)⁷· Σμύρνη (79 - 86⁷)· Πάτρα (18 - 18)⁸· 'οἱ ἐν 'Ηλιδι, ἤτοι ἐν Γαστούνη' (12 - 22)⁹· 'οἱ ἄρχοντες τοῦ Μωρέως' (21 - 23⁸). Σύνολο: **355 - 355 - 608**.

1818.3 Διονυσίου Πύρρου, Γεωγραφία Μεθοδική, Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ, 1818⁹. — 8ο, σ. ι' + 336 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1027). — σ. 323 - 336: 'Ονόματα τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

1. Βλ. καὶ ὅσα σημειώνονται στὴ σελ. 4.

2. 'Ο κατάλογος τοῦ 'Ιασινοῦ εἶναι τυπωμένος μὲ διαφορετικὰ στοιχεῖα πρᾶγμα ποὺ ἴσως σημαίνει ὅτι προστέθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς πόλεως αὐτῆς εἶναι καταταγμένα μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: [Ἡγεμόνας, κληρικοὶ καὶ αὐθεντόπαιδες] (33 - 54)· 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες' (62 - 78)· 'οἱ ἐλλογιμώτατοι διδάσκαλοι' (12 - 12)¹⁰· 'οἱ ἐντιμώτατοι ἔμποροι' (17 - 22).

3. Στὴν πραγματικότητα: 123 - 156. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Σφακιά (1 - 10).

4. Σὲ γράμμα του πρὸς τὸν Θεόφιλο Καίρη (Κυδωνίες) ὁ Κ. Οἰκονόμος γράφει ἀπὸ τῆ Σμύρνης, στίς 8 Μαρτίου 1820: «λάβε ἐν κιβώτιον μὲ 20 σώματα τῆς ἐγκυκλοπαιδείας τοῦ Θεοκλήτου, τὰ ὅποια εἶναι συνδρομὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Σχολείου σας. Ἡ συνδρομὴ ὅλη εἶναι 35 σωμάτων, ὡς φαίνεται εἰς τὸν κατάλογον, ἀλλ' ἐκράτησα τὰ 15 διὰ τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου μας καὶ νὰ σὰς ἀνακουφίσω τὸ βάρος τῆς διανομῆς. Τὰ χρήματα τῆς τιμῆς τῶν 20 σωμάτων σὰς παρακαλεῖ ὁ ἐκδότης καὶ γὰρ μετ' αὐτοῦ νὰ συναχθῶσι καὶ

νὰ σταλῶσιν ὅσον τάχιστα» διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει χρεῖαν δαπάνης μεγάλῃν» βλ. π. Ξενοφάνης 2, 1904/5, 349.

5. Τὸ βιβλίον αὐτὸ κυκλοφόρησε σὲ 1000 ἀντίτυπα· βλ. Δ. Πύρρου, Πρακτικὴ 'Αστρονομία, 'Αθ. 1836, 296.

6. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω: 'Ιάσι 2 - 3.

7. Μὲ ἰδιαίτερο τίτλον παρουσιάζονται, μέσα πρὸς τὸν κατάλογον τῆς Σμύρνης 'οἱ μαθηταὶ τοῦ ἐν Σμύρνῃ φιλολογικοῦ Γυμνασίου.

8. Ταυτίζονται: 'Αργος (1 - 2)· Βοστίτζα (1 - 1)¹¹· Γκούρα (1 - 1)¹²· Ἰμπλάκια (1 - 1)¹³· Καλάβρυτα (3 - 4)¹⁴· Καλαμάτα (1 - 1)¹⁵· Μυστράς (2 - 2)¹⁶· Νησί (1 - 1)¹⁷· Τρίκκαλα (1 - 1)¹⁸· Τρίπολη (1 - 1)¹⁹· Τρόπαια (1 - 1)²⁰· Φανάρι (1 - 1).

9. Τὸ βιβλίον αὐτὸ κυκλοφόρησε σὲ 1500 ἀντίτυπα· βλ. Δ. Πύρρου, Πρακτικὴ 'Αστρονομία, 'Αθ. 1836, 296. Στὰ 1820 δημοσιεύθηκε στὸ π. 'Ερμῆς ὁ Λόγιος (σ. 261 - 262) ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν στὴ δευτέρη, βελτιωμένη, ἐκδοσὴ τῆς Γεωγραφίας τοῦ Πύρρου: μέσα σὲ δύο χρόνια τὰ 1500 ἀντίτυπα θὰ εἶχαν ἐξαντληθεῖ. Ἡ 'Επανάστασις ἀνάστειλε τὴν προσπάθειά καὶ ἡ β' ἐκδοσὴ πραγματοποιήθηκε, τελικὰ, στὰ 1834.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : χωρὶς ἔνδειξη τόπου¹ (5 - 28)· 'Αθήνα² (61 - 101)· Πάτρα ['ἐνοικοῦντες καὶ περιοικοῦντες'³] (37 - 61)· Τριπολιτζά (57 - 68⁴)· Κωνσταντινούπολη⁵ (165 - 609⁶)· Γαλάτζει (17 - 21). Σύνολο : 342 - 342 - 888.

1818.4 I. I. Ρουσσώ, Λόγος περὶ 'Αρχῆς καὶ βάσεως τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων ... μεταφρασθεὶς ... ὑπὸ Δημητρίου 'Αριστομένους ... Παρίσι 1818. — 8ο, σ. λβ' + 136 + 2 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1060). — σ. 1 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Οἱ ἐν Παρισίοις συνδρομηταί*· σ. 1 - 2 : *Οἱ ἐν Μασσαλίᾳ*⁷.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Παρίσι (16 - 21)· Μασσαλία (26 - 54). Σύνολο : 42 - 42 - 75.

1818.5 Χειρόγραφον ἐκ τῆς 'Αγίας 'Ελένης. 'Εκ τοῦ Γαλλικοῦ, ἐκ' οὐθὲν ὑπὸ [N.] Σκούφου, Μόναχο, 181ο. — 8ο σ. VI + 2 χ. ἄρ. + 228 + 10 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1110). — σ. 3 - 11 χ. ἄρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν*⁸.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βουκουρέστι⁹ (65 - 219)· Κράγιοβα (20 - 29)· 'Ιάσι (19 - 74)· Παρίσι (12 - 21)· Σύνολο : 116 - 116 - 343.

1818.6 Δημητρίου Π. Γοβδελαῖ, Στοιχεῖα 'Αριθμητικῆς, Μέρος Πρῶτον [καὶ μόνο] 'Ιάσι, 'Ελληνικὴ Τυπογραφία, 1818. — 8ο, σ. 60

1. Τοὺς ἐντάσσω ὅλους, προσωρινά, στοὺς συνδρομητὰς τῆς 'Αθήνας.

2. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς 'Αθήνας δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειράν : [κληρικοὶ] (20 - 38)· 'οἱ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ' [τοῦ συγγραφέα] (22 - 39)· 'οἱ ἐξ 'Εμπόρων' (19 - 24).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Πάτρας δημοσιεύονται μὲ τὴν ἐξῆς σειράν : 'οἱ ἐξ ἐλλογίμων' (14 - 36)· 'οἱ ἐξ εὐγενῶν' (8 - 10)· 'οἱ ἐξ ἐμπόρων τῆς Πάτρας' (15 - 15).

4. Στὴν πραγματικότητα : 56 - 67. Στὸν κατάλογο περιλαμβάνεται μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴ Δημητσάνα (1 - 1).

5. Στὸν κατάλογο τῆς Κωνσταντινούπολης περιλαμβάνονται, σὲ ἰδιαιτέρη ἐνότητα 'οἱ τῆς κατὰ τὸ Φα-

νάρι σχολῆς μαθηταί' (σ. 334) καὶ 'οἱ τῆς κατὰ τὸ Κουρούτσεσμε Σχολῆς μαθηταί' (σ. 334 - 335).

6. Στὴν πραγματικότητα : 164 - 409. Στὸν κατάλογο τῆς Κπολης περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὴς Κυδωνιῆς (1 - 200).

7. 'Ο κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως· βλ. ἐδῶ, σ. 109.

8. 'Ο κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲν δημοσιεύεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τῆς ἐκδόσεως· βλ. ἐδῶ, σ. 109.

9. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειράν : 'οἱ εὐγενέστατοι ἄρχοντες'· 'οἱ ἐξοχώτατοι ἱατροφιλόσοφοι'· 'οἱ ἐντιμώτατοι κύριοι'.

χ. ἀρ. + 357 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1036). — σ. 3 - 7 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν ἐν μέρει φιλομούσων συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς. "Οἱ εἶναι κάτοικοι Ἰασίου¹. Σύνολο: 66 - 66 - 170.

1818.7 Διονυσίου Φώτεινου, Νέος Ἐρωτόκριτος, -τ. Α' - Β' Βιέννη, τυπογραφία Χίρσφελδ, 1818². — 8ο, σ. ι' + 309 καὶ 6 χ. ἀρ. + 384 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1072). — τ. Β' σ. 1 - 6 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων Συνδρομητῶν*³.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βουκουρέστι⁴ (163 - 198)· Ἰάσι⁵ (28 - 28)· Κωνσταντινούπολη (7 - 7)· Βιέννη⁶ (7 - 7). Σύνολο: 205 - 205 - 240.

1818.8 Κ. Μ. Κούμα, Σύνταγμα Φιλοσοφίας, τ. Α' - Β', Βιέννη,

1. Τὰ ὀνόματα τῶν ἑκ τῶν μαθητῶν συνδρομητῶν δημοσιεύονται σὲ ἰδιαίτερη ἐνότητα.

2. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. *Φιλολογικὸς Τηλέγραφος* 1818, 185 - 187. Γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ βιβλίου βλ. καὶ N. Jorga, *Contribuții la istoria literaturii Rumâne*, *Analele Academ. Romana*, Ser. II, t. I. 1906/7, 1 ἐξ.

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: 'οἱ Ἐκλαμπρότατοι Μπεγζαδέδες' (3 - 5)· 'οἱ Ἀρχοντες Μ. Μπάνοι' (5 - 14)· 'οἱ Ἀρχοντες Μ. Βιστιάροι' (4 - 9)· 'οἱ Ἀρχοντες Μ. Βόρνικοι' (10 - 12)· 'οἱ Ἀρχοντες Χάτμανοι' (3 - 3)· 'οἱ Ἀρχοντες Μ. Λογοθέται' (6 - 12)· 'οἱ Ἀρχοντες Ἀγαί' (3 - 3)· 'οἱ Εὐγενέστατοι' (25 - 28)· 'οἱ Εὐγενέστατοι Ἀρχόντισσαι' (2 - 2)· 'οἱ Ἐξοχότατοι Ἰατροί' (4 - 4)· 'οἱ Ἀρχοντες Κλουτζιάραι' (6 - 9)· 'οἱ Ἀρχοντες

Παχάρνικοι' (4 - 4)· 'οἱ Ἀρχοντες Καμμινάραι' (6 - 7)· 'οἱ Ἀρχοντες Στόλνικοι' (12 - 15)· 'οἱ Ἀρχοντες Σερδάραι' (12 - 13)· 'οἱ Ἀρχοντες Μεδελνιτζιάραι' (5 - 5)· 'οἱ Ἀρχοντες Σλουτζιάραι' (7 - 7)· 'οἱ Ἀρχοντες Πιτάραι' (4 - 4)· 'οἱ ἄρχοντες Λογοθέται' (4 - 4)· 'οἱ Ἀρχοντες Βατάχοι' (3 - 3)· 'οἱ Τιμιώτατοι' (22 - 23)· 'οἱ Κύριοι' (6 - 6)· 'οἱ Ἐλλογιμώτατοι' (7 - 7).

4. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Ἰασιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: 'οἱ Ἀρχοντες Μ. Λογοθέται' (2 - 2)· 'οἱ Ἀρχοντες Βιστιάροι' (2 - 2)· 'οἱ Ἀρχοντες Βόρνικοι' (2 - 2)· 'οἱ Ἀρχοντες Ἀγαί' (3 - 3)· 'οἱ Ἀρχοντες Σπαθάραι' (8 - 8)· 'οἱ Ἀρχοντες Καμμινάραι' (2 - 2)· 'οἱ Ἀρχοντες Παχάρνικοι' (2 - 2)· 'οἱ Ἀρχοντες' (4 - 4)· 'οἱ Τιμιώτατοι' (3 - 3).

5. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης, σὲ ἰδιαίτερη ἐνότητα: 'οἱ Φιλέλληνες Ἀγγλοι' (3 - 3).

τυπογραφία Ι. Β. Τσβείκιου, 1818¹. — 8ο, σ. ξδ' + 208 καὶ 7 χ. ἀ. + 296 + 8 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1097). — τ. Β' σ. 1 - 8 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων Συνδρομητῶν τοῦ Πρώτου καὶ Δευτέρου Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (79 - 203²)· Βουκουρέστι (55 - 110)· Ἰάσι (21 - 34)· Κωνσταντινούπολη (13 - 13)· Ὁδησσός (91 - 112)· Σμύρνη (60 - 122)· Τεργέστη (12 - 16). Σύνολο : 331 - 331 - 610.

1819.1 Ριχέρου, Μεγάλα Συμβεβηκότα ἐκ μικρῶν αἰτιῶν προ-
ξενηθέντα, [μετάφραση] Ζήση Δαούτη... τυπωθὲν δὲ διὰ φιλοτίμου
συνδρομῆς τῶν φιλοκἀγάθων, καὶ φιλοῦστών συνδρομητῶν, τ. Α' - Β',
Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ, 1818. — 8ο, σ. 6 χ. ἀρ. + 264 καὶ
265 - 440 + 16 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1172) : τ. Β' σ. 1 - 16
χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκαγάθων καὶ φιλο-
γενεστάτων συνδρομητῶν.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις καὶ περιοχές : Βιέννη (203 - 466³)·
Βασσαραβία καὶ Μολδαβία⁴ (87 - 244)· Βλαχία⁵ (64 - 258). Σύνολο : 354 -
354 - 968.

Στὸ τέλος τοῦ καταλόγου ἡ ἀκόλουθη σημείωση : «Μὲ τὸ νὰ μὴν ἔλαβα ἐν
καιρῷ προσήκοντι τοὺς καταλόγους τῶν ὑπολοίπων ἐξωτερικῶν τιμῶν συνδρομη-
τῶν, διὰ τοῦτο ἀφέθησαν ἔξω τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῆς βίβλου μου τὰ τίμια αὐτῶν
ὀνόματα καὶ ἃς ἔχω τὴν συγχώρησιν».

1819.2 Ἀββᾶ Βαρθολομαίου, Περιήγησις τοῦ Νέου Ἀναχάρσι-
δος εἰς τὴν Ἑλλάδα, [μετάφραση] Χρυσοβέργη Κουροπαλάτου, τ. Α' -
Ζ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ, 1819⁶ (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ.

1. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συν-
δρομητῶν στοὺς δύο πρώτους τόμους
τοῦ Συντάγματος Φιλοσοφίας δημο-
σιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος
1817, 13 - 15.

2. Στὴν πραγματικότητα : 76 - 200.
Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμ-
βάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὴς Σέρ-
ρες (1 - 1) καὶ τὸ Ἀμστερνταμ (2 - 2).

3. Στὴν πραγματικότητα : 178 -
314. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περι-
λαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ :
Βούδα (1 - 1)· Βουκουρέστι (3 - 7)·
Βρασβόν (2 - 7)· Ἰάσι (3 - 8)·
Κωνσταντινούπολη (1 - 7)· Λειψία

(2 - 11)· Μηλίες (2 - 30)· Πίζα (3 -
12). Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω ἀκό-
μα : 8 - 69.

4. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἰάσι (44 -
123)· Γαλάτζει (1 - 5)· Κισνόβι (4 -
20)· Ἰσμαήλ (3 - 3). Μένουν γιὰ
ταύτιση : 35 - 93.

5. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Βουκου-
ρέστι (42 - 164)· Κράγιοβα (1 - 6).
Μένουν γιὰ ταύτιση : 21 - 88.

6. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συν-
δρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς
ὁ Λόγιος 1819, 874 - 876, Καλλιόπη
1819, 213 - 214, καὶ Φιλολογικός
Τηλέγραφος 1819, στ. 195 - 196.

1186). — τ. Α' σ. 1 - 7 χ. ἀρ., στην ἀρχή τοῦ τόμου, ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (21 - 31)· Ἰάσι (30 - 41)· Ταχανρόγ¹ (21 - 33)· Μόσχα (6 - 12)· Βουκουρέστι (4 - 5)· Ἀγκιάλος (43 - 47)· Μεσημβρία (7 - 13)· Σωζούπολη (15 - 24)· Βάρνα (5 - 5). Σύνολο : 152 - 152 - 211.

1819.3 Ὀμήρου, Ἰλιάς, παραφρασθεῖσα καὶ ὁμοιοκαταληκτικῶς στιχουργηθεῖσα ... παρὰ Γεωργίου Ρουσιάδου, τ. Α' - ΙΓ', Βιέννη 1817 (τ. Α' - Δ'), 1818 (τ. Ε' - Η'), 1819 (τ. Θ' - ΙΓ') (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 988, 1079 καὶ 1176). — τ. ΙΓ' 1819, σ. 1 - 10 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν Φιλοκάλων καὶ Φιλομούσων Συνδρομητῶν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς παραφρασθείσης Ἰλιάδος*².

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα καὶ ἐπαγγέλματα, χωρὶς ἐνδειξη τοῦ τόπου διαμονῆς³ : [Πατριάρχες] (2 - 11)· Μητροπολίτες καὶ Ἐπισκοποι (15 - 48)· Ἱεροσολιμοὶ (13 - 15)· ἀιδεσιμελλογυμνάσιοι (2 - 2)· Διάκονοι (5 - 5)· ἡγεμόνες (1 - 1)· ἡγεμόνων γόνοι [μπεϊζαντέδες] (8 - 14)· μεγάλοι διερμηνεῖς (1 - 3)· ἐξοχότατοι (2 - 2)· ἄρχοντες Μπάνοι (4 - 5)· Μεγάλοι Λογοθέται (4 - 4)· Χάτμανοι (3 - 5)· Βόρνικοι (5 - 5)· Ἀγαι (6 - 8)· Ποστέλνικοι (3 - 3)· Σπαθάραι (5 - 5)· Καμεράσαι (4 - 5)· Μ. Κλουτζιάραι (3 - 3)· Κλουτζιάραι (3 - 3)· Παχάρνικοι (5 - 5)· Κόμισοι (2 - 2)· Καμινάραι (13 - 14)· Λογοθέται (3 - 3)· Στόλνικοι (4 - 4)· Μεδελνιτζιάραι (4 - 4)· Σερδάραι (3 - 3)· [Διάφοροι] (5 - 104)· Εὐγενεῖς (20 - 29)· Ἱατροφιλόσοφοι (9 - 9)· Σοφολογιστάτοι καὶ Ἑλλογυμνάσιοι (35 - 35)· Ἐμποροὶ (256 - 258 - 289)· Σχολεῖα (2 - 2). Σύνολο : 450 - 452 - 651.

1819.4 Διονυσίου Φωτεινοῦ, Ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, τ. Α' - Γ', Βιέννη, τυπογραφία I. B. Σβεκίου, 1818 - 1819⁴. — 8ο, σ. 320· 568 +

1. 'οἱ ἐν Ταχανρόγ φιλόμουσοι εὐγενεῖς καὶ μεγαλέμποροι συνδρομηταί.'

2. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἐρμῆς ὁ Λόγιος 1816, 267. Βλ. (μετὰ τὴν ἔκδοσιν) καὶ π. Καλλιόπη 1820, 120.

3. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἀδριανούπολη (1 - 25)· Βελβενδὸς (1 - 1)· Βιέννη (81 - 197)· Βουκουρέστι (66 - 80)· Βρασόβ (1 - 1)· Γαλάτς (1 - 1)· Ζεμούν (1 - 1)· Θεσσαλονίκη (9 - 10 - 10)· Ἰάσι (35 - 40)· Ἰσμαήλ (1 - 1)· Κοζάνη (8 - 8)· Κράγιοβα (2 - 2)· Κωνσταντινούπολη (42 - 65)·

Λειψία (2 - 2)· Λιβόρνο (11 - 14)· Μέτσοβο (1 - 2)· Μόσχα (25 - 25)· Νίζνα (3 - 4)· Ὁδησσὸς (15 - 16)· Παρίσι (1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πέστη (5 - 5)· Πετρούπολη (1 - 1)· Πίζα (1 - 1)· Ρένιον (1 - 1)· Σιάτιστα (1 - 1)· Σέρβια (1 - 1)· Σέρρες (1 - 1)· Τριέστι (8 - 9)· Μολδοβλαχία (57 - 60)· Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω ἀκόμα : 70 - 71 - 78.

4. Ἐκκλήση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1817, 185 - 187. Ὑπενθύμιση, στὸ ἴδιο π. 1819, 16.

6 χ. ἀρ. καὶ 18 χ. ἀρ. + 588 + λζ' (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1057 καὶ 1163). — τ. Γ' 1819, σ. 3 - 17 χ. ἀρ. στὴν ἀρχὴ τοῦ τόμου : *Κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν*.

Καταγραφὴ τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις, περιοχὲς καὶ ἀξιώματα. 'Ο ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων ποὺ ἀναλογεῖ σὲ κάθε συνδρομητῇ δὲν ἀναγράφεται παρὰ μόνον στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης : 'Ηγεμόνες¹ (3)· Βουκουρέστι² (233)· Κράγιοβα (14)· Κωνσταντινούπολη (10)· 'Ιάσι³ (64⁴)· Γαλάτζι (6⁵)· Πελοπόννησος (4⁶)· Πάτρα (14)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου [= Πελοπόννησος] (3⁷)· Βιέννη (3 - 9). Σύνολο : 354 - 354 - [360].

1819.5 'Αριστοτέλους, Φυσιогνωμονικά, Μεταφρασθέντα... εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὁμιλουμένην. ἀπλῆν φράσιν· "Επι δὲ εἰς τὴν τευρκικὴν ἀπλῆν διάλεκτον μεθερμηνευθέντα, καὶ σὺν τῷ πρωτοτύπῳ ἐκδοθέντα παρὰ 'Αναστασίου Χ : Γρ : Καρακιουλᾶφη, Κωνσταντινούπολη, 1819. — 8ο, σ. 4 χ. ἀρ. + ιβ' + 203 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1127). — 'Ο κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δημοσιεύεται στίς σ. 185 - 203

1. 'Απὸ αὐτοῦς : 'Ιάσι (2).

2. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ Βουκουρεστιοῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : [ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι] (3)· 'οἱ "Αρχοντες Μπάνοι' (3)· 'οἱ "Αρχοντες μεγάλοι Βιστιάροι' (3)· 'οἱ "Αρχοντες μεγάλοι Βόρνικοι' (9)· 'οἱ "Αρχοντες μεγάλοι Λογοθέται' (8)· 'οἱ "Αρχοντες Λογοθέται τῶν Συνηθειῶν' (2)· 'οἱ "Αρχοντες Χάτμανοι' (3)· 'οἱ "Αρχοντες Βόρνικοι τῆς πολιτείας' (4)· 'οἱ "Αρχοντες "Αγαι' (4)· 'οἱ "Αρχοντες μεγάλοι Κλουτζιάρηδες' (8)· 'οἱ "Αρχοντες Καμμινάριδες' (8)· 'οἱ "Αρχοντες Παχάρνικοι' (13)· 'οἱ εὐγενέστατοι' (25)· 'οἱ "Αρχοντες Στόλνικοι' (17)· 'οἱ "Αρχοντες Σερδάρηδες' (15)· 'οἱ "Αρχοντες Μεδελνιτζιάρηδες' (7)· 'οἱ "Αρχοντες Σλουτζιάρηδες' (9)· 'οἱ "Αρχοντες Πιτάριδες' (4)· [διάφοροι] (22)· 'οἱ ἐξοχώτατοι 'Ιατροί' (5)· 'οἱ τιμιώτατοι πραγματευταί' (30)· 'οἱ 'Ελλογιμώτατοι Διδάσκαλοι' (9)· 'οἱ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου' (22).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ 'Ιασιῦ δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : [ἀνώτερος κλῆρος] (2)· [Μπεγζαδέδες] (3)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Λογοθέται' (4)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Βιστιάριδες' (4)· 'οἱ ἄρχοντες Χάτμανοι' (4)· 'οἱ ἄρχοντες Βόρνικοι' (6)· 'οἱ ἄρχοντες Βόρνικοι τῶν 'Απρόδων' (5)· 'οἱ ἄρχοντες μεγάλοι Ποστέλνικοι' (9)· 'οἱ ἄρχοντες "Αγαι' (8)· 'οἱ ἄρχοντες Σπαθάρηδες' (6)· 'οἱ ἄρχοντες Μπάνοι' (5)· 'οἱ ἄρχοντες Καμμινάριδες' (2)· [διάφοροι] (6).

4. Στὴν πραγματικότητα 65. Στὸν κατάλογο τοῦ 'Ιασιῦ περιλαμβάνεται καὶ ἓνας συνδρομητῇ ἀπὸ τὸ Γαλάτζι. Πρέπει ἐπίσης νὰ προστεθοῦν 2 ἀπὸ τὸν κατάλογο τῶν ἡγεμόνων (βλ. σημ. 1).

5. Στὴν πραγματικότητα : 7. Βλ. τὴν προηγούμενη σημείωση.

6. Τόπος διαμονῆς : Καλάβρυτα (3)· Κόρινθος (1).

7. Τόπος διαμονῆς : Βοστίτζα (1)· Τρίπολη (1-1)· Καρύταινα (1-1).

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Κωνσταντινούπολη (239 - 654)· Σκοπὸς (40 - 68)· Σαράντα Ἐκκλησιᾶς (9 - 9)· Γέννα (7 - 7)· Πουργάκι (9 - 9)· Νίγδε (12 - 24)· χωρὶς ἔνδειξη τόπου (10 - 12). Σύνολο : 326 - 326 - 783.

1819.6 Νέον Λειμωνάριον περιέχον μαρτύρια παλαιὰ καὶ νέα καὶ βίους ὁσίων ἄτινα ἐσυνάχθησαν παρὰ τοῦ ... Μακαρίου Νοταρᾶ. Οἷς προσετέθησαν ... Συναξάρια, Μεταφρασθέντα παρὰ τοῦ ... Ἀθανασίου τοῦ Πισρίου ... Πρὸς τούτοις καὶ ἀσματικά· Ἀκολουθίαι εἰς διαφόρους Νεομάοις φιλοπνηθεῖσαι παρὰ τοῦ ... Νικηφόρου τοῦ Χίου ... ἐκδοθὲν Διὰ φιλοτίμου δαπάνης τῶν τιμιωτάτων φιλοχρίστων Συνδρομητῶν τῶν ἐν τῷ τέλει τῆς Βίβλου καταγραφέντων, Βενετία, Παρὰ Π. Θεοδοσίου, 1819. — 4ο, σ. ις' + 328 + 192 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1175). — σ. 149 - 152 : *Κατάλογος τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Χίος (150 - 226)· Σμύρνη (56 - 83). Σύνολο : 206 - 206 - 309.

1819.7 Συναξαριστὴς τῶν δώδεκα μῆνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ πάλαι μὲν ἑλληνιστὶ συγγραφεῖς ὑπὸ Μαυρικίου ... ἔν δὲ δεύτερον μεταφρασθεῖς ... ὑπὸ ... Νικοδήμου Ἀγιορείτου, τ. Α' - Γ', Βενετία, Τυπογρ. Π. Θεοδοσίου, 1819. — 4ο, σ. κη' + 452· 332 καὶ 367 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1195). — τ. Γ' σ. 353 - 366 : *Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρούσῃ Ἱεροῇ Βίβλῳ τοῦ Συναξαριστοῦ περιεχομένων ὀνομάτων τῶν Φιλογενῶν Συνδρομητῶν*.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια, πόλεις καὶ περιοχὰς μὲ τὴν ἀκόλουθον σειράν : οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ ἀπὸ διαφόρων Ἐπαρχιῶν Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι (15 - 1851)· Ἀθῶς (330 - 332 - 472) [= Μονὴ Μεγίστης Λαύρας (21 - 35)· Καθίσματα τῆς Λαύρας (5 - 7)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννα (19 - 20)· Σκήτη Κανσοκαλύβια (12 - 13)· Κελλία τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν (10 - 17)· Μ. Βατοπεδίου (24 - 29)· Σκήτη Ἀγ. Δημήτριος (16 - 21)· Κελλία τοῦ Βατοπεδίου (4 - 5)· Μ. Ἰβήρων (39 - 47³)· Σκήτη ὁ Τίμιος Πρόδρομος (8 - 9)· Κελλία τῶν Ἰβήρων (3 - 4)· Μ. Χιλανδαρίου (10 - 15)· Κελλία τοῦ Χιλανδαρίου (12 - 15⁴)·

1. Ἀπὸ αὐτοὺς μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Ἀθῶς (3 - 12)· Ἄργος (1 - 2)· Βέροια (1 - 1)· Θεσσαλονίκη (1 - 25)· Κωνσταντινούπολη (5 - 137)· Τρίκκη (1 - 5)· Ὑδρα (1 - 1). Ἀγνωστος τόπος διαμονῆς (2 - 2).

2. Στὴν πραγματικότητά : 332 - 334 - 474· βλ. σημ. 1, 4 καὶ 155 σημ. 1.

3. Στὴν πραγματικότητά : 40 - 48·

προστίθεται ἓνας συνδρομητὴς καὶ ἓνα ἀντίτυπο ἀπὸ τοὺς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς.

4. Στὴν πραγματικότητά : 13 - 16. Τὸ ὄνομα ἐνὸς συνδρομητῆ ἔχει παραληφθεῖ ἀπὸ τὸν κατάλογον· ἡ διόρθωσις ἔγινε σὲ μεταγενέστερα βιβλία τοῦ Νικοδήμου· βλ. 1819.9, σ. 488 καὶ 1819.12, σ. 338.

Μ. Ἀγ. Διονυσίου (2 - 6)· Μ. Κουτλουμούση (11 - 16)· Σκήτη ὁ Ἀγ. Παν-
τελεῆμων (6 - 8)· Κελλία τοῦ Κουτλουμούση (11 - 12)· Μ. Παντοκράτορος (10 -
11)· Κελλία Παντοκράτορος (7 - 8)· Μ. Ξηροποτάμου (10 - 16¹)· Μ. Ζωγράφου
(7 - 10)· Μ. Δοχειαρίου (20 - 21 - 24)· Μ. Καρακάλλου (2 - 6)· Κελλία Καρακάλ-
λου (3 - 12)· Μ. Φιλοθέου (3 - 5)· Μ. Ἀγίου Παύλου (3 - 6)· Νέα Σκήτη Ἀγ.
Παύλου (15 - 16)· Μ. Σίμωνος Πέτρας (2 - 6)· Μ. Ξενοφώντος (4 - 23)· Σκήτη
Ξενοφώντος (8 - 10)· Μ. Σταυρονικήτα (5 - 7)· Μ. Γρηγορίου (6 - 8)· Μ. Ἐσφιγ-
μένου (2 - 6)· Μ. Ρώσων (2 - 2²)· Μ. Κωνσταμονίτου (2 - 6)· διάφοροι λαϊκοὶ
(4 - 5 - 4³)· Χίος (100 - 111)· Ψαρά (10 - 10)· ὁ ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Κυδωνιῶν
συνδρομηταί⁴ (102 - 103⁵)· Ὑδρα (55 - 186⁶)· Χαλκιδικά [χωρίον τοῦ Καζᾶ
Ἀργου] (7 - 7)· ὁ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου⁷ (71 - 129)· Πόρος
(92 - 125)· Κόρινθος (5 - 5)· Τρίκκαλα Πελοποννήσου (5 - 6 - 5)· χωρίον Σοφι-
κῶν (7 - 8)· Ἀγγελόκαστρον (4 - 4)· Μονὴ Φανερωμένης (3 - 3)· Σπέτσες (18 -
23)· Νάξος (24 - 31)· ὁ ἐκ τῶν χωρίων Ναξίας⁸ (21 - 22)· νῆσος Πάρος (9 - 9)·
Νάουσα Πάρου (9 - 9)· Μάρμαρα Πάρου (33 - 33)· Ἀργος (14 - 17)· Πάτρα (17 -
22)· Τεργέστη (15 - 16 - 18)· Βενετία (23 - 99⁸). Σύνολο: 988 - 992 - 1628⁹.

1819.8 Ἀπανθίσματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς ἀγίας Γραφῆς καὶ νέας
Διαθήκης ... παραφρασθὲν ὑπὸ Ἀποστόλου Κλέντου ... Πετρούπολη,

1. Στὴν πραγματικότητα: 9 - 11.
Στὸν κατάλογο ὑπάρχει καὶ μιὰ συν-
δρομὴ γιὰ τὸ Ἰάσι (1 - 5).

2. Στὴν πραγματικότητα: 3 - 4 - 3.
Βλ. σημ. 3.

3. Ἀπὸ αὐτοὺς στὴ Μονὴ Ῥώσ-
ων: 1 - 2 - 1.

4. Στὴν πραγματικότητα ὑπάρχουν
καὶ πολλοὶ κάτοικοι τῶν Κυδωνιῶν
ἐκτὸς τῆς Σχολῆς. — Ἡ συλλογὴ
τῶν συνδρομητῶν στὶς Κυδωνιᾶς ἔγι-
νε μὲ τὴ φροντίδα τοῦ μαθητῆ Ἰωά-
σαφ τοῦ Ξηροποταμινοῦ· βλ. π. Ξε-
ροφάνης 2, 1904/5, 347.

5. Στὴν πραγματικότητα: 99 - 100.
Στὸν κατάλογο τῶν Κυδωνιῶν ὑπάρ-
χουν καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Για-
νιτσαροχώρι (3 - 3).

6. Στὴν πραγματικότητα: 56 - 187.
Προστίθεται καὶ συνδρομητὴς ἀπὸ
τοὺς χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς
(1 - 1)· βλ. σ. 154, σημ. 1.

7. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω μὲ βάση
καὶ τὰ δεδομένα τοῦ κατάλογου: Ἀγ.
Βαρβάρα (1 - 1)· Ἀγ. Ἰωάννης (1 -

1)· Ἀγ. Πέτρος (1 - 1)· Ἀργος (3 -
3)· Βυτίνα (1 - 1)· Γεράκι (4 - 4)·
Δέση (1 - 5)· Δημητσάνα (4 - 5)·
Ζαρούχλα (2 - 4)· Καμία (2 - 2)·
Καμπάνα (1 - 1)· Κορακοβοῦνι (3 -
3)· Κάστρο (1 - 1)· Κορώνη (1 - 1)·
Κρεμαστὸ (1 - 1)· Μελιγοῦ (3 - 4)·
Μέθανα (1 - 1)· Μέσαρι (2 - 2)· Μυ-
στράς (1 - 2)· Νάυπλιο (1 - 2)· Νιάτα
(1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πλάτανος
(2 - 2)· Πραστὸς (1 - 1)· Σῶλοι (4 -
6)· Σιβίστα (2 - 2)· Συνεβρόν (1 - 1)·
Φλοσέλη (1 - 1)· Χρύσαφα (2 - 2)·
ἀταύτιστοι: 17 - 57. Στὸν κατάλογο
συμπεριλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς
ἀπὸ τὴν Ὑδρα (4 - 8).

8. Στὴν πραγματικότητα: 10 - 10 -
15. Στὸν κατάλογο τῆς Βενετίας ὑπ-
άρχουν συνδρομητὲς ἀπὸ: Βιέννη (1 -
50)· Κέρκυρα (2 - 4)· Θεσσαλονίκη
(2 - 2). Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω:
8 - 28.

9. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ παρέχει ὁ κα-
τάλογος αὐξάνονται, ὅλοι, κατὰ μιὰ
μονάδα· βλ. τὴ σημ. 4 τῆς σ. 154.

τυπογραφία Ν. Γρέτζ, 1819. — 8ο, σ. 166 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1126). — σ. 161 - 163 : 'Ονόματα Συνδρομητῶν κατὰ ἀλφάβητον. [στὶς σ. 164 - 165 : 'Αριθμὸς Σωμάτων, πόσα εἰς ἕκαστον τῶν ἐφεξῆς σεσημειωμένων Ἑλληνικῶν Σχολείων πέμπονται. 'Ο ἀριθμὸς τῶν σχολείων ἀνέρχεται σὲ 59 καὶ τῶν ἀντιτύπων σὲ 2000].

Κατάταξη τῶν συνδρομητῶν μὲ ἀλφαβητικὴ σειρὰ, μὲ βάση τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα· χωρὶς ἐνδειξὴ τόπου διαμονῆς¹. 'Ο ἀριθμὸς τῶν ἀντιτύπων γιὰ τὰ ὅποια συνέδραμαν δὲν ἀναγράφεται, ἀναγράφεται ὅμως τὸ ποσὸ ποὺ κατέβαλαν, σὲ ρούβλια : συνδρομητὲς 79, ρούβλια 5.030. Θεωρῶ, γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν, πὼς τὸ σύνολο εἶναι : 79 - 79 - 2079².

1819.9 Παύλου ... τοῦ 'Αποστόλου, Αἰ ἰδ. ἐπιστολαὶ ἐρμηνευθεῖσαι μὲν ἑλληνιστὶ ὑπὸ ... Θεοφυλάκτου 'Αρχιεπισκόπου Βουλγαρίας, Μεταφρασθεῖσαι δὲ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς κοινωτέραν διάλεκτον... παρὰ ... Νικοδήμου 'Αγιορείτου ... τ. Α' - Γ', Βενετία, παρὰ Ν. Γλυκεῖ [σὲ ἄλλα ἀντίτυπα : παρὰ Π. Θεοδοσίου] 1819 — Φύλλο, σ. κη' + 428· 458 καὶ 490 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1183 καὶ 6692), — τ. Γ' σ. 485 - 490 : Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ἱερᾷ βίβλῳ τῶν ἰδ' 'Επιστολῶν τοῦ 'Αποστόλου Παύλου περιεχομένων ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια καὶ πόλεις μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρὰ : χ. τόπο [πατριάρχες - μητροπολίτες] (5 - 35³)· "Αθως (232 - 232 - 487⁴) [= Μ. Λαύρας (20 - 28)· Μ. Βατοπεδίου (13 - 18)· Μ. 'Ιβήρων (25 - 30)· Μ. Χιλανδαρίου (4 - 5)· Μ. Διονυσίου (1 - 3)· Μ. Παντοκράτορος (8 - 13)· Μ. Ξηροποτάμου (10 - 11)· Μ. Ζωγράφου (12 - 12)· Μ. Δοχειαρίου (5 - 6)· Μ. 'Αγίου Παύλου (3 - 3)· Μ. Ξενοφώντος (1 - 2)· Μ. Σταυρονικήτα (6 - 6)· Μ. Γρηγορίου (1 - 4)· Μ. 'Εσφιγμένου (1 - 5)· Μ. τῶν Ρώσων (10 - 44⁵)· 'οἱ

1. Μόρεσα νὰ ταυτίσω: 'Ισμαήλιον (1-10 ρούβλια)· Κίεβο (1 - 100 ρούβλια)· Μόσχα (29 - 1300 ρ.)· Νίζνα (3 - 75 ρ.)· 'Οδησσὸς (11 - 810 ρ.)· Πετρούπολη (7 - 900 ρ.)· Ταγκανρόγκ (1 - 1000 ρ.). Οἱ ὑπόλοιποι 26 (845 ρ.) κατοικοῦν κι αὐτοὶ στὴ Ρωσία.

2. Γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀντιτύπων ὑπολογίζω: ἀπὸ ἓνα γιὰ κάθε συνδρομητῇ (79) + τὸ σύνολο τῶν ἀντιτύπων ποὺ διατέθηκαν γιὰ τὰ σχολεῖα (2000). 'Η νομιμότητα τοῦ ὑπολογισμοῦ αὐτοῦ ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ ὁρισμένες ἐνδείξεις ποὺ βρίσκουμε σὲ γράμματα τοῦ Κλέν-

του πρὸς τὴν ἐφορία τῆς Σχολῆς τῆς 'Οδησσοῦ· βλ. Πρώτη ἐκατονταετηρεὶς τῆς ἐν 'Οδησσῷ Ἑλληνημπορικῆς Σχολῆς, 'Οδησσὸς 1872, πολ.

3. Κωνσταντινούπολη (4-30)· Θεσσαλονίκη (1 - 5).

4. Στὴν πραγματικότητα: 227-450· βλ. σημ. 5.

5. Στὴν πραγματικότητα : 5 - 7. Στὸν κατάλογο τῆς Μονῆς τῶν Ρώσων περιλαμβάνονται καὶ συνδρομῆς γιὰ τὸ 'Ιάσι (3 - 35) καὶ δύο συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω τὸν τόπο διαμονῆς (2 - 2).

πέριξ τῶν ἐν Καρρεαῖς Κελλείων τοῦ Κοινοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Πρωτάτου ἐνασκούμενοι πατέρες' (63 - 229)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννης (12 - 16). Σκήτη Κκυσοκαλυβίου (15 - 21)· Σκήτη Ἀγ. Δημητρίου (7 - 12)· Σκήτη Τιμίου Προδρόμου (7 - 8)· Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου (5 - 7)· Σκήτη τοῦ Ξενοφώντος (1 - 1)· Σκήτη τοῦ Κουτλουμουσίου (2 - 3)· Ἰδρα (24 - 335)· Ἰάσι (12 - 30¹)· Τριέστι (22 - 26)· οἱ ἐκ διαφόρων Πόλεων² (20 - 218). Σύνολο : 315 - 315 - 1131.

1819.10 Παυσανίου, Ἀττικά, μετάφραση Π. Ἰωαννίδου τοῦ ἐκ Σμύρνης.

Ἡ ἔκδοσις δὲν πραγματοποιήθηκε³. Στὸ π. Μουσεῖον, τετρ. Α', Παρίσι 1819, 15 - 16 δημόσιεῦθησαν στοιχεῖα γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν⁴ ἀπὸ τὰ ὁποῖα συνάγεται ὅτι : στὴν Πάτρα καὶ Καλάβρυτα γράφτηκαν 85 συνδρομητές· οἱ συνδρομητές τῆς Τεργέστης εἶχαν ἐγγραφεῖ γιὰ 60 σώματα⁵ καὶ στὸ Ἰάσι ἱκανὸς ἀριθμός⁶. Οἱ συνδρομητές, στὸ σύνολό τους, «εἶναι ἕως 200 συναγμένοι». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογαριάζω : Πάτρα - Καλάβρυτα (85 - [85])· Τεργέστη ([42] - 60⁶)· Ἰάσι ([73 - 73]⁷). Σύνολο : [200] - [200] - [218].

1. Στὴν πραγματικότητα : 15 - 65· βλ. τὴν προηγούμενη σημείωση.

2. Μπόρεσα νὰ ταυτίσω : Πετροῦπολη (2 - 150)· Βενετία (7 - 9)· Κέρκυρα (2 - 2)· Μόσχα (2 - 42)· Νάξος (2 - 8)· Χίος (1 - 2).

3. Ἐκκλήσις γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1818, 115 - 118 καὶ 169 - 171.

4. Ἐκεῖ ὁ μεταφραστὴς σημειώνει πὼς ἡ ἔκδοσις γίνεται «διὰ τῆς ἐπιστάσεως τοῦ σοφολογιωτάτου Κ. Παπαλεξοπούλου διδασκάλου τῆς ἐν Τεργέστη Ἑλληνικῆς σχολῆς, καὶ τοῦ φιλομούσου Κ. Ἰωάννου Μανιάρη γενικοῦ ἐπιστάτου τῶν ἐκδόσεών μου καὶ τοποτηρητοῦ» (σ. 15)· σὲ ἄλλο σημεῖο γράφει : «ἂν ὁ ἐχθρὸς τοῦ γένους Σαλαμίνιος δὲν ἐμπόδιζε τὸν ἐν Βιέννῃ φίλον μου κ. Μάρκον Γ. Κάριζαν διὰ γραμμάτων καὶ διὰ μέσου ἄλλων τινῶν ἐχθρῶν μου ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ κάμῃ τὴν συνδρομὴν τὴν ὁποῖαν μοὶ ὑπεσχέθη, καὶ δὲν ἔγραφε ἔτι εἰς πολλὰ μέρη κατ' ἐμοῦ, βεβαίως τὰ Ἀττικά

τοῦ Παυσανίου ἤθελε εἶναι τυπωμένα» (σ. 15 - 16).

5. Δημοσιεύονται (σ. 15 σημ. 1) τὰ ὀνόματα 21 συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Τεργέστη ποὺ εἶχαν ἐγγραφεῖ γιὰ 39 ἀντίτυπα.

6. Ὁ ἀριθμὸς προκύπτει ἀπὸ τὸν ἀκόλουθο (αὐθαίρετο) ὑπολογισμὸς : ὁ Π. Ἰωαννίδης ἀναφέρει ὅτι οἱ συνδρομητές τῆς Τεργέστης ἔχουν προεγγραφεῖ γιὰ 60 ἀντίτυπα. Γνωρίζουμε 21 ὀνόματα γιὰ 39 ἀντίτυπα. Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν θεωρῶ πὼς τὰ 21 ἀντίτυπα ποὺ λείπουν ἀντιστοιχοῦν σὲ ἓνα συνδρομητὴ τὸ καθένα.

7. Ὁ ἀριθμὸς εἶναι αὐθαίρετος καὶ ἔχει μπεῖ κι αὐτὸς γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν. Προκύπτει ἀπὸ τὴν διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν εἰς 200 συνδρομητῶν ποὺ ἀγγέλλει ὁ Π. Ἰωαννίδης καὶ στοὺς [127] συνδρομητές τῶν Καλαβρυτῶν, Πάτρας καὶ Τεργέστης. Ἡ συνδρομὴ τοῦ Ἰασίου ἔχει γίνεῖ μὲ τὴν ἐπιστάσις τοῦ Ἐμμανουὴλ Βερνάρδου.

1819.11 Κιβωτός τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης... τόμος Α' [καὶ μόνος], Κωνσταντινούπολη, Πατριαρχικὸ Τυπογραφεῖο, 1819¹. — Φύλλο, σ. ε' + 3 χ. ἀρ. + 763 + 90 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1167).

Ὁ κατάλογος τῶν συνδρομητῶν δὲ δημοσιεύεται ἐπρόκειτο νὰ τυπωθεῖ στὸ τέλος τοῦ τελευταίου τόμου τῆς Κιβωτοῦ. Ἀπὸ στοιχεῖα ποὺ παρέχει ὁ Μ. Γεδεών², στὰ χέρια τοῦ ὁποίου βρισκόταν ὁ ἀνέκδοτος κατάλογος τῶν συνδρομητῶν, ἐξάγονται οἱ ἀριθμοὶ : **716 - 716 - 801³**.

1819.12 Νικοδήμου Ἀγιορείτου, Κῆπος Χαρίτων, Βενετία, παρὰ Ν Γλυκεῖ, 1819. — 4ο, σ. ι' + 347 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1167). — σ. 335 - 347 : Κατάλογος τῶν ἐν τῇ παρούσῃ Ἱερᾷ βίβλῳ τοῦ Κήπου τῶν Χαρίτων περιεχομένων ὀνομάτων τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ ἀξιώματα, μοναστήρια, πόλεις καὶ περιοχές, μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά : χωρὶς ἔνδειξη τόπου [Πατριάρχες, Μητροπολίτες, Ἐπίσκοποι⁴] : (10 - 85) : Ἀθῶς (323 - 325 - 432⁵) [= Μ. Λαύρας (21 - 27)· Καθίσματα τῆς Λαύρας (5 - 7)· Σκήτη Ἀγ. Ἀννα (19 - 20)· Σκήτη Κανυσοκαλύβια (12 - 13)· Κελλία τῆς Λαύρας τῶν Καρεῶν (8 - 16⁶)· Μ. Βατοπεδίου (24 - 25)· Σκήτη Ἀγ. Δημήτριος (16 - 21)· Κελλία Βατοπεδίου (4 - 9)· Μ. Ἰβήρων (38 - 43⁷)· Σκήτη ὁ Τίμιος Πρόδρομος (8 - 9)· Κελλία τῶν Ἰβήρων (4 - 5)· Μ. Χιλανδαρίου (10 - 13)· Κελλία Χιλανδαρίου (13 - 16)· Μ. Ἀγ. Διονυσίου (2 - 6)· Μ. Κουτλουμούση (11 - 16)· Σκήτη ὁ Ἀγ. Παντελεήμων (6 - 8)· Κελλία Κουτλουμούση (11 - 15)· Μ. Παντοκράτορος (10 - 11)· Κελλία Παντοκράτορος (7 - 8)· Μ. Ξηροποτάμου (9 - 10)· Μ. Ζωγράφου (7 - 9)· Μ. Δοχειαρίου (17 - 18 - 18)· Μ. Καρακάλου (2 - 6)· Κελλία Καρακάλου (3 - 12)· Μ.

1. Ὁ πρῶτος τόμος τῆς Κιβωτοῦ κυκλοφόρησε σὲ 2250 ἀντίτυπα. Ἐκκλήσεις γιὰ τὴν προεγγραφή συνδρομητῶν, ὑπογραμμένες ἀπὸ τὸν Πατριάρχη καὶ τὴ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινούπολης κυκλοφόρησαν πολλὰς φορὰς καὶ προκάλεσαν ποικίλες ἀντιδράσεις.

2. Μ. Ι. Γεδεών, «Ἡ πνευματικὴ κίνησις τοῦ Γένους ἡμῶν κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἔτη», π. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 9, 1889, 213.

3. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα ποὺ παρέχει ὁ Μ. Γεδεών (ποὺ δημοσιεύει καὶ ἓνα τμήμα ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Κ-πολης), συνάγονται οἱ ἐξῆς ἀριθμοὶ τοὺς ὁποίους χρησιμοποιοῦ στὸν πίνακα τῆς σ. 170 ἐξ. : Βλαχία (160 - [160])· Μολδαβία (125-

[125])· Κωνσταντινούπολη (136 - 221). Χωρὶς ἔνδειξη τόπου διαμονῆς : 295 - [295] (= Μοναστήρια ὑπαγόμενα στὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινούπολης : 159 - [159] καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτη Ἱεροκλείας ἀρχιερεῖς : 136 - [136]).

4. Τόποι διαμονῆς τους : Κωνσταντινούπολη (5 - 67)· Θεσσαλονίκη (1 - 10)· Πρωτὰτο Ἀθῶν (1 - 1)· Μονὴ Ἰβήρων (1 - 1)· Τρίκκη (1 - 5)· Ὑδρα (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητά : 323 - 325 - 422· βλ. σημ. 4.

6. Στὴν πραγματικότητά : 9 - 17· πβ. σημ. 4.

7. Στὴν πραγματικότητά : 39 - 44· πβ. σημ. 4.

Φιλοθέου (3 - 5)· Μ. Ἀγ. Παύλου (3 - 6)· Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου (15 - 16)· Μ. Σίμωνος Πέτρας (2 - 6)· Μ. Ξενοφῶντος (2 - 6)· Σκήτη Ξενοφῶντος (8 - 10)· Μ. Σταυρονικήτα (5 - 7)· Μ. Γρηγορίου (6 - 8)· Μ. Ἐσφιγμένου (2 - 6)· Μ. Ρώσων (1 - 5¹)· Μ. Κωνσταμονίτου (2 - 6)· [διάφοροι] (5 - 6 - 6²)· Ὑδρα (54 - 88)· Χαλκιάνικα [καζῆς τοῦ Ἀργους] (7 - 7)· ἔκ διαφόρων μερῶν τῆς Πελοποννήσου³ (68 - 83)· νῆσος Πόρος (88 - 114)· Τριέστι (22 - 23 - 26)· οἱ ἐκ διαφόρων πόλεων⁴ (15 - 154). Σύνολο: 585 - 588 - 987.

1820.1 Πύρρος ὁ Βασιλεὺς τῶν Ἡπειρωτῶν ... Μεταγλωττισθεῖς ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ... ὑπὸ Χρηστάκη Ράγκου, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Δαβιδοβίκη, 1820. — 8ο, σ. 4 χ. ἄρ. + 195 καὶ 196 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1270). — τ. Β' σ. 185 - 196: Κατάλογος τῶν φιλογενῶν Συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (62 - 143)· Πέστη (7 - 8)· Ζέμων (11 - 22)· Βελιγράδι (11 - 29)· Σέρρες (14 - 18)· Λιβόρνο (48 - 49 - 54)· Τριέστι (17 - 20). Σύνολο: 170 - 171 - 294.

1820.2 Κ. Μ. Κούμας, Σύνταγμα Φιλοσοφίας, τ. Γ' - Δ', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Β. Τσβεκίου, 1819 - 1820⁵. — 8ο, σ. ις' + 310 καὶ ι' + 410 + 2 χ. ἄρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἄρ. 1199 καὶ 1280). — τ. Δ' 1820, σ. 406 - 410: Κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομαθῶν συνδρομητῶν τοῦ Τρίτου καὶ τοῦ Τετάρτου καὶ τελευταίου Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος· σ. 1 χ. ἄρ.: Ἄλλος κατάλογος τῶν φιλοκάλων καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν τοῦ Τρίτου καὶ Τετάρτου τού-

1. Στὴν πραγματικότητα: 2 - 3 - 6· βλ. τὴν ἐπόμενη σημείωση.

2. Ἀπὸ αὐτοὺς στὴ Μονὴ Ρώσων (1 - 2 - 1).

3. Τόποι διαμονῆς ποὺ μπόρεσα νὰ ταυτίσω, μὲ βάση, κυρίως, τὰ δεδομένα τοῦ ἴδιου τοῦ καταλόγου: Ἀγ. Βαρβάρα (1 - 1)· Ἀγ. Ἰωάννης (1 - 1)· Ἀγ. Πέτρος (1 - 1)· Ἀργος (4 - 4)· Βυτίνα (1 - 1)· Γεράκι (4 - 4)· Δέση (1 - 1)· Δημητσάνα (4 - 5)· Ζαρούχλα (2 - 4)· Καμία (2 - 2)· Καμπάνα (1 - 1)· Κορακοβούνη (3 - 3)· Κάστρο (1 - 1)· Κορώνη (1 - 1)· Κρεμαστὸν (1 - 1)· Μέθανα (1 - 1)· Μελιγού (3 - 4)· Μέσαρι (2 - 2)· Μυστράς (1 - 2)·

Ναύπλιο (1 - 2)· Νιάτα (1 - 1)· Πάτρα (1 - 1)· Πλάτανος (2 - 3)· Πραστὸς (1 - 1)· Σόλοι (3 - 5)· Σιβίστα (2 - 2)· Συνεβρόν (1 - 1)· Ὑδρα [;] (2 - 2)· Φλοσέλη (1 - 1)· Χρυσάφα (2 - 2)· Ἀγνωστο (16 - 19).

4. Ἀπὸ αὐτοὺς: Βενετία (5 - 7)· Κέρκυρα (2 - 4)· Νάξος (2 - 8)· Πετρούπολη (2 - 130)· Χίος (1 - 2)· Δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω (3 - 3).

5. Γιὰ τοὺς δύο πρώτους τόμους βλ. 1818.8. Ὁ κατάλογος τοῦ 1820.2 εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν κατάλογο τοῦ 1818.8 παρ' ὅτι μεγάλο μέρος ἀπὸ τοὺς συνδρομητὲς ἀναγράφονται καὶ στοὺς δύο.

του Τόμου τοῦ τῆς Φιλοσοφίας Συντάγματος, ἐλθὼν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου καταλόγου ἀπὸ Ἰασίου¹.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (62 - 185²)· Βουκουρέστι (39 - 66)· Ἰάσι³ (38 - 71)· Κωνσταντινούπολη (11 - 31)· Ὀδησσὸς (77 - 78 - 120⁴)· Σμύρνη (52 - 53 - 114)· Τεργέστη (11 - 15). Σύνολο : 290 - 292 - 602.

1820.3 Ἀθανασίου Σταγειρίτου, Ὠγυγία ἢ Ἀρχαιολογία, Βιέννη, τυπογραφία Τσβεκίου, τ. Α' 1815, Β' 1816, Γ' 1817, Δ' 1818, Ε' 1820. — 8ο, σ. κβ' + 515· λβ' + 534· κη' + 518 + 5 χ. ἀρ. ιδ' + 586 + 4 χ. ἀρ. καὶ η' + 586 (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 881, 938, 1013, 1111 καὶ 1292). — τ. Ε' 1820, σ. 580 - 586 : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν συνδρομητῶν.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις : Βιέννη (78 - 79 - 168⁵)· Βουκουρέστι (63 - 84⁶)· Ἰάσι (58 - 60)· Κύπρος (48 - 90)· Μασσαλία (7 - 7). Σύνολο : 255 - 256 - 409⁷.

1820.4 Κωνσταντίνου Μ. Δούκα, Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογραφία Ι. Σνεϊρερ, 1820⁸. — 8ο, σ. 8 χ. ἀρ. + 243 καὶ 328 + 12 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ-ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1268). — τ. Β' σ. 3 - 11 χ. ἀρ. : Κατάλογος τῶν φιλογενῶν καὶ φιλομούσων συνδρομητῶν.

1. Ὁ δεύτερος αὐτὸς κατάλογος δὲν βρίσκεται σὲ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου· ἀντικαθιστᾷ τὸν πίνακα τῶν παροραμάτων πού ὑπάρχει στὰ πρῶτα ἀντίτυπα πού κυκλοφόρησαν· βλ. πὺὸ πάνω, σ. 111 - 112.

2. Στὴν πραγματικότητα : 58 - 181. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Ἀμστερνταμ (3 - 3)· καὶ Σέρρες (1 - 1).

3. Ἀθροίζω δύο καταλόγους συνδρομητῶν ἀπὸ τὸ Ἰάσι πού δημοσιεύονται σ' αὐτὸν τὸν τόμο (σ. 408 καὶ σ. 1 χ. ἀρ.).

4. Στὴν πραγματικότητα : 76 - 77 - 119. Στὸν κατάλογο τῆς Ὀδησοῦ περιλαμβάνεται καὶ μιὰ συνδρομὴ γιὰ τὰ Ἀμπελάκια (1 - 1).

5. Στὴν πραγματικότητα : 68 - 69 -

131. Στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ : Ἀθήνα (1 - 5)· Βουκουρέστι (7 - 25)· Πάρισι (1 - 1)· Πίζα (1 - 5)· Φωξάνη (1 - 1).

6. Στὴν πραγματικότητα : 70 - 109. Συνδρομητὲς ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι περιλαμβάνονται καὶ στὸν κατάλογο τῆς Βιέννης (7 - 25).

7. Δὲν δημοσιεύονται ὀνόματα συνδρομητῶν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη παρ' ὅτι ἔγινε καὶ ἐκεῖ προσεγγραφή· βλ. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1820, στ. 188 - 189.

8. Ἐκκλιση γιὰ προσεγγραφὴ συνδρομητῶν δημοσιεύθηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1820, 342 - 344 καὶ στὸ π. Φιλολογικὸς Τηλέγραφος 1820, στ. 65 - 68.

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: Βιέννη (88 - 138)· Βελιγράδι καὶ Ζέμων (27 - 34¹)· Βουκουρέστι (10 - 12 - 34)· Βρασοβός (19 - 30)· Θεσσαλονίκη (17 - 18²)· Μελένικο (5 - 7)· Σέρρες (15 - 16 - 18)· Σιμπίνι (5 - 7)· Τριέστι (13 - 13). Σύνολο: 199 - 202 - 299.

1820.5 Πέτρου Ἰαννακοπούλου, Γραμματικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, Τεργέστη, παρὰ Α. Μαλδίη, 1820. — 8ο, σ. 131 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1224). — σ. 130 - 131: *Κατάλογος τῶν Συνδρομητῶν ἐν Τεργέστη.*

Σύνολο: 44 - 47 - 87.

1820.6 Βασιλείου Μακεδόνοιο Αὐτοκράτορος Ρωμαίων, Κεφάλαια Παραινετικὰ ἕως πρὸς τὸν αὐτοῦ υἱόν... Κυδωνίες, τυπογραφία τῆς Σχολῆς, 1820. — 8ο, σ. 74 + 14 χ. ἀρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, τ. Γ' σ. 534 - 535 ἀρ. 1216). — σ. 1 - 4 χ. ἀρ.: *Κατάλογος τῶν φιλομούσων Συνδρομητῶν, τῶν καὶ Μαθητῶν τῆς τῶν Κυδωνιῶν Σχολῆς.*

Σύνολο: 120 - 120 - 120³.

1820.7 Ἡ Καινὴ Διαθήκη, τ. Α' - Β', Βιέννη, τυπογρ. Δ. Δαβιδοβίχη, 1820. — 12ο, σ. 376 + 2 χ. ἀρ. καὶ 480 (Β. ΣΑΜΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ, «Ἑλλην. Βιβλιογρ. 1800 - 1863. Προσθῆκες», π. Ἑρανιστῆς 5, 1967, 41, ἀρ. Α602). — τ. Α' σ. 1 - 2 χ. ἀρ. στὸ τέλος τοῦ τόμου: *Ἐλεγχος τῶν ἐν Βιέννῃ Κυρίων Συνδρομητῶν κατ' ἀλφάβητον.*

Σύνολο: 34 - 34 - 54.

1820.8 Νέον Ἀναστασιματάριον, μεταφρασθὲν κατὰ τὴν νεοφανῇ μέθοδον τῆς μουσικῆς ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μουσικολογιωτῶν Διδασκάλων... ἐκδοθὲν σπουδῇ... Πέτρου Ἐφesiού... Βουκουρέστι, Νεοσύστατον τυπογραφεῖον, 1820⁴. — 8ο, σ. 8 χ. ἀρ. +

1. Ἀπὸ αὐτοῦς: Βελιγράδι (6 - 11)· Ζεμών (18 - 19)· δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω (3 - 4).

2. Στὴν πραγματικότητά: 13 - 14. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονίκης περιλαμβάνονται καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ: Βελβενδὸ (1 - 1)· Κοζάνη (2 - 2)· Σέρβια (1 - 1).

3. Δὲν μπόρεσα νὰ δῶ ἀντίτυπο

τοῦ βιβλίου αὐτοῦ. Χρησιμοποιοῦ τὸν ἀριθμὸ τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρέχουν οἱ Γκίνης - Μέξας, τ. Γ' σ. 535 θεωρώντας πὼς ὁ κάθε συνδρομητὴς ἔχει ἐγγραφεῖ γιὰ ἓνα ἀντίτυπο.

4. Ἐκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. Ἑρμῆς ὁ Λόγιος 1819, 610 - 613.

260 + 10 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1258). — σ. 1 - 6 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Καταγραφή των φιλομούσων Συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βουκουρέστι (60 - 213¹)· 'Ιάσι (65 - 303)· Ποτοσάνι (6 - 18)· 'Αδριανούπολη (19 - 19)· Μελένικο (5 - 5). Σύνολο : 155 - 155 - 576.

1820.9 Γαλλικός 'Εμπορικός Κώδηξ, Μεταφρασθείς... παρά Θ. Ρ[άκου], Παρίσι, τυπογραφία I. M. 'Εβεράρτου, 1820. — 16ο, σ. ια' + 303 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1220). — σ. 301 - 303 : *'Ονόματα των συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Μασσαλία (13 - 153)· 'Υδρα (11 - 500)· Σπέτσες (2 - 25)· Ψαρά (3 - 4 - 35)· Λιβόρνο (14 - 18)· Σαρδηνία (2 - 10)· 'Αλεξάνδρεια (1 - 30). Σύνολο : 46 - 47 - 771.

1820.10 Σύντομον Δοξαστάριον του άοιδίμου Πέτρου Λαμπαδαρίου... Βουκουρέστι, Νεοσύστατον Τυπογραφείον, 1820. — 4ο, σ. 8 χ. άρ. + 436 + 8 χ. άρ. (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1281). — σ. 5 - 8 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *κατάλογος των συνδρομητών.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βουκουρέστι (85 - 141)· Θεσσαλονίκη (8 - 8)· Μελένικο (3 - 3). Σύνολο : 96 - 96 - 152.

1821.1αβ 'Ιστορία της Παλαιάς Γραφής... μεταφρασθεῖσα εκ του Γερμανικοῦ... παρά Γρηγορίου Καλαγάκη, Βιέννη, τυπογραφία Δαβιδοβίκη, τ. Α' 1819, Β' και Γ' 1821². — 8ο, σ. ις' + 428 + 24 χ. άρ.· 8 χ. άρ. + 388· 8 χ. άρ. + 340 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, άρ. 1162 και 1317). — τ. Α' σ. 11 - 24 χ. άρ. στο τέλος του τόμου : *Κατάλογος των μέχρι τουδε καταγραφέντων φιλοκάλων Συνδρομητών. Των δέ γενησομένων τὰ όνόματα θέλουν καταγραφῇ εἰς τοὺς ἀκολουθονς τόμους.* — τ. Β' σ. 381 - 388 : *Κατάλογος των τιμίων όνομάτων των φιλοκάλων Συνδρομητών, των μετά την τύπωσιν του πρώτου τόμου σταλέντων μοι³.*

Καταγραφή των συνδρομητών κατά πόλεις : Βιέννη (69 - 79 - 143)⁴· 'Στε-

1. Στην πραγματικότητα: 58 - 226. Στον κατάλογο του Βουκουρεστιου περιλαμβάνονται και συνδρομές από τις Κυδωνίες (1 - 3) και τη Σμύρνη (1 - 2).

2. 'Εκκληση για προσεγγραφή συνδρομητών δημοσιεύτηκε στο π. Καλλιόπη 1819, 19 - 21.

3. 'Ο τρίτος τόμος (1821) δεν έχει κατάλογο συνδρομητών.

4. Στην πραγματικότητα 66 - 76 - 90. Στον κατάλογο της Βιέννης περιλαμβάνονται και συνδρομητές από την Πέστη (2 - 3) και την 'Ελασσώνα (1 - 50).

φαναούπολις ἤτοι Βρασσάου' (9 - 9)· Βουκουρέστι (10 - 29)· 'Ιάσι (25 - 25¹)· Φιλιππούπολη (28 - 30)· 'Αδριανούπολη (13 - 14 - 17)· Χίος (50 - 51)· Μυτιλήνη (44 - 72²)· 'Αγιάσος [Λέσβου] (39 - 48)· Κρήτη (1 - 20)· Ζάκυνθος (52 - 64³)· Σμύρνη (57 - 58⁴)· Θεσσαλονίκη (48 - 62⁵). Σύνολο: **445 - 456 - 628.**

1821.2 Στοιχειώδους 'Εγκυκλοπαιδείας. Τῶν Παιδικῶν Μαθημάτων περίοδος πρώτη. Συνταχθεῖσα... παρὰ Γ. Γενναδίου, καὶ Γ. Λασσάνη, τόμ. Α' - ΣΤ', Μόσχα, τυπογρ. Α. Σεμένου, 1819 - 1821⁶. — 8ο, σ. 110· VI + 208· 72· 131· 62 καὶ 41 (ΓΚΙΝΗΣ - ΜΕΞΑΣ, ἀρ. 1191, 1272 καὶ 1336). — τ. ΣΤ' 1821, σ. 33 - 41: *οἱ φιλογενεῖς καὶ φιλόκαλοι συνδρομηταί.*

Καταγραφή τῶν συνδρομητῶν κατὰ πόλεις: 'Οδησσός ([99] - 504)⁷· Κισσόβι (47 - [47])· 'Ισμαήλ (25 - 25)· Ρένη (9 - 9)· Ταγανρόκον (15 - 518)⁸· 'Ιάσι (31 - 77)· Μόσχα ([48] - [51] - 235⁹)· Νίζνα (15 - 15). Σύνολο: **[289] - [292] - 1430⁹.**

Αὐτοὶ εἶναι οἱ γνωσταί μου κατάλογοι συνδρομητῶν σὲ βιβλία ποὺ κυκλοφόρησαν ὡς τὴν 'Επανάσταση τοῦ 1821. Δὲν περιλαμβάνω στὴν ἔρευνά μου τίς καραμανλίδικες ἐκδόσεις ποὺ τυπώθηκαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς· ἐξαίρεση γίνεται γιὰ δυὸ βιβλία (τὸ 1816.6 καὶ τὸ 1819.5) ποὺ παρέχουν παράλληλα μὲ τὸ τουρκικὸ καὶ ἑλληνικὸ κείμενο.

1. 'Απὸ αὐτοῦς, σὲ ἰδιαίτερο κατάλογο, 'οἱ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ 'Ιασίου λόγιοι' (17 - 17).

2. Στὴν πραγματικότητα: 42 - 67. Στὸν κατάλογο τῆς Μυτιλήνης ὑπάρχουν καὶ συνδρομητὲς ἀπὸ: Κωνσταντινούπολη (1 - 3) καὶ Μόλυβο (1 - 2).

3. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Ζακύνθου δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [κληρικοί] (18 - 18)· 'οἱ εὐγενέστατοι' (17 - 17)· 'οἱ τιμιώτατοι' (17 - 17).

4. Τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τῆς Σμύρνης δημοσιεύονται μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: [Κληρικοὶ καὶ δάσκαλοι] (16 - 17)· 'τὸ σύστημα τῶν πραγματευτῶν' (21 - 21)· 'τὸ σύστημα τῶν Γυαλάδων' (20 - 20).

5. Στὴν πραγματικότητα: 47 - 52. Στὸν κατάλογο τῆς Θεσσαλονίκης περιλαμβάνεται καὶ συνδρομητῆς ἀπὸ τίς Σέρρες (1 - 10).

6. 'Εκκλιση γιὰ προεγγραφή συνδρομητῶν δημοσιεύτηκε στὸ π. *Εομῆς ὁ Λόγιος* 1819, 903 - 906.

7. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή: «Οἱ μαθηταὶ τοῦ 'Ελλη[νικοῦ] Σχολείου τῆς 'Οδησσοῦ[ἀντίτυπα] 56». Γιὰ τὴν εὐκολία τῶν ὑπολογισμῶν λογαριάζω, ἀθαιρέτα, 56 συνδρομητὲς x 1 ἀντίτυπο.

8. Στὸν κατάλογο ὑπάρχει ἡ ἀναγραφή: «Ἀνώνυμοι διάφοροι, [ἀντίτυπα] 150». Στούς ὑπολογισμούς μου θεωρῶ ὅτι πρόκειται γιὰ [1] - [1] - 150.

Στὸν ἐπόμενο συγκεντρωτικὸ πῖνακα ἀνακεφαλαιώνονται τὰ στοιχεῖα ποὺ παρέχουν οἱ κατάλογοι αὐτοὶ καὶ παρουσιάζονται οἱ συνολικοὶ ἀριθμοί.

Συνολικὰ ἐπιστράφηκαν 105 κατάλογοι συνδρομητῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους δύο ἀνήκουν σὲ βιβλία ποὺ τελικὰ δὲν κυκλοφόρησαν. Οἱ ὑπόλοιποι 103 ἀνήκουν σὲ βιβλία ποὺ τυπώθηκαν κανονικά : ἀντιπροσωπεύουν 103 τίτλους βιβλίων ποὺ κυκλοφόρησαν σὲ 238 τόμους. Οἱ ἀγκύλες ποὺ ἔχουν μπεῖ γύρω ἀπὸ ὀρισμένους ἀριθμούς δηλώνουν ὅτι τὰ στοιχεῖα ποὺ διαθέτουμε δὲν εἶναι πλήρη· στὴν περίπτωση αὐτὴ οἱ ἐν λόγω ἀριθμοὶ ἀποδίδουν ἓνα ἐλάχιστο ὄριο : στὴν πραγματικότητα πρέπει νὰ εἶταν πολὺ ὑψηλότεροι. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν περιορισμό, τὸ (προσωρινὸ ἐλπίζω) σύνολο ἀνέρχεται σὲ 22.750 συνδρομές, 22.891 συνδρομητὲς καὶ 48.187 ἀντίτυπα. Ἐὰν ὑπολογίσουμε μὲ βάση τοὺς τόμους καὶ ὄχι τοὺς τίτλους τότε διαπιστώνουμε ὅτι ἀπὸ τὸ 1749 ὡς τὰ 1821 κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς 119.726 ἀντίτυπα ἐλληνικῶν βιβλίων.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

Κώδικας	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- ξργου	Αντί- τόμων
1749.1	Μ. Ἀνθρακίτης-Μπ. Βασιλόπουλος, Ὁδὸς Μαθηματικῆς	Βενετία	Α. Βόρτολι	3	121	121	[121]	[363]
1750.1	Ρολλόν, Παλαιὰ Ἱστορία	Βενετία	Α. Βόρτολι	16	60	60	[60]	[720]
1758.1	Μακαρίου ἱεροῦ, Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ	Λειψία	Πρέτκορφ	1	29	29	[29]	[29]
1761.1	Ἰθιὴ Φιλοσοφία, μφρ. Ἰωάν. Μουσιδάκος	Βενετία	Α. Βόρτολι	2	59	59	[59]	[118]
1767.1	Βίβλος Χρονικῆ, μφρ. Ἰωάν. Στάνου	Βενετία	Δ. Θεοδοσίου	6	42	42	[42]	[252]
1780.1	Ἰ. Μουσιδάξ, Ἀπολογία	Βιέννη	Ι.Θ. Τράττνερ	1	25	25	[25]	[25]
1781.1	Ἰ. Μουσιδάξ, Θεωρία τῆς Γεωγραφίας	Βιέννη	Ι.Θ. Τράττνερ	1	28	28	[28]	[28]
1783.1	Μελέρτον, Ἑκκλησιαστικὴ Ἱστορία	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	3	342	348	1176	3528
1785.1	Τὸ ἱερὸν Ἄσμα Ἀσμάτων...	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	45	45	350	350
1788.1	Ἰωάν. Κορνήλιου, Ἑγχειρίδιον Ρητορικῶν	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	282	286	524	524
1788.2	Κυριακοῦ, Ἱστορία ... τῆς Κύπρου	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	1	116	116	[116]	[116]
1788.3	Ἀποθήκη τῶν Παίδων, μφρ. Σπ. Βιαντῆ	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	3	65	65	298	894
1788.4	Ἰωάν. Κορνήλιου, Λόγοι ῥητορικοὶ ...	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	2	;	;	509	1018
1791.1	Α. Ψαλίδας, Ἀληθὲς Εὐδαίμονια	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	1	114	114	[114]	[114]
1792.1	Σειρὰ τῶν Πατέρων εἰς τὸν ... Ἰωβ	Βενετία	Δ. Θεοδοσίου	1	80	80	146	146
1793.1	Ἑμπορικὴ Ὀδηγία ...	Τεργέστη	Ι. Σπερανδίο	1	50	54	57	57
1794.1	Θ. Δημητρίου, Ἡ Σκαρτοῦρα Δόπτια	Βιέννη	Ι. Βαουμάστερ	1	[72]	[72]	144	144
1795.1	Σύνταγμα Γραμικῆς Θεολογίας	Βενετία	Π. Θεοδοσίου	1	71	71	112	112
1797.1	Barthelemy, Περιήγησις τοῦ Νέου Ἀνα- χάρσιδος, τ. Α'	Βιέννη	Μ. Πούλιοι	1	32	32	39	39
1797.2	Κ. Κασσιώωνου, Θησαυρὸς Γραμματικῆς	Βούδα	Ἀκαδημίας	2	190	190	496	992
1799.1	ἸΑΘ. Ψαλίδας [Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ]	Δὲν κυκλ.	—	—	47	47	59	—
1800.1	Ἀγαπίου καὶ Νικοδήμου, Πηδάλιον	Λειψία	Βράτσκοφ	1	433	437	714	714
1800.2	Στ. Κομμηνεῦ, Παιδαγωγικὴ	Βιέννη	Σχράϊμβλ	1	41	41	492	492
1802.1	Γ. Γρανδῆ, Σύνοψις Κοινῶν Τομῶν	Βιέννη	Σχράϊμβλ	1	113	113	348	348
1803.1	Ι. Αἰλιάνου, Ἐπιτομὴ Ἀστρονομίας	Βιέννη	Γ. Βενδότσης	2	[242]	[242]	679	1358
1804.1	Σοκολίου, Στοιχεῖα τῆς Λογικῆς, μφρ. Γρ. Κωνσταντῆ	Βενετία	Ν. Γλυκῆς	4	725	726	934	3736
1806.1	ἸΑΘ. Πάριου, Ἐπιτομὴ...Δογματικῶν	Λειψία	Βράτσκοφ	1	312	318	703	703

Κώδικας	Συγγραφείας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομές	Συνδρομητές	Αντί-ξργου	Αντί-τόμον
1806.2	Θουκυδίδης, μετάφρ. Νεόφ. Δούκα	Βιέννη	—	10	916	916	1260	12600
1806.3	Γόλδσμιθ, 'Ιστορία της 'Ελλάδος	Βιέννη	Σχραιμβλ	2	41	46	837	1674
1806.4	Δ. 'Αλεξανδρίδου, 'Ελληνικός Καθρέπτης	Βιέννη	Σχραιμβλ	1	41	46	837	837
1806.5	Π. Γοβδελά, 'Αλγεβρα	"Αλλη	Γρουνερ	1	34	34	175	175
1806.6	Συστατικά Γράμματα της έν 'Ιωνάνοις Σχολής	Βιέννη	—	1	28	28	[28]	[28]
1807.1	Α. Γαζή, 'Ελληνική Βιβλιοθήκη	Βενετία	Π. Θεοδοσίου	2	168	168	240	480
1807.2	'Ιστορία συνοπτική της 'Ελλάδος, μφρ. Β. Π. Π. Εύθυμιού	Βιέννη	Νέα Τυπογραφ.	1	146	153	1163	1163
1807.3	Γόλδσμιθ, 'Ιστορία της 'Ελλάδος, μφρ. Δ. 'Αλεξανδρίδου	Βιέννη	Γ. Βενδότης	3	233	234	418	1254
1807.4	Κ. Κούμα, Σειρά στοιχειώδης Μαθηματικών...	Βιέννη	Γ. Βενδότης	8	408	412	569	4552
1807.5	Ευτρώπιον, 'Επιτομή Ρωμαϊκής 'Ιστορίας, μφρ. Ν. Δούκα	Βιέννη	Βενδότη/Σχραιμβλ }	2	157	162	212	424
1808.1	'Επιτομή Χρονολογική... 'Ιστορίας μφρ. Α. 'Αντωνιάδη	Κ-πολη	Πατριαρχικό	1	312	312	406	406
1808.2	Γασπάρεως, Σχολαστική Γεωγραφία, μφρ. Κ. Καπετανάκη	Βιέννη	Α. Γρουνδ	1	229	229	454	454
1808.3	'Αθήτου, Χημεία, μφρ. Κ. Κούμα	Βιέννη	Γ. Βενδότης	2	259	260	648	1296
1808.4	'Ακόλουθια της άγίας Εύφημίας	Κ-πολη	Πατριαρχικό	1	101	101	126	126
1808.5	Γ. Κ. Ρόζα, 'Εξετάσεις περί των... Βλάχων	Πέστη	Μ. Τράκτνερ	1	195	195	639	639
1810.1	Α. Γεωργιάδου, 'Αντιπανάκεια	Βιέννη	Σχραιμβλ	1	33	33	61	61
1812.1	Α. Γεωργιάδου, Περίχματα περί της των έλληνηκών στοιχείων έκφωνήσεως	Παρίσι	Eberhart	1	50	50	375	375
1812.2	Δομαρίον, 'Επιτομή 'Ιστορίας, μφρ. Α. Σταγειρίτη	Βιέννη	Σχραιμβλ	3	48	48	128	384
1812.3	Κ. Βαρθολάχου, Φυσική Πειραματική	Βιέννη	Α. Γρουνδ	1	244	245	402	402
1813.1	Ν. Δούκα, Λόγοι 'Αγίων Ρητόρων	Βιέννη	Α. Χακούλ	10	[151]	[153]	297	2970
1813.2	Β. Π. Π. Εύθυμιού, Στοιχεία της 'Ελληνικής Γλώσσης	Βιέννη	Ι. Σβέκιος	4	258	264	405	1620
1814.1	'Αναστασίον, 'Απολογία 'Ιστορικοκριτική	Τεργέστη	Γ. Βάις	1	219	219	415	415
1814.2	Βελάνδου, 'Αγάθων, μφρ. Κ. Κούμα	Βιέννη	—	3	422	425	688	2064
1814.3	—	—	—	—	—	—	—	—

Κώδικας	Συγγραφέας και τίτλος	Τόπος έκδοσης	Τυπογραφείο	Τόμοι	Συν-δρομέες	Συνδρομητές	*Αντί-εργον	*Αντί-τόμων
1814.4	Στ. Κομνηνά, 'Εγκυκλοπαίδεια	Βιέννη	—	12	158	162	284	3388
1814.5	Μ. Παρτζούλα, Γραμματική Γαλλική	Βιέννη	Ι.Β. Τζβέκιος	1	206	206	428	428
1815.1	Β. Διαμυδός, Πόρις εις τας ρήτορ. ἐφημερίδας	Πέστη	Τ.Ι. Τράτνερ	1	57	57	463	463
1815.2	Γ. Παληγορίτη, 'Επιστολή Ιστορίας 'Ελλάδος	Βενετία	Ν. Γλυκίης	2	186	186	447	894
1815.3	Κ. Βαρθολαίου, Ρητορική	Βιέννη	Ι. Σνείζερ	1	39	39	108	108
1815.4	Κοραΐ, Τὰ εἰς διαφόρους συγγρ. Προλεγόμενα	Βιέννη	—	1	177	178	366	366
1816.1	Α. Γαζή, Λεξικὸν 'Ελληνικὸν	Βενετία	Ν. Γλυκίης	3	604	614	867	2601
1816.2	Γ. Ζαχαριάδης, Γραμματική 'Ελληνική	Βιέννη	Ι. Σνείζερ	1	125	125	219	219
1816.3	F. Schöell, Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς Φιλολογίας, μφρ. Ν. Σκούρου	Βιέννη	Χίρσφελδ	2	367	371	502	1004
1816.4	Δ.Π. Γοβδελά, Οἰκονομία Προακτικὴ	Βιέννη	Ι. Σνείζερ	1	62	62	87	87
1816.5	Α.Χ. Γασπάρεως, Εἰσαγωγή Γενικὴ τῆς Γεωγραφίας, μφρ. Καπετανάκη	Βιέννη	Ι. Σνείζερ	2	400	404	711	1422
1816.6	Γενωδίου Σχολαρίου, Διδασκαλία Εὐσύννοπος	Κ-πολή	Πατριαρχικὸ	1	67	67	223	223
1816.7	Ν. Θεοτόκη, Κυριακοδρόμιον	'Ιάσι	'Ελληνικὸ Τυπ.	2	56	64	374	748
1817.1	Δ. Γουζέλη, Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος	Τεργέστη	Α. Μαλδίν	1	[975]	[976]	[1257]	[1257]
1817.2	Μ. Περδικάρη, Προδιόκησις εἰς τὸν Ερμῆλον	Βιέννη	—	1	567	568	1115	1115
1817.3	Κ. Οικονόμου, Γραμματικὰ	Βιέννη	Ι.Β. Τζβέκιος	1	382	382	630	630
1817.4	Α. Λαφοντάν, Κλειμένης, μφρ. Κ.Ι. 'Ελαϊῶνος	Βιέννη	Ι. Σνείζερ	1	173	175	282	282
1817.5	Μ. Περδικάρη, 'Ερμῆλος	Βιέννη	—	1	567	568	1115	1115
1817.6	Διδασκαλία... τῆς ἐμπορικῆς ἐπιστήμης	'Ιάσι	'Ελληνικὸ Τυπ.	1	219	222	280	280
1817.7	Π. Π[ετρίδης], Διατριβὴ	Κέρκυρα	Διοικήσεως	1	28	28	[28]	[28]
1817.8	Ι. Β. Μορατέλλου, Ὁφέλειαι τῆς Δημοσίας 'Εκπαιδευσεως	Κέρκυρα	Διοικήσεως	1	26	26	[26]	[26]
1817.9	Σοφοκλέους, Ἄλκας Μαστιγοφόρος, μφρ. [Π. 'Ιωαννίδη]	Βιέννη	Σβέκ	1	79	80	141	141
1818.1	Θ. Φαρμακιδίης, Στοιχεῖα τῆς 'Ελλ. Γλώσσης	Βιέννη	Τσβέκιος	4	407	413	697	2788
1818.2	Δ. Πύρρου, Φαρμακοποιία	Κ-πολή	[Πατριαρχικὸ]	1	355	355	608	608
1818.3	Δ. Πύρρου, Γεωγραφία Μεθοδική	Βενετία	Ν. Γλυκίης	1	342	342	888	888
1818.4	Ι. Ι. Ρουσσώ, Λόγος περὶ... τῆς ἀνισότητος	Παρίσι	—	1	42	42	75	75
1818.5	Χειρόγραφον τῆς 'Αγ. 'Ελένης μφρ. Ν. Σκούρου	Μόναχο	—	1	116	116	343	343
1818.6	Δ.Π. Γοβδελά, Στοιχεῖα Ἀριθμητικῆς	'Ιάσι	'Ελληνικὸ Τυπ.	1	66	66	170	170
1818.7	Δ. Φωτεινός, Νέος Ἑρωτόκριτος	Βιέννη	Χίρσφελδ	3	205	205	240	720

Ὁ ἐπόμενος πίνακας καὶ ὁ χάρτης ποὺ δημοσιεύεται ἐκτὸς κειμένου μορφοποιοῦν τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀνάγονται στὴ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν συνδρομητῶν, ὅπως αὐτὰ προκύπτουν ἀπὸ τοὺς καταλόγους ποὺ παρουσιάστηκαν στὶς προηγούμενες σελίδες. Οἱ τροποποιήσεις ποὺ προέκυψαν ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία τῶν καταλόγων ἐνσωματώνονται, φυσικὰ, καὶ στὸν πίνακα καὶ στὸ χάρτη.

Στὸν πίνακα συγκεντρώνονται τὰ ἀκόλουθα στοιχεῖα : α) τόπος διαμονῆς τῶν συνδρομητῶν· β) ἡ συχνότητα, σὲ ἀριθμούς, τῆς παρουσίας τοῦ κάθε τόπου στοὺς καταλόγους μας· γ) συνδρομές· δ) συνδρομητὲς καὶ ε) ἀριθμοὶ τῶν ἀντιτύπων.

Ὁ χρήστης τοῦ πίνακα πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψη του πῶς, πολλές φορές, οἱ κατάλογοι τῶν μεγάλων κέντρων περιλαμβάνουν ὀνόματα συνδρομητῶν ποὺ διαμένουν ὄχι στὴν πόλη ποὺ ἀναγράφεται ἀλλὰ στὴν περιοχὴ τῆς ἢ σὲ μικρότερα κέντρα ποὺ ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτήν. Αὐτὸ ἰσχύει ἰδιαίτερα γιὰ τὴ Μολδοβλαχία : οἱ μεγάλοι ἀριθμοὶ τοῦ Βουκουρεστιοῦ καὶ τοῦ Ἰασίου φαίνεται πῶς καλύπτουν καὶ ἄλλους τόπους τῶν παραδουναβίων ἡγεμονιῶν.

Στὸν πίνακά μας ἡ κατάταξη τῶν τόπων διαμονῆς εἶναι ἀλφαβητικὴ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ἂν πρόκειται γιὰ πόλεις, χωριά ἢ μοναστήρια. Ἐξαίρεση ἀποτελοῦν τὰ ὀνόματα τῶν περιοχῶν (π.χ. Αὐστρία-Οὐγγαρία, Πελοπόννησος κλπ.) ποὺ δημοσιεύονται στὸ τέλος τοῦ πίνακα : ἐκεῖ ἔχουν συγκεντρωθεῖ τὰ στοιχεῖα γιὰ συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν μπόρεσα νὰ ταυτίσω τὸν τόπο διαμονῆς μὲ περισσότερὴ ἀκρίβεια. Σημειῶνω, τέλος, πῶς οἱ ἀριθμοὶ ποὺ συγκεντρώνονται στὴν τελευταία ἀναγραφή (Ἄγνωστος τόπος διαμονῆς) ἐκφράζουν δύο διαφορετικὲς ἐνότητες : συνδρομητὲς τῶν ὁποίων δὲν ταυτίστηκε, ἀκόμα, ὁ τόπος διαμονῆς καὶ συνδρομητὲς τῶν ὁποίων ἀγνοοῦμε ὄχι μόνο τὸν τόπο διαμονῆς ἀλλὰ καὶ τὰ ὀνόματα.

Σημειῶνω, ἀκόμα, πῶς, γιὰ εὐκολία τοῦ ἀναγνώστη, τὰ ὀνόματα πόλεων καὶ χωριῶν ποὺ βρίσκονται σὲ νησιὰ (Κρήτη, Κύπρος, Λέσβος, Πάρος, Σάμος) δημοσιεύονται στὸν πίνακά μας δυὸ φορές. Μία στὸ ὄνομα τοῦ οἰκισμοῦ (π.χ. Ἀγιάσος) καὶ μία στὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ (π.χ. Λέσβος). Στὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ συγκεντρώνεται τὸ ἄθροισμα τῶν ἀριθμῶν ποὺ ἀφοροῦν τὸ σύνολο τῶν οἰκισμῶν του. Γιὰ νὰ μὴν ὑπάρξει σύγχυση στὶς ἀθροίσεις οἱ ἐπὶ μέρους ἀριθμοὶ δημοσιεύονται μὲ μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα (μὴν φορὰ στὴν κανονικὴ ἀλφαβητικὴ τους τάξη καὶ μία κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ νησιοῦ). Τὸ ἴδιο ἰσχύει γιὰ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁθῶ καὶ γιὰ τὴ Βουδαπέστη.

ΤΟΠΟΙ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- τυπο
Άγγελόκαστρο	1	4	4	4
Άγία Βαρβάρα	2	2	2	2
Άγιάσος βλ. Λέσβος	1	39	39	48
Άγιον Όρος βλ. Άθως	—	—	—	—
Άγιος Ιωάννης	2	2	2	2
Άγιος Πέτρος	2	2	2	2
Άγρα βλ. Λέσβος	1	2	2	2
Άγχιάλος	1	43	43	47
Άδριανούπολη	7	79	80	117
Άθήνα	5	94	94	180
Άθως	6	1109	1113	1583
Μονή Βατοπεδίου	5	76	76	87
Σκήτη Άγ. Δημητρίου	4	47	47	62
Κελρία Βατοπεδίου	2	8	8	14
Μονή Γρηγορίου	4	17	17	24
Μονή Διονυσίου	4	8	8	18
Μονή Δοχειαρίου	4	48	50	54
Μονή Έσφιγμένου	3	5	5	17
Μονή Ζωγράφου	4	29	29	34
Μονή Ίβήρων	4	128	128	146
Σκήτη Τιμίου Προδρόμου	4	28	28	31
Κελρία Ίβήρων	2	7	7	9
Μονή Καρακάλου	3	8	8	16
Κελρία Καρακάλου	2	6	6	24
Μονή Κουτλουμουσίου	3	35	35	45
Σκήτη Άγ. Παντελεήμονος	4	20	20	35
Κελρία Κουτλουμουσίου	2	22	22	27
Μονή Κωνσταμονίτου	3	5	5	13
Μονή Λαύρας	4	66	66	94
Σκήτη Άγ. Άννας	4	64	64	70
Σκήτη Καυσοκαλυβίων	4	49	49	57
Καθίσματα Λαύρας	2	10	10	14
Μονή Ξενοφώντος	4	8	8	32
Σκήτη Ξενοφώντος	4	20	20	24
Μονή Ξηροποτάμου	4	31	31	35
Μονή Άγ. Παντελεήμονος (Ρούσικο)	4	11	12	17

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητὲς	Ἀντί- τυπα
Μονὴ Παντοκράτορος	4	32	32	39
Σκήτη Παντοκράτορος	1	3	3	3
Κελλία Παντοκράτορος	2	14	14	16
Μονὴ Ἀγίου Παύλου	4	13	13	19
Νέα Σκήτη Ἀγ. Παύλου	4	44	44	48
Μονὴ Σίμωνος Πέτρας	3	5	5	13
Μονὴ Σταυρονικήτα	4	20	20	24
Μονὴ Φιλοθέου	3	7	7	11
Μονὴ Χιλανδαρίου	4	28	28	37
Κελλία Χιλανδαρίου	2	25	25	31
Κελλία Πρωτάτου	3	82	82	263
Χωρὶς ἔνδειξη	3	80	81	90
Αἶνος	3	14	14	18
Ἀκκερμαν	1	18	18	19
Ἀλεξάνδρεια	1	1	1	30
Ἀμπελάκια	9	51	51	231
Ἀμστερνταμ	3	6	6	6
Ἀνδρίτσα	1	10	10	10
Ἀνδροῦσα	1	1	1	1
Ἀζάριον	1	5	5	6
Ἄργος	5	113	113	157
Ἀριτζοῦ	1	2	2	2
Ἀχερώνα βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Ἀχρίδα	2	30	30	60
Βαθὺ βλ. Σάμος	1	11	11	11
Βάρνα	1	5	5	5
Βαρσάβα	1	3	3	4
Βάτζιον (Vae)	1	1	1	10
Βελβενδὸς	2	2	2	2
Βελιγράδι	2	17	17	40
Βελιγράδι καὶ Ζέμονα	1	3	3	4
Βενετία	16	323	332	996
Βέροια	7	25	25	34
Βιδίνι	1	2	2	2
Βιέννη	55	2399	2437	7495
Βλάχκα	3	30	31	60
Βοστίτζα	2	2	2	2

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μήτες	Ἀντί- τυπα
Βουδαπέστη	23	324	324	914
Βούδα	5	13	13	54
Πέστη	20	311	311	860
Βουκουρέστι	41	2367	2378	4235
Βρασιοβόν (ἢ Κρόνστατ) βλ. Μπρασόβ	—	—	—	—
Βρόδιον (Brody)	1	9	9	9
Βυτίνα	2	2	2	2
Γαλάτζι	5	27	27	35
Γαρδίκι	1	1	1	2
Γαστούνη	1	12	12	12
Γέννα	1	7	7	7
Γεράκι	2	8	8	8
Γιανιτζαροχώρι	3	9	9	9
Γιούγκεσι	6	28	28	52
Γιούρι (Raab)	2	5	5	5
Γκιοϋλβεζ	1	1	1	1
Γκούρα	1	1	1	1
Γοτίγγη	1	1	1	1
Γραμματικό	1	1	1	1
Δελβινάκι	1	1	1	2
Δέση	2	2	2	6
Δημητσάνα	3	9	9	11
Δολιανά	1	1	1	5
Δομοκός (Θαυμακοῦ)	1	1	1	2
Δράμα	1	1	1	2
Δράμα καὶ Ζίγναι	1	9	9	9
Ἔγρη	3	26	26	30
Ἐλασσόνα	5	10	10	75
Ἐντουρλούκ	1	9	9	9
Ζαγορά	2	7	7	9
Ζαγόρι	2	9	9	112
Ζάκυνθος	9	464	464	519
Ζαρκός	1	1	1	1
Ζαρούχλα	2	4	4	8

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Ζέμονα βλ. Σεμλίνο	—	—	—	—
Ζητούνι [Λαμία]	3	3	3	10
Ζητούνι καὶ Λειβαδιά	1	12	12	14
Ζίτσα	1	1	1	1
Ζίχναϊ βλ. Δράμα	—	—	—	—
Ζουπάνι	1	4	4	4
Θεσσαλονίκη	19	329	331	458
Ἰάσι	34	1634	1650	3108
Ἰμπλάκια	1	1	1	1
Ἰσμαήλι	5	67	68	72
Ἰωάννινα	7	269	269	624
Καισάρεια	1	12	12	18
Καλάβρυτα (βλ. καὶ Πάτρα - Καλάβρυτα)	3	33	33	40
Καλαμάτα	1	1	1	1
Καλαμπάκα (Σταγοὶ)	4	4	4	15
Καλονή βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Καμία	2	4	4	4
Καμπάνα	2	2	2	2
Κάρλστατ	1	4	4	4
Κάρπαθος	1	1	1	10
Καρπενήσι	2	2	2	5
Καρύταινα	1	1	1	1
Κάστρο	2	2	2	2
Κεκσκεμετ	1	7	7	9
Κέρκυρα	8	217	217	226
Κερμὶρ	1	8	8	12
Κεφαλληνία	2	82	82	82
Κίεβο	1	1	1	1
Κίος	3	9	9	19
Κισόβι	2	51	51	67
Κλεινοβός	2	7	7	7
Κοζάνη	6	16	16	18
Κομοράνι	2	5	5	7
Κορακοβούνι	2	6	6	6

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Κόρινθος	4	9	9	9
Κορυτσά	2	6	6	12
Κορώνη	2	2	2	2
Κουλακιά	2	3	3	9
Κούν - Σέντ - Μαρτόν	2	6	6	7
Κράγισβα	10	70	70	114
Κρανίδι (βλ. καὶ Σπέτσες καὶ Κρανίδι)	1	1	1	1
Κρεμαστό	2	2	2	2
Κρήτη	4	4	4	33
Κρήτη	1	1	1	20
Ρέθυμνο	1	1	1	1
Σφακιά	1	1	1	10
Χανιά	1	1	1	2
Κρονστάτ βλ. Μπρασόβ	—	—	—	—
Κυδωνίες	18	865	868	1148
Κύπρος	—	163	163	205
Κύπρος	4	70	70	112
Λάρνακα	1	24	24	24
Λεμεσός	1	15	15	15
Λευκωσία	1	54	54	54
Κωνσταντινούπολη	52	2959	2964	5971
Κωσανδάσιον	1	1	1	1
Λάρισα	8	52	52	164
Λάρνακα βλ. Κύπρος	1	24	24	24
Λειβαδιά (βλ. καὶ Ζητούνη)	2	28	28	29
Λειψία	5	7	7	47
Λεμεσός βλ. Κύπρος	1	15	15	15
Λέσβος		141	141	176
Ἀγιάσος	1	39	39	48
Ἄγρα	1	2	2	2
Ἀχερώνα	1	1	1	1
Καλονή	1	1	1	1
Μανταμάδος	1	1	1	1
Μήθυμνα	3	16	16	17
Μυτιλήνη	8	67	67	92
Πέτρα	1	1	1	1
Πλουμάρι	5	11	11	11

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητὲς	Ἀντί- τυπα
Τσουκαλοχώρι	2	2	2	2
Λευκάδα	2	26	26	29
Λευκωσία βλ. Κύπρος	1	54	54	54
Λιβόρνο	14	232	233	511
Μακρυνίτσα	1	16	16	28
Μανταμάδος βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Μαραθόκαμπος βλ. Σάμος	1	8	8	9
Μάρμαρα βλ. Πάρος	1	33	33	33
Μασσαλία	4	67	67	293
Μέθανα	2	2	2	2
Μελένικο	7	49	49	60
Μελιγοῦ	2	6	6	8
Μεσημβρία	1	7	7	13
Μέσαρι	2	4	4	4
Μέτσοβο	3	3	3	7
Μήθυμνα βλ. Λέσβος	3	16	16	16
Μηλιές	4	11	11	68
Μητροβίτζα	1	8	8	13
Μίσκοιτζ	4	95	95	163
Μόλυβος βλ. Μήθυμνα	—	—	—	—
Μονή Ἀγ. Αἰκατερίνης	1	1	1	1
Μονή Ἀγ. Ἀναστασίας	1	5	5	5
Μονή Εἰκοσιφοινίσσης	1	3	3	4
Μονή Ἐλασσόνας	1	1	1	1
Μονή Θεοτόκου (Σελίτζανης)	1	2	2	2
Μονή Σπαρμοῦ	4	10	10	28
Μονή Φανερωμένης	1	3	3	3
Μόσχα	11	323	328	841
Μπεράτι	1	1	1	1
Μπολόνια	1	2	2	2
Μποτοσάνι	5	40	41	56
Μπρασόβ (Κρόνστατ)	5	60	60	80
Μυριόφυτο	1	1	1	1
Μυστράς	3	4	4	6
Μυτιλήνη βλ. Λέσβος	8	67	67	92

Τόπος Διαμονής	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Αντί- τυπα
Νάξος	5	51	51	71
Νάουσα (Μακεδονίας)	5	20	22	26
Νάουσα βλ. Πάρος	1	9	9	9
Ναύπλιο	2	2	2	4
Νεάπολη	1	3	3	3
Νεάπολη και Μεσσήνη	1	7	7	7
Νεόφυτον (Neuzatz)	3	8	8	18
Νεοχώρι	1	2	2	6
Νησί	1	1	1	1
Νιάτα	2	2	2	2
Νίγδη	1	12	12	24
Νιγρήτα	1	26	27	26
Νίζνα	12	33	36	332
Νικολαούπολις	2	3	3	3
Όδησσός	13	780	788	1588
Όσέκιον	1	1	1	5
Ούγγβαρη	1	4	4	8
Παζαρτζίκι	1	9	9	9
Παϊτήρι	1	1	1	1
Πάντζοβο	1	1	1	5
Παρίσι	6	42	42	135
Πάρος	1	51	51	51
Μάρμαρα	1	33	33	33
Νάουσα	1	9	9	9
Πάρος	1	9	9	9
Πάτρα	8	158	158	229
Πάτρα - Καλάβρυτα	1	85	85	85
Πέργαμος	2	2	2	2
Πέστη βλ. Βουδαπέστη	20	311	311	860
Ππετζέρκιον	1	1	1	5
Πέτρα βλ. Λέσβος	1	1	1	1
Πετρούπολη	5	15	15	308
Πίζα	3	5	5	18
Πλάτανος	2	4	4	5
Πλουμάρι βλ. Λέσβος	5	11	11	11
Πόρος	2	180	180	239

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Ποτόσανη βλ. Μποτόσανι	—	—	—	—
Πουργάζι	1	9	9	9
Πράβι	2	3	3	4
Πράγσ	1	1	1	1
Πραστός	2	2	2	2
Raab βλ. Γιούρι	—	—	—	—
Ραψάνη	2	5	5	35
Ρέθυμνο βλ. Κρήτη	1	1	1	1
Ρένι	2	10	10	10
Ροσσάβα	1	5	5	5
Ρομάν	1	7	7	7
Ροῦμα	1	1	1	1
Σάμος	—	30	30	53
Βαθὺ	1	11	11	11
Μακραθόκαμπος	1	8	8	9
Σάμος	3	11	11	33
Σαντομίρη	1	1	1	2
Σαντορίνη	1	1	1	1
Σαράντα Ἐκκλησιές	1	9	9	9
Σαρδηνία	1	2	2	10
Σεμλίνο (Ζέμονα)	11	173	174	274
Σέντες	1	12	12	12
Σέρβια	3	3	3	3
Σέρρες	14	124	125	151
Σηλύβρια	4	21	21	29
Σιάτιστα	2	2	2	2
Σιβίστα	2	4	4	4
Σιμπίου (Σιμπίνι)	5	17	17	23
Σίφνος	1	2	2	8
Σκοπὸς	1	40	40	68
Σμύρνη	27	1123	1142	2036
Σοφικό	1	7	7	8
Σόλοι	2	7	7	11
Σόπρον	1	1	1	5
Σπέτσες	4	28	28	61
Σπέτσες καὶ Κρανίδι	1	12	12	13

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Σύμη	1	1	1	1
Συνεβρόν	2	2	2	2
Σφακιὰ βλ. Κρήτη	1	1	1	10
Σωζούπολη	1	15	15	24
Σωπρόνιον βλ. Σόπρον	—	—	—	—
Ταβλουσούν	1	9	9	9
Ταγκανρόγκ	3	37	37	552
Τέμεσβαρ	6	21	21	46
Τεργέστη	31	844	847	1425
Τζάκοβα	1	2	2	2
Τζουκαλοχώρι βλ. Λέσβος	2	2	2	2
Τοκάι	2	10	10	37
Τρίκαλα (Θεσσαλίας)	7	15	15	34
Τρίκαλα (Κορινθίας)	2	6	7	6
Τρίπολη	4	69	69	80
Τρόπαια	1	1	1	1
Τσαρίτσανη	7	66	66	182
Τύρναβος (Βουλγαρίας)	1	1	1	1
Τύρναβος (Θεσσαλίας)	3	5	5	20
Υδρα	9	186	187	1208
Φανάρι	1	1	1	1
Φέλδβαρ	1	4	4	28
Φιλιππούπολη	2	44	44	47
Φλοσέλη	2	2	2	2
Φωξάνη	2	2	2	2
Χαλκιάνικα	2	14	14	14
Χανιά βλ. Κρήτη	1	1	1	2
Χίος	17	826	826	1027
Χρύσαφα	2	4	4	4
Χώρα	1	1	1	1
Ψαρά	3	25	26	59
Αύστρια - Ούγγαρία	6	111	111	318
Βεσσαβία και Μολδαβία	1	35	35	93
Βλαχία	2	181	181	248
Μολδαβία	2	129	129	129

Τόπος Διαμονῆς	Συχνό- τητα	Συν- δρομές	Συνδρο- μητές	Ἀντί- τυπα
Μολδαβία καὶ Βλαχία	1	57	57	60
Ἐλευθερουπόλεως (ἐπισκοπή)	1	3	3	3
Ἐφέσου Ἐπαρχία	1	1	1	25
Θεσσαλία	5	66	66	153
Πελοπόννησος	4	39	39	82
Ρωσία	1	32	32	32
Ἀγνωστη πόλη	—	756	757	1108

Δὲν θὰ ἀναλύσω, ἐδῶ, τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ γεωγραφικὴ κατανομὴ τοῦ κοινοῦ τῶν συνδρομητῶν ποὺ παρουσιάζει αὐτὸς ὁ πίνακας. Ἀποφύγω, ἐπίσης, νὰ παρουσιάσω, ἀκόμα, τὰ δεδομένα γιὰ τὴν κοινωνικὴ διαστρωμάτωση τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ λόγιου βιβλίου, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τοὺς ἐπεξεργασμένους καταλόγους μας.

Ὅπως διευκρίνησα καὶ στὴν ἀρχή, σκοπὸς τοῦ δημοσιεύματος αὐτοῦ εἶναι, μόνον, ἡ παρουσίαση τῶν πηγῶν, τῶν βιβλίων ποὺ, στὰ χρόνια τοῦ Διαφωτισμοῦ, κυκλοφόρησαν μὲ τὴ μέθοδο τῆς συνδρομῆς καὶ δημοσιεύουν κατάλογο συνδρομητῶν. Ἡ ἐλπίδα μου εἶναι ὅτι θὰ ὑπάρξουν προσθήκες ποὺ θὰ ἐπιτρέψουν στὴ συνολικὴ μελέτη, ποὺ θὰ ἀκολουθήσει, νὰ ἔχει τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ πληροφοριακὴ πληρότητα¹.

Φίλιππος Ἡλιοῦ

1. Τὸ κείμενο μου εἶχε παραδοθεῖ στὸ τυπογραφεῖο ὅταν ἔφτασε στὰ χέρια μου ὁ δεύτερος τόμος τοῦ πλουσιώτατου καταλόγου τῶν ἑλληνικῶν βιβλίων τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰασιοῦ, ποὺ μὲ περικοπὴ ἐπιμέλεια ἔχει συντάξει ὁ Νίκος Γκαϊτατζῆς (N. GAIDAGIS, Catalogul cărtilor grecești de la Biblio-

teca Centrala Universitaria «M. Eminescu» - Iasi, v. II (secolul al XVIII-lea), Ἰάσι 1975. Στὸν τόμο αὐτὸν ἀναδημοσιεύονται οἱ κατάλογοι συνδρομητῶν τῶν ἀκόλουθων βιβλίων: 1749.1, 1750.1, 1767.1, 1785.1, 1788.1, 1788.2, 1788.3, 1791.1, 1792.1, 1797.2, 1800.1 καὶ 1800.2.